

achmea

Maatschappelijk Verantwoord Beleggen Halfjaarverslag

2022 H2

Beleggen met respect voor milieu en maatschappij volgens Achmea

Vanuit onze visie 'Duurzaam Samen Leven' willen wij een bijdrage leveren aan de transitie naar een duurzame economie en het realiseren van de wereldwijde klimaatdoelen. Daarom hebben we een ambitieuze routekaart ontwikkeld om de gefinancierde emissies van onze beleggingsportefeuille terug te brengen naar netto-nul in 2040 voor onze aandelen en bedrijfsobligaties en 2050 voor de overige beleggingen. We hebben in december ons Klimaat Transitieplan gepresenteerd. Hierin leggen we uit welke acties we ondernemen om deze klimaatdoelen te behalen. Mooie stappen, waarbij we de lat voor onszelf telkens hoger leggen.

Bedrijven uitdagen de transitie te versnellen

We dagen de bedrijven waarin we beleggen uit om ambitieuze klimaatdoelen te stellen. Dat doen we op verschillende manieren. Zo starten we in 2023 een nieuw engagement programma dat er op is gericht CO₂-intensieve bedrijven te bewegen hun klimaatplannen te versnellen. Hierbij zoeken we waar mogelijk ook samenwerking met andere institutionele beleggers. En we sluiten ons aan bij collectieve engagement trajecten. Onderdeel van onze engagement strategie is ook het steunen van aandeelhoudersresoluties. Met onze stem kunnen we invloed uitoefenen op het beleid van beursgenoteerde ondernemingen waarin we beleggen. We zijn er trots op dat de uitvoerder van ons stembeleid, Achmea Investment Management, volgens een onderzoek van ShareAction¹ in 2022 wereldwijd de meeste duurzame aandeelhoudersresoluties heeft gesteund.

¹ <https://shareaction.org/reports/voting-matters-2022/ranking-asset-managers-voting-performance>

Concreet bijdragen aan de energietransitie

Achmea Investment Management heeft eind 2022 een nieuw beleggingsfonds geïntroduceerd gericht op investeringen in de energietransitie in Europa: het Achmea IM Climate Infrastructure Fund. Dit fonds investeert o.a. in wind- en zonne-energie en waterkrachtprojecten. Vanuit onze eigen beleggingsportefeuille hebben we EUR 55 mln in dit fonds geïnvesteerd. We investeerden ook verder in de verduurzaming van onze vastgoedportefeuille en behaalden we een 1^e plaats in de GRESB benchmark die de duurzaamheidsprestaties van vastgoedportefeuilles beoordeeld.

Biodiversiteit hoog op onze agenda

In december vond de 15^e biodiversiteitstop van de Verenigde Naties in Montreal plaats. Hier zijn de deelnemende landen tot een belangrijk akkoord gekomen over natuurbehoud. Achmea steunt dit akkoord. Via ons beleggingsbeleid hebben we doelen opgenomen die hier op aansluiten. Zo willen we in de toekomst alleen nog beleggen in bedrijven die degradatie van biodiversiteit in zeer fragiele ecosystemen voorkomen. En in onze plannen voor 2023 hebben we opgenomen dat wij de impact van biodiversiteit gaan meten.

We scherpten ons uitsluitingsbeleid aan

Beleggingen in landen of bedrijven die op structurele basis internationale normen schenden, sluiten we uit. We hebben de normen voor landen aangescherpt. Hierdoor sluiten we voortaan 31 extra landen uit. Dit betekent dat wij niet beleggen in staatsleningen en staatsbedrijven van dat land. Ook de normen voor bedrijven hebben we aangescherpt. Wanneer er sprake is van geverifieerde structurele schendingen van internationale normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen of milieunormen gaan wij voortaan eerder over tot uitsluiting. Zo zetten we ons bij Achmea op meerdere manieren in om via onze beleggingen positieve impact te maken op milieu en samenleving. Daarbij leggen we de lat steeds iets hoger en stimuleren we anderen om dit ook te doen. In dit verslag lees je hier meer over, en met name over de recente ontwikkelingen.

Bianca Tetteroo

Voorzitter Raad van Bestuur van Achmea

Inhoudsopgave

1. Achmea's MVB-beleid	5
2. Kernthema's voortgang	8
3. Meten	20
4. Normen stellen	27
5. Beïnvloeden	33
6. Impact maken	57
7. Rapporteren	68
Bijlagen	71
Bijlage A: Normatieve dialogen	72
Bijlage B: Thematische dialogen	75
Bijlage C: Collectieve Initiatieven	132
Bijlage D: Aandeelhoudersresoluties	137

1. Achmea's MVB-beleid

Achmea belegt de premies en andere gelden die klanten aan ons hebben toevertrouwd, op een verantwoorde manier. Daarmee bedoelen we dat we de financiële verplichtingen aan onze klanten kunnen nakomen en dat we beleggen met respect voor de wereld om ons heen en voor toekomstige generaties.

In 2021 hebben wij een ambitiestatement geformuleerd voor de duurzame beleggingskernthema's:

- Mensenrechten
- Arbeidsnormen
- Natuur & Milieu
- Gezondheid
- Klimaat

Vervolgens zijn (en worden) deze verder uitgewerkt in concrete, meetbare doelstellingen. Over deze kernthema's en de daarbij horende doelstellingen rapporteren wij de voortgang op de volgende pagina's.

In de diverse documenten op onze website alsmede in dit verslag wordt informatie over onze MVB ambities gedeeld.

MVB-beleid onderdeel van Duurzaam Samen Leven

Achmea staat voor Duurzaam Samen Leven.

Wij hebben de ambitie om duurzame waarde te creëren voor onze klanten, onze medewerkers, ons bedrijf én de samenleving. Dit doen we vanuit onze missie om samen grote maatschappelijke vraagstukken op te lossen. Hierbij richten we ons op vier domeinen:

- Gezondheid dichterbij
- Slimme mobiliteit
- Onbezorgd wonen & werken
- Inkomen voor nu, straks en later

Dit doen we vanuit de verschillende rollen die wij hebben: als verzekeraar, als dienstverlener, als belegger en hypotheekverstrekker.

Door het oplossen van maatschappelijke vraagstukken op deze vier domeinen dragen we bij aan de realisatie van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. Deze 17 duurzame ontwikkelingsdoelen vormen de 'wereldduurzaamheids-agenda' voor 2030. Wij vinden het belangrijk om ook met onze beleggingen bij deze agenda aan te sluiten.

Uitgangspunten

De accenten en uitgangspunten van Achmea zijn terug te voeren op internationale verdragen, conventies en best practice-initiatieven die wereldwijd als normerend voor verantwoord beleggen gelden.

De belangrijkste daarvan is de **UN Global Compact**. De UN Global Compact bestaat uit tien breed geaccepteerde principes. Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens en principes van de International Labour Organisation (ILO). De UN Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anti-corruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

Daarnaast heeft Achmea haar MVB-beleid in overeenstemming gebracht met de **Principles for Responsible Investment** die het integreren van milieu-, sociale- en bestuurlijke criteria (ESG-criteria) in het beleggingsproces stimuleren evenals het uitoefenen van verantwoord eigenaarschap.

Verder vormen de **OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen** en de **UN Guiding Principles on Business and Human Rights** belangrijke uitgangspunten voor het beleid. Zie voor een volledig overzicht van de belangrijkste raamwerken voor het MVB-beleid de website van Achmea.

Reikwijdte MVB-beleid

Deze rapportage overziet de beleggingen voor eigen rekening en risico van Achmea. Over het MVB-beleid voor derden gelden, onder beheer bij Achmea Investment Management, wordt apart gerapporteerd, onder andere op www.achmeainvestmentmanagement.nl.

Het MVB-beleid van Achmea bestaat uit de volgende stappen:

- Meten;
- Normen stellen;
- Beïnvloeden;
- Impact maken; en
- Rapporteren.

Bij deze stappen worden verschillende MVB-instrumenten toegepast. We streven ernaar om deze MVB-instrumenten op zoveel mogelijk categorieën toe te passen. De vorm waarin we dit doen verschilt per categorie. Bij sommige beleggings-categorieën is het niet mogelijk om elk MVB- instrument toe te passen. De hoofdstukken van dit rapport zijn gestructureerd naar deze stappen.

In onderstaande tabel wordt per beleggingscategorie weergegeven welke MVB-instrumenten Achmea toepast.

Tabel 1: MVB instrumenten per beleggingscategorie

Beleggingscategorie	% belegd ²	Uitsluiten	ESG integratie ³	Engagement	Impact
Staatsobligaties	26,9%	V	V	V	V
Hypotheken	25,9%	n.v.t.	V	V	n.v.t.
Krediet	32,4%	V	V	V	V
Vastgoed	5,1%	V	V	V	V
Aandelen ⁴	6,4%	V	V	V	X
Hedgefonds	1,4%	V	X	X	X
Infrastructuur	0,5%	V	V	V	V
Grondstoffen	0,5%	V	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Private Equity	0,7%	V	V	V	V
Microfinance	0,2%	V	V	X	V

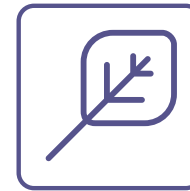
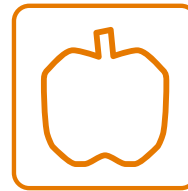
² Exclusief overlay portefeuille

³ Met ESG Integratie wordt bedoeld het expliciet meenemen van ESG informatie in het beleggingsproces met als doel een verbeterde risicorendementsverhouding.

⁴ Het MVB instrument Stemmen wordt ook toegepast bij aandelen.

2. Kernthema's voortgang

Voor elk van onze 5 kernthema's hebben wij ambities geformuleerd. Om deze ambities te behalen zetten wij verschillende instrumenten in. Op de volgende pagina's wordt per kernthema samenvattend weergegeven welke voortgang in de afgelopen periode is gemaakt en welke instrumenten hiervoor worden ingezet. Een uitgebreidere toelichting volgt in de hoofdstukken hierna.

Mensenrechten

Achmea's ambitie

Bedrijven waarin wij beleggen respecteren fundamentele mensenrechten; de rechten van bevolkingsgroepen op land, water en een adequate levensstandaard in de gebieden waarin zij opereren; het recht op gelijke kansen, behandeling en waardering en kinderrechten.

In H2 2022 hebben wij ons beleid doorontwikkeld

Doorontwikkeling Mensenrechten beleid

Aanscherping uitsluitingsbeleid.

Start nieuw thematische engagement: 'Mensenrechten & Governance'.

Ons huidige beleid is ingericht om te voldoen aan onze ambitie

Beleidsinstrumenten Mensenrechten

Halfjaarlijkse screening	Normatieve en thematische engagement
Uitsluiting landen en bedrijven	Beleggingen met positieve impact

Uitsluiting landen en bedrijven vanwege onze Mensenrechten normen

Landenbeleid		Normenschenders
Landen	Staatsbedrijven	Bedrijven
55	380	30

Engagement over oplossingen voor en voorkomen van schendingen

Engagement: Normenschenders Mensenrechten, H2 2022			
# Bedrijven	24	# Schendingen	27
Nieuw	Repsol	Glencore	TotalEnergies
	Barclays	Exxon Mobil	
Gesloten	Geen		

Thematische engagement programma 'Mensenrechten & Governance'

Dialogo met bedrijven in de sectoren Grondstoffen, Telekom en Elektronica. Mede vanuit het opereren in conflictgebieden bestaat in deze sectoren een verhoogd risico op mensenrechtenschendingen. SDG's 1, 8 en 16.

Engagement: Mensenrechten & Governance		
HeidelbergCement AG	General Electric	Proximus SA de droit public
Sony Group	Siemens AG	Telenor ASA
Eni SpA	AT&T Inc.	Vodafone Group Plc

€ 745 mln. beleggingen met positieve impact

Strategie	Toelichting	Bedrag (mln)	SDG
Triodos Microfinance Fund	Microfinanciering, stimuleert ondernemerschap en schept banen in Zuid-Amerika, Afrika, Azië en Oost-Europa.	12	1, 4, 5, 8, 10
Woning-corporaties	Leningen aan 67 woningcorporaties die investeren in de bouw en renovatie van sociale huurwoningen in Nederland	715	11, 13
Leapfrog Financial Inclusion Fund-II	Financiering van bedrijven die financiële- en gezondheidszorg diensten aanbieden aan mensen in Afrika en Azië met een laag inkomen of die financieel zijn buitengesloten.	13	1, 4, 5, 8, 10
Women World's Banking Capital Partners Fund	Microfinanciering, gericht op het verbeteren van de positie van vrouwen in India Colombia, Bolivia en Jordanië.	5	

Arbeidsnormen

Achmea's ambitie

Bedrijven waarin wij beleggen respecteren internationale arbeidsnormen zoals beschreven in de ILO-conventies, en het recht op een leefbaar loon.

In H2 2022 hebben wij ons beleid doorontwikkeld

Doorontwikkeling Arbeidsnormen beleid

Aanscherping uitsluitingsbeleid.

Ons huidige beleid is ingericht om te voldoen aan onze ambitie

Beleidsinstrumenten Arbeidsnormen

Halfjaarlijkse screening

Normatieve en thematische engagement

Uitsluiting landen en bedrijven

Uitsluiting landen en bedrijven vanwege onze Arbeidsnormen normen

Landenbeleid		Normenschenders
Landen	Staatsbedrijven	Bedrijven
8	n.v.t.	6

Engagement over oplossingen voor en voorkomen van schendingen

Engagement: Normenschenders Arbeidsnormen, H2 2022			
# Bedrijven	23	# Schendingen	31
Nieuw	Accenture	Sony Group	Tyson Foods
	Verizon Communications	Amazon.com	Anheuser-Busch InBev
Gesloten	Geen		

Thematische engagement programma 'Human Capital'

Na 3 jaar is de thema dialoog Human Capital (SDG 4, 5 en 8) afgerond. Wij spraken met 5 bedrijven in de cruiselines en restaurantsector over personeelsbeleid (o.a. leefbaar loon en arbeidsrechten).

Engagement: Human Capital: Afgerond		
Succesvol		
Royal Caribbean Cruises	Carnival	Sodexo
Onvoldoende progressie		
McDonald's	Starbucks	

Thematische engagement programma 'Arbeidsomstandigheden'

In H2 2022 zijn de eerste gesprekken geweest met de bedrijven in ons thema Arbeidsomstandigheden (SDG 1, 5, 8 en 10). Wij spreken over naleving van mensenrechten en fundamentele werknemersrechten in de voedingsketen.

Engagement: Arbeidsomstandigheden		
Chocoladefabriken Lindt & Spruengli	Hershey Company	George Weston
J. M. Smucker Company	Carlsberg	Mondelez International

Natuur & Milieu

Achmea's ambitie

Bedrijven waarin wij beleggen voorkomen degradatie van biodiversiteit in zeer fragiele ecosystemen; ernstige vormen van bodemvervuiling; en onverantwoord beheer van landbouwgrond.

In H2 2022 hebben wij ons beleid doorontwikkeld

Doorontwikkeling Natuur & Milieu beleid

Aanscherping uitsluitingsbeleid.

Start nieuw thematische engagement: 'Plastics'.

Ons huidige beleid is ingericht om te voldoen aan onze ambitie

Beleidsinstrumenten Natuur & Milieu

Halfjaarlijkse screening	Normatieve en thematische engagement
Uitsluiting bedrijven	Beleggingen met positieve impact

En wij werken verder aan het thema Biodiversiteit

Doorontwikkeling Natuur & Milieu

Meten Biodiversiteit impact

Wij sluiten 14 bedrijven uit vanwege Natuur & Milieu schendingen

Engagement over oplossingen voor en voorkomen van schendingen

Engagement: Natuur & Milieu , H2 2022			
# Bedrijven	24	# Schendingen	31
Nieuw	Exxon Mobil	Glencore	Repsol
TotalEnergies	Volkswagen	Eni	Shell
Gesloten	Geen		

Thematische engagement programma ‘Biodiversiteit’

Onder dit thema richten wij ons op de bijdragen van voedingsproducenten en supermarktketens aan de bevordering van biodiversiteit binnen de landbouwketen.

Engagement: Biodiversiteit (SDG 12, 14 en 15)		
Kellogg	Tyson Foods	General Mills
Kroger	Costco	Alimentation Couche-Tard

Thematische engagement programma ‘Plastics’

Begin 2023 starten wij de gesprekken over de afbouw van plastic in verpakking van consumenten-goederen. Wij selecteerden bedrijven in verschillende stappen van de keten: toeleverancier plastic productie, gebruikers van plastic in producten en supermarktketens.

Engagement: Plastics		
Repsol	Henkel	Kimberly-Clark
L’Oreal	Proctor & Gamble	Carrefour
Ahold Delhaize	Jeronimo Martins	

€ 12 mln. beleggingen met positieve impact

Strategie	Toelichting	Bedrag (mln)	SDG
Triodos Food Transition Europe Fund	Financiering van toonaangevende en innovatieve Europese bedrijven op het gebied van organische producten en diensten, ter bevordering van duurzame consumptie en productie.	12	2 , 3, 8, 12, 13

Gezondheid

Achmea's ambitie (2030)

Alle farmaceutische bedrijven waarin wij beleggen, hebben een strategie die aantoonbaar bijdraagt aan wereldwijde toegang tot medicijnen. Alle voedingsbedrijven waarin wij beleggen hebben een strategie die aantoonbaar bijdraagt aan meer toegankelijke, betaalbare en gezonde voedingsproducten. Wij beleggen niet in tabaksproducenten. Ook beleggen wij niet in bedrijven die een relatief groot deel van de omzet behalen uit het leveren van een essentieel product of dienst voor de vervaardiging en/of levering van tabaksproducten.

Gezondheid maakt (sinds jaar en dag) onderdeel uit van ons MVB Beleid

Beleidsinstrumenten Gezondheid

Uitsluiting Tabaksproducenten	Thematische engagement
Beleggingen met positieve impact	

Met onze geformuleerde ambitie gaan wij nog een stuk verder

Doorontwikkeling Gezondheid

Beleid Voeding (2023)	Beleid Farmacie (>2023)
Beleid Tabaksketen (>2023)	

Wij sluiten alle (23) producenten van Tabak uit van belegging

Thematische engagement programma 'Access to Nutrition'

Onder dit programma spreken wij in samenwerking met een brede coalitie van investeerders met bedrijven over de productie en promotie van gezonde voeding.

Engagement: Access to Nutrition (SDG 2 en 3)

Unilever	Coca Cola	Meiji
----------	-----------	-------

Thematische engagement programma 'Goede en Beschikbare Medicijnen'

Na 3 jaar sluiten wij het thema Goede en Beschikbare Medicijnen (SDG 3) af. Hierin spraken wij over betaalbare en toegankelijke medicijnen en anti-corruptie maatregelen.

Engagement: Goede en Beschikbare Medicijnen (SDG 3): Afgerond

Succesvol	AbbVie	Bayer
Gilead	Johnson & Johnson	Novartis
Onvoldoende progressie	Biogen	Roche

€ 86 mln. beleggingen met positieve impact

Strategie	Toelichting	Bedrag (mln)	SDG
Investment Funds for Health in Africa-II	Financiering van zorgaanbieders, zorgverzekeraars, handels- maatschappijen in zorgproducten en medisch onderwijs met als doel de gezondheidszorg in Afrika te bevorderen	6	3, 8
Achmea Dutch Health Care Property Fund	Duurzaam vastgoed voor zorgaanbieders en bewoners gericht op sociale inclusie en een gezonde woon- en werkomgeving. Hiermee dragen we bij aan betere zorg tegen lagere kosten.	80	3, 7, 11, 12, 17

Klimaat

Achmea's ambitie

Onze ambities op het thema Klimaat zijn vastgelegd in Achmea's Klimaat-transitieplan. In een notendop: beleggingen in aandelen en beursgenoteerde bedrijfsobligaties CO₂ net zero in 2040, en in 2050 voor de overige relevante beleggingen. Verbetering energielabels in de vastgoed- en hypotheekportefeuille. Bijdrage aan energietransitie.

Een belangrijk deel van het beleid staat

Beleidsinstrumenten Klimaat

Restrictief beleid fossiel	Thematische engagement
CO ₂ reductie beleid bedrijven	Plan van aanpak energielabels vastgoed
CO ₂ en energielabels meting	Beleggingen met positieve impact

En er staat nog veel op de planning, o.a.

Doorontwikkeling Klimaat

Herooverweging beleid fossiel	Hypotheken
Uitbreiding CO ₂ meting	Uitbreiding CO ₂ reductie beleid

Ons restrictief beleid fossiel leidt tot 353 uitgesloten bedrijven

Wij rapporteren de CO₂-voetafdruk van het overgrote gedeelte van onze beleggingsportefeuille: aandelen, staats- en bedrijfsobligaties, hypotheek, vastgoed en een deel van de leningen (investeringskredieten). Binnen aandelen en bedrijfsobligaties is het net zero 2040 beleid, inclusief jaarlijkse targets, ingericht. Voor het verbeteren van de energielabels van ons woningvastgoed is de planning vastgesteld.

3 Thematische engagement programma's

'Klimaatadaptatie en water'

Waterbeleid in de maakindustrie en materialensector.

Engagement: Klimaatadaptatie en water (SDG 3, 6, 12 en 15)		
Rio Tinto	Agnico-Eagle Mines	Qorvo
Newcrest Mining		

'Reductie CO₂ uitstoot'

Ontwikkeling van klimaatstrategieën.

Engagement: Reductie CO ₂ uitstoot (SDG 7 en 13)		
Nucor	Hydro One	Nutrien
Umicore	Valero Energy	

'Klimaat en Transport'

Reductie CO₂-uitstoot door spoor- en personenvervoerbedrijven.

Engagement: Klimaat en Transport (SDG 7 en 9)		
Canadian National Railway	TFI International	Union Pacific
Uber Technologies	Aurizon	

In 2023 start een extra thematische engagement programma 'Reductie CO₂ plus'

Ruim € 1,6 mld. beleggingen met positieve impact

Strategie	Toelichting	Bedrag (mln)	SDG
Achmea IM Climate Infrastructure Fund	30% van de beoogde 35% van onze infrastructuurportefeuille investeert in duurzame energie projecten, waaronder via het in 2022 opgerichte Achmea IM Climate Infrastructure Fund.	55	
Green Shipping Fund	Financiering voorlopers in de scheepvaart industrie met doel hen te ondersteunen in terugbrengen van emissies.	95	
Green Bonds	Financiering verduurzamingsprojecten bij overheden en bedrijven. Zoals hernieuwbare energie, energie efficiëntie, transport, water- en afvalbeheer,	1.500	6, 7, 8, 9, 11, 12, 13

Anti-corruptie, Wapens en Good governance

Anti-corruptie

Engagement over oplossingen voor en voorkomen van schendingen

Engagement: Normenschenders Anti-corruptie, H2 2022

# Bedrijven	13	# Schendingen	30
Nieuw	Amazon	Glencore	
Gesloten (succesvol)	Commonwealth Bank of Australia	Fesenius	

Wapens

Uitsluiting van 93 bedrijven die een bijdrage leveren aan de productie van controversiële wapens.

Good governance

5 bedrijven voldoen niet aan onze criteria voor gedegen ondernemingsbestuur en worden dus uitgesloten.

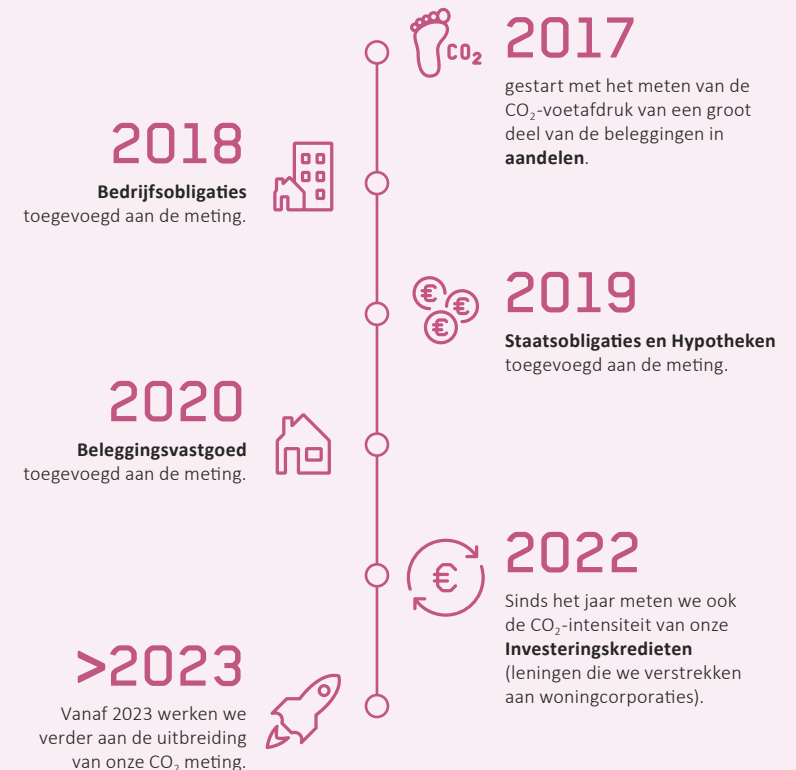

3. Meten

Wij willen weten wat er zich op maatschappelijk gebied afspeelt in onze beleggingsportefeuille. Daarom is het startpunt van ons MVB-proces het meten van de maatschappelijke risico's en impact. In dit hoofdstuk worden enkele van deze metingen toegelicht. In bredere zin laten wij onze portefeuille screenen op de betrokkenheid bij (dreigende) schendingen van internationale standaarden zoals de UN Global Compact, OECD Guidelines en UN Guiding Principles.

CO₂ meting

In 2017 zijn we gestart met het meten van de CO₂-voetafdruk van de beleggingen in aandelen en door de jaren heen hebben we dit met steeds meer beleggingscategorieën uitgebreid (zie *Figuur 1*). Op dit moment meten wij de CO₂-voetafdruk van het overgrote gedeelte van onze beleggingsportefeuille waar dit relevant voor is. Dit betreft de beleggingscategorieën aandelen, staats- en bedrijfsobligaties, hypotheek, vastgoed en een deel van de leningen (investeringskredieten). Conform de afspraken in het Klimaatakkoord zullen we ook de komende jaren blijven onderzoeken of het mogelijk is voor de resterende beleggingscategorieën CO₂-voetafdruk in kaart te brengen. De voortgang hierop is mede afhankelijk van de ontwikkeling van geschikte methodologieën en de beschikbaarheid van CO₂ data.

Figuur 1: Tijdslijn CO₂ voetafdruk meten

In ons Jaarverslag geven wij de gedetailleerde CO₂ cijfers weer. Hier worden ook de gebruikte methodieken, definities, bronnen en reikwijdte van de cijfers uitgebreid toegelicht. Onderstaand een korte samenvatting aangaande onze beleggingen voor eigen rekening en risico (exclusief ons bankbedrijf) per eind 2022.

Tabel 2: CO₂-emissies en CO₂-intensiteit 2022

Categorie	Absolute CO ₂ emissies (kton)	CO ₂ (ton) / mln. belegd	CO ₂ -intensiteit ⁵
Aandelen	61	48	67
Bedrijfsobligaties	423	47	75
Staatsobligaties	16	2,7	
Hypotheken	122	14	
Investeringskredieten			19
Vastgoed	7	10	28

Het is onze ambitie om in 2040 de CO₂ voetafdruk van onze beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties op net zero te hebben. Wij hebben onze vermogensbeheerders de opdracht gegeven dit uit te voeren tegen een jaar-op-jaar reductiepad. Voor onze overige beleggingen, waaronder hypotheken en vastgoed is het onze ambitie om in 2050 net zero te zijn. Hiervoor ontwikkelen wij per beleggingscategorie een plan van aanpak. De cijfers hierover volgen in onze toekomstige Jaarverslagen.

Energielabels vastgoed en hypotheke

Energielabels geven inzicht in de energetische kwaliteit van gebouwen. Door het verbeteren van energielabels wordt ook de CO₂-uitstoot van gebouwen gereduceerd. Bovendien neemt het woon of werkcomfort toe.

Voor onze vastgoedportefeuille hebben wij als doelstelling dat alle woningobjecten in 2030 minimaal een energielabel A hebben. Dit zal worden gerealiseerd door verkoop, aankoop en renovatie en verduurzaming van objecten. Achmea heeft een planning opgesteld voor de verbetering van de energielabels in de woningportefeuille.

In 2022 hebben wij geïnvesteerd in de verduurzaming van 32 woningen in de Meern. Hierdoor zijn deze twee-onder-één- kapwoningen van label C naar label A gegaan. In 2023 zullen wij 123 woningen in Arnhem en Alkmaar naar energielabel A brengen. De investeringen die wij doen bestaan o.a. uit het plaatsen van HR++ glas in bestaande kozijnen, isoleren van de begane grond vloer, aanbrengen van PV-panelen. Met deze maatregelen wordt het comfort in de woningen verbeterd en zal de CO₂-uitstoot met ruim 30% worden verlaagd.

⁵ Voor aandelen, bedrijfsobligaties wordt de CO₂ intensiteit uitgedrukt in ton CO₂ /mln. USD sales, en voor investeringskredieten en vastgoed in CO₂/m²

Per eind 2022 was de samenstelling op basis van de waarde van de onderliggende beleggingen naar energielabels als volgt (voor details verwijzen wij ook hier naar ons Jaarverslag):

Tabel 3: Energielabel verdeling woningportefeuille 2022

Energielabel	Vastgoed %	Hypotheken %
A of hoger	56%	17%
B	30%	12%
C	9%	25%
D of lager (incl. onbekend)	5%	46%

In de vastgoedportefeuille belegt Achmea naast woningen onder andere in kantoren via het Bouwinvest Office Fund. Van de 18 objecten in dit fonds had 98,3% in 2022 reeds een energielabel A of hoger en 99,6% een label C of hoger. Twee objecten hebben geen A-label omdat deze objecten monumentale gebouwen zijn.

Voor onze beleggingen in hypotheek is het onze ambitie om in 2030 een energielabel samenstelling te bereiken van gemiddeld A. Hierbij spelen diverse uitdagingen waaronder het feit dat wij als hypotheek financier geen directe investeringen kunnen doen om verduurzaming te kunnen uitvoeren. Immers, dit kunnen alleen de huiseigenaren, onze hypotheekklanten, zelf doen. Wel kunnen wij hen daarbij helpen en kunnen wij in onze hypotheekproducten faciliteiten bieden

om verduurzaming te stimuleren. Hiervoor hebben wij in 2022 diverse stappen ondernomen en verwachten wij in 2023 nieuwe maatregelen te treffen. In lijn met ons Jaarverslag is in Tabel 3 huidige samenstelling van de hypotheekportefeuille binnen onze beleggingen vanuit ons verzekeringsbedrijf samengevat.

GRESB

Voor onze vastgoed beleggingen nemen wij elk jaar deel aan de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). Dit is een internationale benchmark die het duurzaamheidsbeleid en de implementatie daarvan bij vastgoedfondsen en -portefeuilles meet. Op basis hiervan wordt inzichtelijk hoe de portefeuille van Achmea presteert ten opzichte van vergelijkbare fondsen en portefeuilles en waar verbetering mogelijk is.

In 2022 behaalde Achmea een score van 89 van de 100 punten en de maximale rating van 5 sterren. Dat is dezelfde score als in 2021. Dat was een goede verbetering ten opzichte van 2020 (80 punten en 4 sterren). Achmea eindigde daarmee op de 1^e plaats in de peer group Western Europe / Diversified-Office/ Residential / Core, die bestaat uit 15 West Europese fondsen met een gediversifieerde portefeuille.

De GRESB score van Achmea ligt inmiddels op een zeer hoog niveau. Verbetering is nog mogelijk door meer verbruiksdata (energie en water) te verzamelen, meer zonnepanelen te installeren en meer besparingen te realiseren door verduurzaming. De prestatie van Achmea wordt door GRESB vergeleken met die van vergelijkbare fondsen en portefeuilles. Daarmee is de uiteindelijke score niet alleen afhankelijk van de eigen inspanningen, maar ook van die van anderen.

Huurdertevredenheid

De ambitie is dat de huurders in een veilige en duurzame woonomgeving leven. Daarom wordt er geïnvesteerd in kwalitatief hoogwaardige nieuwbouw en wordt bestaand woningbezit verduurzaamd. Hierbij is veel aandacht voor wooncomfort, sociale cohesie en gezondheid. Naast de woning is daarbij ook aandacht voor de woonomgeving.

In 2020 is gestart met de pilot Ziezodan. Ziezodan is erop gericht om het proces reparatieverzoeken voor woninghuurders efficiënter en doelgerichter in te richten. Hieronder vallen alle incidentele reparatieverzoeken voor huurwoningen die geen kleine gebreken zijn of die een huurder zelf voor eigen rekening dient te herstellen. Met Ziezodan kunnen huurders via WhatsApp binnen drie minuten een melding doen en direct een afspraak plannen voor hun reparatieverzoek. Uit de evaluatie van de pilot is een aantal interessante resultaten naar voren gekomen, die naar verwachting zullen zorgen voor een verhoogde huurderstevredenheid. Te denken valt aan: snel en eenvoudig een storing melden, direct online een afspraak kunnen plannen, betere voorbereiding door de monteur, waardoor er een grotere kans is op “first time fix”. Het beter plannen van afspraken zorgt voor minder reiskilometers van de onderhoudspartners en is daardoor ook duurzamer. In 2022 is Ziezodan binnen de woningportefeuille uitgerold.

Social impact monitor

Wij kijken binnen onze vastgoedportefeuille ook naar sociale aspecten. Op dit moment is er geen benchmark (zoals bv. een GRESB) voor het meten van sociale aspecten (de “S” van ESG) van gebouwen. Daarom heeft onze vastgoedbeheerder Syntrus Achmea, in samenwerking met het bureau Springco, een tool ontwikkeld om de sociale impact van vastgoedobjecten te kunnen meten en verbeteren. Deze tool is de Social Impact Monitor (SIM).

De monitor is opgebouwd uit vijf dimensies: bewoners, woning, binding, voorzieningen en omgeving. Voor elke dimensie zijn verschillende indicatoren ontworpen, waarbij gebruikt wordt gemaakt van zowel openbare databronnen als objectdata uit portefeuilles van Syntrus Achmea. De totaalscores van de vijf dimensies samen geven een beeld hoe een gebouw scoort op het gebied van sociale impact. Hoe hoger de totaalscore, des te groter de sociale impact.

Wij verwachten in 2023 de eerste resultaten te kunnen delen.

Beleggingen in fossiele brandstoffen

Als onderdeel van ons MVB-beleid monitoren wij onze blootstelling aan de fossiele sector. Onder beleggingen in fossiele brandstoffen verstaan wij bedrijven in de sectoren Oil & Gas Refining & Marketing, Diversified Metals & Mining, Integrated Oil & Gas, Oil & Gas Exploration & Production, Coal & Consumable Fuels en Oil & Gas Storage & Transportation

In onderstaande Tabel 4 is voor de meest relevante portefeuilles in kaart gebracht welk deel wordt belegd in genoemde sectoren. Per 31 december 2022 bedroeg de blootstelling naar fossiele brandstoffen € 561 mln., gelijk aan de stand per 30 juni 2022. In alle getoonde categorieën is onze blootstelling lager dan binnen het betreffende beleggingsuniversum. Dit is mede het gevolg van het uitsluitingsbeleid en het beleid om CO₂-reductie in de beleggingsportefeuille na te streven.

Tabel 4: Beleggingen in fossiele brandstoffen H2 2022

Categorie	Belegd	Fossiel	%
Aandelen ontwikkeld	€ 1,3 mld.	€ 61 mln.	4,8%
Aandelen opkomend	€ 522 mln.	€ 26 mln.	5,0%
Vastrentend ontwikkeld	€ 18,4 mld.	€ 460 mln.	2.5%
Vastrentend opkomend	€ 196 mln.	€ 13 mln.	6,5%
Totaal	€ 20,4 mld.	€ 561 mln.	2.7%

Screening op schendingen van internationale normen

Om goed inzicht te krijgen of ondernemingen zich houden aan de internationale normen, zoals verwoord in het UN Global Compact en de OESO-richtlijnen, laat Achmea de beleggingsportefeuilles regelmatig screenen op basis van ISS ESG data. Hierbij wordt gekeken naar impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending. Naar aanleiding van de bevindingen neemt Achmea zo nodig actie. Zo kan Achmea over gaan tot het uitsluiten van ondernemingen of het starten van een dialoog met de onderneming.

Naar aanleiding van deze screening is in het tweede halfjaar van 2022 een dialoog gestart met 14 ondernemingen die de internationale normen schenden of dreigen te schenden. In totaal lopen er 119 dialogen met 68 ondernemingen. Hierover wordt uitgebreid gerapporteerd in het hoofdstuk Beïnvloeden.

Bescherming van natuur en biodiversiteit

In december vond de 15e biodiversiteitstop van de Verenigde Naties in Montreal plaats. Hier zijn de deelnemende landen tot een akkoord gekomen over natuurbehoud. Via dit akkoord moeten de soortenrijkdom in de natuur en de verschillende ecosystemen beter beschermd worden. Het akkoord bevat ambitieuze doelen voor 2030. Zo moet minimaal 30 procent van al het landoppervlak, binnenwateren, kustgebieden én oceanen effectief worden beschermd. En de achteruitgang van soortenrijkdom moet worden gestopt. Multinationals en financiële instellingen moeten hun impact op de biodiversiteit gaan meten en bekend te maken. Achmea steunt dit akkoord.

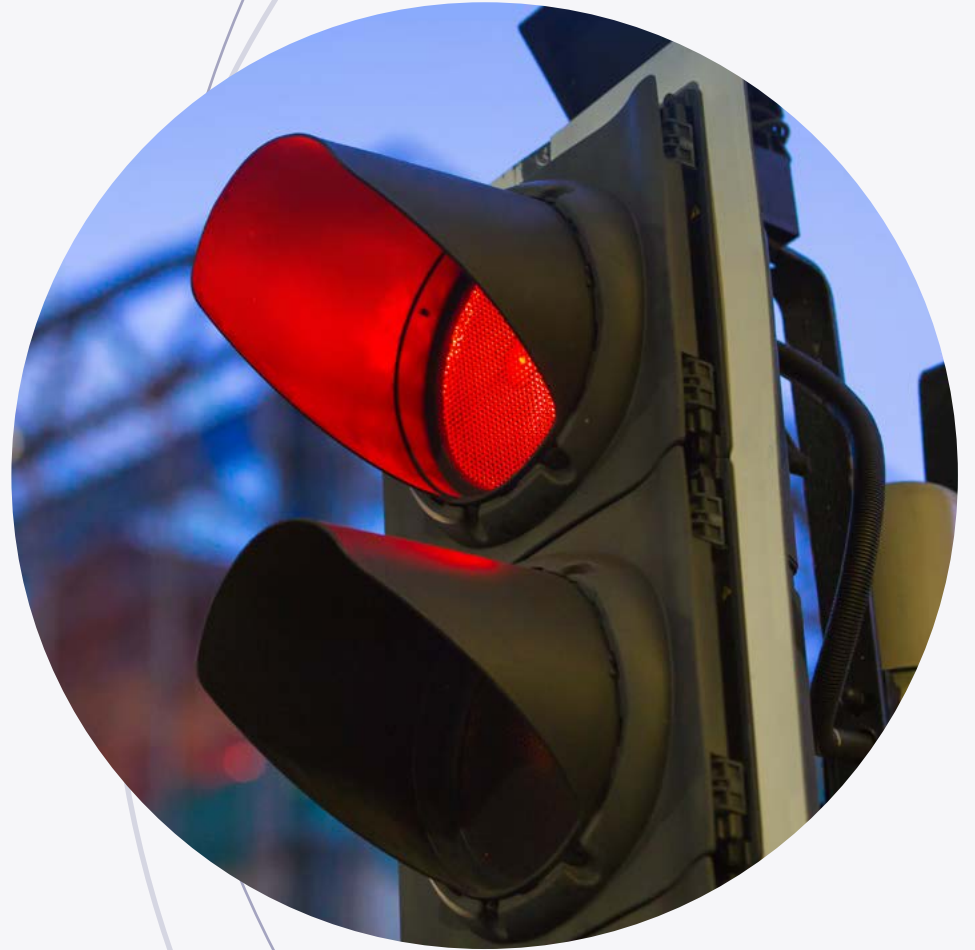
Eerder sloten we ons al aan bij de Finance for Biodiversity Pledge die vergelijkbare doelen nastreeft. En via ons beleggingsbeleid hebben we ook doelen opgenomen die hier op aansluiten. Zo willen we bijvoorbeeld in de toekomst alleen nog beleggen in bedrijven die degradatie van biodiversiteit in zeer fragiele ecosystemen voorkomen. In onze plannen voor 2023 hebben we opgenomen dat wij de impact van biodiversiteit gaan meten.

Gezondheid

Komend jaar werkt Achmea aan verder aan de doelstellingen voor gezondheid. Om inzicht te krijgen in de omvang van de opgave wordt er gestart met een screening van de aandelen en credits portefeuille. Hiermee wordt inzichtelijk hoeveel bedrijven in de portefeuille aangemerkt worden als farmaceutisch bedrijf, voedingsbedrijf (waaronder gespecificeerd fastfood) en relevant bedrijf in de tabaksketen. Op basis hiervan gaan we een methode ontwikkelen om de bedrijven te beoordelen, te beginnen met de voedingsbedrijven.

4. Normen stellen

Wij stellen op basis van algemene maatschappelijke normen en onze eigen overtuigingen vast waar onze beleggingen aan moeten voldoen. Het liefst zoeken wij samen met de bedrijven in onze portefeuille naar een oplossing voor de misstanden waarbij zij betrokken zijn. Dit doen wij met een uitgebreid dialoogprogramma. Echter, wij stellen ook minimum grenzen aan onze beleggingen. Deze komen tot uiting in ons uitsluitingsbeleid dat op dit moment bestaat uit de in dit hoofdstuk beschreven onderdelen.

Twee maal per jaar screent Achmea IM ons beleggingsuniversum op basis van onze criteria⁶. Hiervoor wordt op onderdelen de input gebruikt van het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG en data van MSCI ESG. Uit de screening resulteert onze halfjaarlijkse uitsluitingslijst. Investerings in landen en bedrijven op deze lijst worden verkocht en zijn pas weer toegestaan indien betreffende namen hier niet meer op voor komen. Achmea IM monitort op continue basis dat onze uitsluitingslijst wordt toegepast in de beleggingsportefeuilles.

In totaal sluiten wij ruim 800 partijen in ons universum uit van belegging.
Sommige landen of bedrijven worden op basis van meerdere gronden uitgesloten.

Het volledige uitsluitingsbeleid en de actuele uitsluitingenlijst kunt u terugvinden op de website van Achmea.

⁶ Voor het Landenbeleid en Normenschenders geldt een jaarlijks proces.

Ontwikkelingen in H2 2022

Wij hebben ons uitsluitingsbeleid voor Landen en Normenschenders aangescherpt. Ook passen wij een nieuw uitsluitingsbeleid toe in het kader van Goed Bestuur. Wij hebben de toepassing van ons eigen uitsluitingsbeleid uitgebreid naar onze beleggingen in Hedge Funds en Aandelen opkomende markten. Om dit mogelijk te maken hebben wij aanpassingen gedaan in de beleggingsstructuur van deze beleggingen. Door de aanscherping van met name het Landenbeleid hebben wij ook aanpassingen gedaan binnen ons beleggingsmandaat voor Obligaties opkomende markten.

Tabak

Al sinds januari 2013 heeft Achmea alle producenten van tabakswaren uitgesloten van beleggingen. Het niet beleggen in de tabak producerende industrie past bij het Achmea thema Gezondheid.

Betrokkenheid van individuele bedrijven wordt vastgesteld aan de hand van omzet gegenereerd uit de productie van tabaksgoederen. Deze omzetgegevens zijn afkomstig van de externe en onafhankelijke dataleverancier ISS ESG. Een onderneming wordt uitgesloten indien de tabaksgoederen gerelateerde omzet meer dan 50% is.

Dit leidt tot 23 uitgesloten bedrijven.

Onder onze ambities op het gebied van Gezondheid gaan wij onze blik op het onderwerp tabak verbreden naar de rest van de keten, zoals toeleveranciers. Wij verwachten hier in 2024 op terug te komen.

Controversiële wapens

Achmea belegt niet in ondernemingen die bijdragen aan de productie van: Nucleaire, Biologische, Chemische wapens, Antipersoonsmijnen en Clustermunitie. Voor ons zijn dit controversiële wapens omdat deze veel leed en slachtoffers veroorzaken en geen onderscheid maken tussen burger- en militaire doelen. Ook na afloop van een conflict veroorzaken deze wapens nog op aanzienlijke schaal slachtoffers en ontwrichten deze de maatschappij en de economie.

Achmea volgt haar eigen criteria, uiteraard in aansluiting bij internationale verdragen die door Nederland zijn ondertekend en bij het beleid van de Nederlandse overheid, waaronder de uitsluitingslijst van de AFM (Verbod op het beleggen in clustermunitie). Het onafhankelijke onderzoeksbureau ISS ESG stelt vervolgens voor Achmea vast welke ondernemingen betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens.

Dit leidt tot 93 uitgesloten bedrijven.

Conventionele wapens sluiten wij niet uit. Wij geloven dat landen het recht hebben om haar burgers te beschermen. Hierbij is het wel van belang de betrokkenheid van bedrijven bij wapenhandel aan controversiële regimes goed te monitoren. Sinds de oorlog in Oekraïne is de publieke opinie rondom het beleggen in wapens veranderd. Vanuit meerdere hoeken wordt opgeroepen om meer te beleggen in de wapenindustrie. We werken in 2023 aan een evaluatie van ons beleid.

Thermische steenkool, teerzanden, schaliegas en -olie en Arctisch gas en -olie

Binnen het kader van onze ambities op Klimaatverandering en Natuur & Milieu hebben wij gekozen om niet te beleggen in bedrijven die een belangrijk deel (>5%) van de omzet⁶ behalen uit de meest vervuilende fossiele brandstoffen: thermische steenkool, teerzanden, schaliegas en -olie en Arctisch gas en -olie. Inkomsten uit kolenhandel en -transport worden vanwege databeperkingen vooralsnog niet meegenomen in het uitsluitingsbeleid.

Dit leidt tot 353 uitgesloten bedrijven.

De extractie, productie en het gebruik van fossiele brandstoffen leveren een belangrijke bijdrage aan de CO₂ uitstoot in de wereld. Achmea vindt dat fossiele brandstoffen als bron voor onze energie moeten worden vervangen door duurzamere alternatieven. Vooralsnog kiezen wij in ons uitsluitingsbeleid voor bovengenoemde meest vervuilende fossiele brandstoffen. In ons engagement-programma zijn wij op meerdere gebieden in gesprek met bedrijven om de energietransitie te bevorderen. Wij steunen aandeelhoudersresoluties bij fossiele bedrijven die oproepen om concretere en ambitieuzere klimaatplannen te stellen die in lijn zijn met het Akkoord van Parijs. Tegelijk investeren wij in duurzame energiebronnen zoals wind- en zonenergie. Ons beleid scherpen wij in de komende jaren verder aan op basis van actualiteit en ontwikkelingen.

⁶ Op basis van dataleverancier MSCI ESG.

Normschendingen

Achmea sluit ondernemingen uit die op grove en structurele wijze internationaal breed gedragen normen op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie schenden. Hiervoor hanteert Achmea een aantal belangrijke raamwerken als uitgangspunt, namelijk de UN Global Compact, de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business & Human Rights. De OESO-richtlijnen onderscheiden naast de vier genoemde thema's ook de volgende thema's: consumentenbelangen, wetenschap en technologie, mededinging en belastingen. De UN Guiding Principles geven handvatten voor overheden en ondernemingen hoe mensenrechtenschendingen in de praktijk te voorkomen, te adresseren en te mitigeren.

Achmea laat onderzoeksbureau ISS ESG beoordelen welke ondernemingen betrokken zijn bij structurele schendingen van internationale normen.

Wij zijn per 1-1-2023 scherper aan de wind gaan varen in ons proces. Ten eerste gaan wij direct (i.p.v. na 24 maanden) tot actie (uitsluiten of 'watchlist') over bij vaststelling van een geconstateerde schending. Ten tweede betrekken wij nu ook zogenaamde 'vermeende schendingen' in onze screening.

Onze uitsluitingslijst bevat 55 bedrijven als gevolg van normenschendingen.

Landen en staatsbedrijven

Landen waar machthebbers op systematische wijze de fundamentele mensenrechten op grove wijze schenden en landen waar het non-proliferatie verdrag wordt geschonden, worden uitgesloten.

Een belangrijk handvat bij het uitvoeren van het landen-uitsluitingsbeleid is de Sanctiewet 1977. Daarnaast passen wij extra criteria toe op basis van de prestaties van de landen in de Freedom in the World-index, de ITUC Global Rights-index en de Corruption Perception.

De screening op controversiële regimes vindt jaarlijks plaats. Van landen op de uitsluitingslijst koopt Achmea geen staatsobligaties en geen staatsbedrijven (Een onderneming wordt als staatsbedrijf aangemerkt indien de staat meer dan 50% van de aandelen bezit.)

Achmea heeft in H2 2022 dit beleid aangescherpt. Wij leggen de lat waar landen aan moeten voldoen hoger. Dit heeft geresulteerd in een uitbreiding van het aantal landen dat wij uitsluiten.

Wij sluiten 55 landen en 380 daarbij horende staatsbedrijven uit.

Goed bestuur

In lijn met vereisten vanuit SFDR zijn wij gestart met ons beleid aangaande de praktijken van goed bestuur bij de bedrijven waarin wij beleggen.

Achmea belegt in ondernemingen die voldoen aan de praktijken van goed bestuur (good governance). Ondernemingen die op dit vlak zeer slecht presteren, worden uitgesloten. Daarbij wordt minimaal gekeken naar de wettelijke vereisten op het gebied van: Goede managementstructuren, Betrekkingen met werknemers,

Beloning van het betrokken personeel en Naleving van de belastingwetgeving. Bij het bepalen of ondernemingen goed presteren op het gebied van goed bestuur, maakt Achmea gebruik van onderzoeksbureau MSCI ESG.

Dit leidt tot 5 uitgesloten bedrijven.

5. Beïnvloeden

Anders dan bij Normen stellen, waarbij Achmea op voorhand niet belegt in bepaalde landen en ondernemingen, geldt voor Beïnvloeden dat er wel belegd kan worden in ondernemingen waar (maatschappelijke) zaken verbeterd kunnen worden en we als aandeel- of obligatiehouder het management juist actief aansporen om het beleid of hun activiteiten te verbeteren. Wij zijn er van overtuigd dat we juist hiermee impact bereiken in de reële wereld. Wij hanteren 2 instrumenten voor Beïnvloeding: Engagement en Stemmen.

Engagement: Achmea en de dialoog

De dialoog met ondernemingen wordt uitgevoerd door Achmea IM, in opdracht van Achmea. Veelal zijn het trajecten met een looptijd van drie jaar. Wij onderscheiden de volgende vormen van dialoog, ieder met eigen doelstellingen, aanpak en doelgroep:

- Normatieve engagement
- Thematische engagement
- Collectieve initiatieven
- Engagement met overheden
- Engagement met vermogensbeheerders

Escalatiestrategie

Achmea hanteert een escalatiestrategie voor het geval dat dialogen met ondernemingen uit de engagement programma's onvoldoende voortgang boeken. Als eerste wordt gekeken of de dialoog geïntensiveerd kan worden met andere (hoger geplaatste) contact personen of door het versturen (al dan niet gezamenlijk met andere beleggers) van een urgentiebrief aan het bestuur.

Mocht dit geen effect hebben dan kan Achmea haar aandeelhoudersrechten inzetten op aandeelhoudersvergaderingen, zoals:

- Tegen stemmen op bepaalde agendapunten;
- Het stellen van vragen;
- Het agenderen van aandeelhoudersresoluties.

De inzet van deze aandeelhoudersrechten bij ondernemingen waar de dialoog stagneert wordt op case-by-case basis overwogen. Hierbij wordt meegewogen of het opportuun en effectief is. Hierbij moet er een duidelijke link zijn met en bijdragen aan de thema's en prioriteiten zoals geïdentificeerd in het MVB-beleid. Wanneer er wordt tegen gestemd op een van de relevante agendapunten wordt de reden vermeld en vastgelegd.

Wanneer na verloop van tijd en na meerdere escalatiestappen onvoldoende resultaat ontstaat, wordt overgaan tot uitsluiting een reële optie.

Normatieve engagement

Het normatieve engagement programma heeft als doel structurele schendingen van de UN Global Compact principes, OESO-richtlijnen voor Multinational ondernemingen of UN Guiding Principles on Business & Human Rights te stoppen en te voorkomen. Structurele schendingen van deze normen vergroten het risico op nadelige gevolgen voor de onderneming, haar directe omgeving zoals lokale gemeenschappen of het milieu en voor andere belanghebbenden. Activiteiten die (mogelijk) leiden tot een schending van de principes staan veelal in de belangstelling van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) en de media. In de praktijk leiden deze schendingen ook vaker tot rechtszaken, die boetes of het uitbetalen van schadeclaims door de ondernemingen tot gevolg kunnen hebben. Dit zijn directe negatieve financiële effecten, die ook de belangen van aandeelhouders schaden.

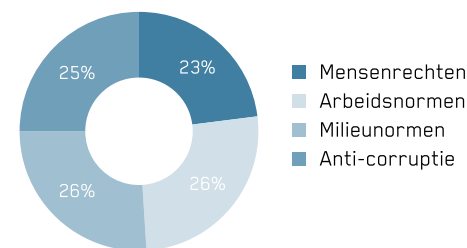
Om tot een selectie van de ondernemingen te komen, die vallen binnen het normatieve engagement programma, wordt een due diligence-proces uitgevoerd. Het beleggingsuniversum wordt doorlopend gescreend op het schenden van één of meerdere principes van de UN Global Compact, OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen of UN Guiding principles on Business & Human Rights door onderzoeksbureau ISS ESG. Dit valt onder te verdeling in de hoofdthema's: Mensenrechten, Arbeidsnormen, Milieunormen en Anti-corruptie. Meer informatie over deze onderwerpen is te lezen in Bijlage A. Bij vermoedens van een mogelijke schending wordt een dialoog gestart om escalatie te voorkomen. Ook bij een vastgestelde schending wordt de dialoog met deze bedrijven opgestart met als doel de schending op te heffen en mogelijke nieuwe schendingen in de toekomst te voorkomen. Daarbij zal ook herstel van de situatie en mogelijke schadevergoedingen voor bijvoorbeeld lokale bevolking ter sprake komen.

Per 31 december 2022 maken 68 ondernemingen deel uit van het normatieve engagementprogramma. Met deze ondernemingen spreken we over één of meerdere normschendingen waardoor het aantal dialogen (119) hoger is dan het aantal ondernemingen. In onderstaand figuur is weergegeven hoe het programma is opgebouwd naar hoofdthema's.

Nieuwe dialogen

In H2 2022 zijn met 14 ondernemingen 20 nieuwe dialogen geïnitieerd of een lopende dialoog opnieuw opgestart.

Figuur 2: Verdeling hoofdthema's normatieve dialogen H2 2022 (n=119)

Afgesloten dialogen

Sinds de start van het engagementprogramma in 2018 zijn 64 dialogen succesvol afgesloten. Dat betekent dat de ondernemingen niet langer betrokken zijn bij de vermeende schending. Met 10 ondernemingen is de dialoog voortijdig afgesloten, vanwege gebrek aan reactie en/of samenwerking. In het afgelopen halfjaar zijn de dialogen met Commonwealth Bank of Australia en Fresenius op het onderwerp Anti-Corruptie succesvol afgesloten.

UITGELICHT

OMKOPING IN 13 VERSCHILLENDE LANDEN

Opgeheven schending: Corruptie

Fresenius Medical Care AG & Co. KGaA (Fresenius), een indirecte dochteronderneming van Fresenius SE & Co. KGaA, heeft tussen 2007 en 2016 gezondheidsfunctionarissen omgekocht om opdrachten te verkrijgen en te behouden in 13 landen, waaronder Benin, Burkina Faso, Kameroen, Ivoorkust, Niger, Gabon, Tsjaad en Senegal. De onderneming heeft toegegeven hierdoor meer dan USD 56 miljoen winst te hebben behaald.

In maart 2019 sloot Fresenius een overeenkomst met het Amerikaanse ministerie van Justitie. Dit resulteerde in een boete van USD 231 miljoen. De overeenkomst vereiste verder dat Fresenius meewerkte aan een onderzoek van het ministerie, haar compliance programma verbeterde, rigoureuze interne controles implementeerde en gedurende twee jaar vasthield aan een onafhankelijke compliance monitor.

Fresenius heeft in 2022 een zogenoemde 'security filing' bij de SEC ingediend en verklaard dat het werkt aan de voltooiing van alle benodigde compliance verbeteringen uit het overeenkomst. Zo heeft de onderneming verbeteringen doorgevoerd in haar beleid en procedures, periodieke risico-assessments gedaan en blijft het monitoren en testen uitvoeren. We concluderen dan ook dat het engagement succesvol kan worden afgerond.

Tabel 5: Afgeronde en gestarte normatieve dialogen H2 2022

Normschending	Onderneming	Status
Mensenrechten	Amazon.com, Inc.	Gestart Q3 2022
Mensenrechten	Anheuser-Busch InBev	Gestart Q3 2022
Mensenrechten	Shell plc	Gestart Q3 2022
Mensenrechten	Exxon Mobil Corp.	Gestart Q4 2022
Arbeidsnormen	Accenture Plc	Gestart Q4 2022
Arbeidsnormen	TotalEnergies SE	Gestart Q3 2022
Arbeidsnormen	Exxon Mobil Corp.	Gestart Q4 2022
Arbeidsnormen	Glencore plc	Gestart Q4 2022
Arbeidsnormen	Tyson Foods, Inc.	Gestart Q4 2022
Arbeidsnormen	Volkswagen AG	Gestart Q4 2022
Milieu	Amazon.com, Inc.	Gestart Q3 2022
Milieu	Eni SpA	Gestart Q3 2022
Milieu	Shell plc	Gestart Q3 2022
Milieu	Barclays PLC	Gestart Q4 2022
Milieu	Exxon Mobil Corp.	Gestart Q4 2022
Milieu	Glencore plc	Gestart Q4 2022
Milieu	Repsol SA	Gestart Q4 2022
Milieu	Sony Group Corporation	Gestart Q4 2022
Anti-Corruptie	TotalEnergies SE	Gestart Q3 2022
Anti-Corruptie	Fresenius SE & Co. KGaA	Afgerond Q3 2022 Klik hier
Anti-Corruptie	Verizon Communications, Inc.	Gestart Q4 2022
Anti-Corruptie	Commonwealth Bank of Australia (CBA)	Afgerond Q4 2022 Klik hier

Voortgang lopende dialogen

Voor iedere dialoog stellen wij specifieke doelstellingen vast, ondergebracht in 4 mijlpalen. Het kan voorkomen dat 1 van deze mijlpalen niet van toepassing is op betreffende dialoog. De voortgang wordt gemonitord door de status van de te nemen maatregelen per mijlpaal vast te stellen. Onderstaande tabel geeft de geaggregeerde status per mijlpaal op alle lopende dialogen (68). Afgesloten dialogen zijn hier niet in opgenomen.

Tabel 6: Mijlpaalverdeling normatieve dialogen H2 2022

Status maatregelen	1. Delen informatie	2. Implementatie beleid	3. Herstel en verhaal	4. Opheffen/ voorkomen
 Geen	29%	25%	32%	34%
De onderneming heeft geen toezegging gedaan om met adequate maatregelen en middelen te komen om de betreffende schending te adresseren.				
 Toezegging	17%	27%	13%	18%
De onderneming heeft publiekelijk, of in dialoog met ISS ESG, toegezegd met adequate maatregelen en middelen te zullen komen om de schending te adresseren.				
 Geïnitieerd	49%	25%	46%	18%
De onderneming is begonnen met implementatie van maatregelen die het resultaat zijn van een duidelijke, tijdsgebonden strategie als reactie op de schending. De onderneming kan dit aantonen d.m.v. detail informatie of documentatie.				
 Onafhankelijk goedgekeurd	4%	4%	3%	1%
De door de onderneming genomen maatregelen zijn door externe belanghebbenden beoordeeld en de doeltreffendheid van de maatregelen wordt bevestigd. De onderneming kan dit aantonen d.m.v. documentatie en onafhankelijk onderzoek.				
n.v.t.	1%	19%	8%	29%

Escalatie

Daar waar ondernemingen langere periode een rode schending hebben en er geen succesvolle engagement plaatsvindt gaat Achmea over tot uitsluiting.

Thematische engagement

Het thematische engagement-programma heeft een andere doelstelling dan het normatieve engagement-programma. Hier staan niet de bedrijven centraal die normen schenden, maar juist bedrijven die zowel financieel als maatschappelijk op bepaalde thema’s hun prestaties verder kunnen verbeteren.

Onze uitvoerder Achmea IM identificeert binnen de kernthema’s en in samenspraak met haar klanten de thema’s waarop engagement wordt gevoerd. Bij de keuze van een engagementthema spelen de volgende zaken een rol:

- Materialiteit van het thema;
- Sociale of ecologische relevantie van het thema;
- Omvang van de onderneming in de beleggingsportefeuille (zowel aandelen als bedrijfsobligaties);
- Succeskans voor slagen van de dialoog.

Voor sommige dialogen werken wij samen met andere nationale en internationale partijen. De start van de dialoog verloopt veelal via brief of email. Hierin introduceren wij onszelf en onze klanten, alsmede het onderwerp dat wij zullen bespreken. Het vervolg van de dialoog bestaat doorgaans uit meerdere conference calls of bezoeken aan de onderneming.

Alle ondernemingen waarmee thematische dialogen worden gevoerd zijn terug te vinden in de [Bijlage B](#).

In het tweede halfjaar van 2022 bestaat het thematische engagementprogramma uit 10 thema's, die zich in verschillende fases bevinden. Binnen deze thema's zijn 59 ondernemingen opgenomen. In het tweede halfjaar van 2022 is 216 keer inhoudelijk contact geweest met de betreffende ondernemingen. Daarnaast is veel tijd gestoken in onderzoek en bedrijfs- en sectoranalyses voor de nieuwe thema's.

Nieuwe dialogen

Het thematisch engagement programma was volop in beweging afgelopen jaar. Zo zijn we van start gegaan met het nieuwe thema "Mensenrechten & Governance". In dit thema gaan we het gesprek aan met ondernemingen die een verhoogd risico hebben op mensenrechtenschendingen. Bijvoorbeeld vanwege de sector waarin zij opereren of omdat ze actief zijn in conflictgebieden. Doel is de governance van ondernemingen op het thema mensenrechten te verbeteren en schendingen te voorkomen (preventie). Dit in aanvulling op ons normatieve engagement programma, waar de dialoog pas wordt opgestart als er schendingen plaatsvinden.

Een tweede engagement programma dat in de tweede helft van 2022 van start is gegaan is "Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen". Met dit thema zetten we onze inzet op het reduceren van plastic afval voort, maar nu gericht op supermarktketens en producenten van huishoudelijke en persoonlijke producten.

Meer details over deze nieuwe programma's leest u in [Bijlage B](#).

Afgeronde dialogen

Naast het opstarten van nieuwe thema's hebben we dit halfjaar ook thema's afgerond. Zo sloten wij het thema "Goede en Beschikbare Medicijnen" af. Wij zagen tijdens onze engagement dat de farmaceutische sector niet altijd even open stond voor engagement over prijsbeleid en patenten, maar door de inzet van onze escalatiestrategie hebben we toch verschillende toezeggingen en stappen kunnen afdwingen. We kijken daarom positief terug op dit thema. In het desbetreffende hoofdstuk vindt u meer informatie over de gezette stappen en de eindevaluatie van dit thema. In de eerste helft van 2023 zal een nieuw thema rondom Gezondheid van start gaan.

Ook het thema "Human Capital" werd afgesloten. In dit thema bespraken we, met ondernemingen die actief zijn in de cruisesector en de restaurantsector, hun aanpak van Human Capital management. Aangezien tijdens de duur van deze engagement de Covid-19 crisis uitbrak, was tevens de omgang met en de veiligheid van personeel een belangrijk aandachtspunt. We sluiten dit thema positief af, maar zagen ook grote verschillen in de openheid van ondernemingen op dit thema.

In [Bijlage B](#) vindt u meer informatie over de gezette stappen en de eindevaluatie van deze afgesloten thema's.

Voortgang lopende dialogen

Wij monitoren de voortgang van alle thematische engagements aan de hand van 6 mijlpalen binnen het proces. In [Bijlage B](#) wordt voor elk thema nader ingegaan op de doelstellingen, gesprekken en uitkomsten.

Ten aanzien van het totaal aan bedrijven die zijn geselecteerd voor het thematische engagementprogramma is de status als volgt:

Tabel 7: Mijlpaalverdeling thematische dialogen

Mijlpaal	Status
1. Analyse van het bedrijf	100%
2. Initiëren dialoog	100%
3. Voeren van dialoog	65%
4. Toezegging onderneming	23%
5. Aanpassen beleid & proces	11%
6. Afronden dialoog	21%

Vanwege de korte looptijd van een aantal relatief nieuwe engagementthema's hebben veel ondernemingen nog niet mijlpaal 4 en de daaropvolgende mijlpalen behaald. Toezeggingen met betrekking tot beleidsaanpassingen en de implementatie daarvan verwachten we in de tweede helft van het engagementtraject.

Escalatie

Co-filing

In het tweede halfjaar van 2022 zijn we bezig geweest met de voorbereidingen voor het aandeelhoudersseizoen van 2023. Zo hebben we resoluties ingediend bij Abbvie, Uber en Exxon Mobil rondom de toegang tot medicijnen, veiligheid en de klimaattransitie. De komende maanden gaan we in gesprek met de ondernemingen om te horen of deze onderneming bereid zijn stappen te zetten op deze thema's, en anders zullen deze resoluties in 2023 op de agenda van de aandeelhoudersvergaderingen komen.

We hebben tevens op meerdere vergaderingen vragen gesteld. Een update hierover is te lezen in de rest van het rapport.

Tabel 8: Overzicht ondernemingen en status thematische dialogen

Engagement omschrijving	Onderneming	Mijlpaal	Sector	Land	Lees meer
Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen	Carlsberg A/S Class B	3	Brewers	DK	Klik hier
Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen	Chocoladefabriken Lindt & Spruengli AG	3	Packages Foods & Meats	CH	Klik hier
Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen	George Weston Limited	3	Food Retail	CA	Klik hier
Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen	Hershey Company	3	Packages Foods & Meats	US	Klik hier
Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen	J. M. Smucker Company	3	Packages Foods & Meats	US	Klik hier
Arbeidsomstandigheden in de voedingsmiddelenketen	Mondelez International, Inc. Class A	3	Packages Foods & Meats	US	Klik hier
Human Capital	Carnival plc	5	Cruiselines	UK	Klik hier
Human Capital	McDonald's Corporation	3	Restaurants	US	Klik hier
Human Capital	Royal Caribbean Cruises Ltd.	5	Cruiselines	US	Klik hier
Human Capital	Sodexo SA	5	Restaurants	FR	Klik hier
Human Capital	Starbucks Corporation	3	Restaurants	US	Klik hier
Access to Nutrition	Unilever NV	5	Niet-duurzame consumptiegoederen	NL	Klik hier
Access to Nutrition	The Coca Cola Company	3	Niet-duurzame consumptiegoederen	US	Klik hier
Access to Nutrition	Meiji	5	Niet-duurzame consumptiegoederen	JP	Klik hier
Goede en Beschikbare Medicijnen	AbbVie, Inc.	5	Farmacie	US	Klik hier
Goede en Beschikbare Medicijnen	Bayer AG	5	Farmacie	DE	Klik hier
Goede en Beschikbare Medicijnen	Biogen Inc.	3	Farmacie	US	Klik hier
Goede en Beschikbare Medicijnen	Gilead Sciences, Inc.	5	Farmacie	US	Klik hier
Goede en Beschikbare Medicijnen	Johnson & Johnson	5	Farmacie	US	Klik hier
Goede en Beschikbare Medicijnen	Novartis AG	5	Farmacie	CH	Klik hier
Goede en Beschikbare Medicijnen	Roche Holding AG	3	Farmacie	CH	Klik hier

Klimaat en Transport 2	Aurizon Holdings Ltd.	3	Spoor	AU	Klik hier
Klimaat en Transport 2	Canadian National Railway Company	3	Spoor	CA	Klik hier
Klimaat en Transport 2	TFI International Inc	3	Wegtransporteur	CA	Klik hier
Klimaat en Transport 2	Union Pacific Corporation	4	Spoor	US	Klik hier
Klimaat en Transport 2	Uber Technologies, Inc.	2	Personenvervoer	US	Klik hier
Klimaatadaptatie en water	Agnico-Eagle Mines Limited	3	Metalen en Mijnbouw	CA	Klik hier
Klimaatadaptatie en water	Newcrest Mining Limited	3	Metalen en Mijnbouw	AU	Klik hier
Klimaatadaptatie en water	Rio Tinto plc	3	Metalen en Mijnbouw	UK	Klik hier
Klimaatadaptatie en water	Qorvo, Inc.	3	Halfgeleiders	US	Klik hier
Reductie CO ₂ uitstoot	Nucor Corporation	3	Basismaterialen	US	Klik hier
Reductie CO ₂ uitstoot	Nutrien Ltd.	2	Basismaterialen	CA	Klik hier
Reductie CO ₂ uitstoot	Umicore	3	Basismaterialen	BE	Klik hier
Reductie CO ₂ uitstoot	ONEOK, Inc.	2	Energie	US	Klik hier
Reductie CO ₂ uitstoot	Valero Energy Corporation	3	Energie	US	Klik hier
Reductie CO ₂ uitstoot	Hydro One Ltd.	2	Nutsbedrijven	CA	Klik hier
Mensenrechten & Governance	HeidelbergCement AG	2	Basismaterialen	DE	Klik hier
Mensenrechten & Governance	Sony Group Corporation	2	Duurzame consumptiegoederen	JP	Klik hier
Mensenrechten & Governance	Eni SpA	2	Energie	IT	Klik hier
Mensenrechten & Governance	General Electric Company	2	Industrie	US	Klik hier
Mensenrechten & Governance	Siemens AG	3	Industrie	DE	Klik hier
Mensenrechten & Governance	AT&T Inc.	2	Telecommunicatiediensten	US	Klik hier
Mensenrechten & Governance	Proximus SA de droit public	3	Telecommunicatiediensten	BE	Klik hier
Mensenrechten & Governance	Telenor ASA	2	Telecommunicatiediensten	NO	Klik hier
Mensenrechten & Governance	Vodafone Group Plc	2	Telecommunicatiediensten	UK	Klik hier

Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	Repsol SA	2	Olie en Gas	ES	Klik hier
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	Carrefour SA	2	Supermarktketens	FR	Klik hier
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	Henkel AG & Co. KGaA	2	Huishoudelijke en persoonlijke producten	DE	Klik hier
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	Jeronimo Martins, SGPS S.A.	2	Supermarktketens	PT	Klik hier
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	Kimberly-Clark Corp	2	Huishoudelijke en persoonlijke producten	US	Klik hier
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	L'Oreal SA	2	Persoonlijke producten	FR	Klik hier
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	Procter & Gamble Company	2	Huishoudelijke en persoonlijke producten	US	Klik hier
Afbouw plastic in verpakking van consumentengoederen	Royal Ahold Delhaize N.V.	2	Supermarktketens	NL	Klik hier
Biodiversiteit in de landbouwketen	Alimentation Couche-Tard Inc. Class B	4	Supermarktketens	CA	Klik hier
Biodiversiteit in de landbouwketen	Costco Wholesale Corporation	4	Supermarktketens	US	Klik hier
Biodiversiteit in de landbouwketen	General Mills, Inc.	4	Voedingsproducten	US	Klik hier
Biodiversiteit in de landbouwketen	Kellogg Company	3	Voedingsproducten	US	Klik hier
Biodiversiteit in de landbouwketen	Kroger Co.	4	Supermarktketens	US	Klik hier
Biodiversiteit in de landbouwketen	Tyson Foods, Inc.	4	Voedingsproducten	US	Klik hier

Collectieve initiatieven

Naast ons eigen engagement programma sluiten we ons (direct of via onze uitvoerders) aan bij collectieve engagement initiatieven. We trekken samen op met andere institutionele beleggers, bijvoorbeeld daar waar collectieve dialoog met ondernemingen of internationale beleidsmakers (zoals overheden) effectiever is dan op individuele basis. Ook ondersteunen we investor statements als deze passen binnen de kernthema's van ons MVB-beleid.

Afgelopen halfjaar heeft Achmea IM namens Achmea 6 investor statements ondertekend en doet mee aan 12 initiatieven waarin dialogen met ondernemingen worden gevoerd. 5 van deze initiatieven waren gericht op engagement met overheden.

Tezamen heeft Achmea 844 bedrijven bereikt met de collectieve initiatieven van afgelopen halfjaar⁷.

⁷ Mogelijke dubbeltelling van bedrijven door deelname aan meerdere initiatieven

Tabel 9: Collectieve initiatieven afgerond of actief in H2 2022

Type	Naam initiatief	Rol Achmea	Samenwerkingsverband	Start	Status H2 '22	Lees meer
Investor statement or letter	Investor statement toegang tot medicijnen beloningsbeleid bestuurders	Initiatiefnemer	Achmea IM	H2 '22	Afgerond	Klik hier
Collectieve dialoog	CDP Non-disclosure Campaign	Supporting	CDP	H1 '22	Afgerond	
Investor statement or letter	Statement private financiële sector aan 15e VN biodiversiteitstop	Supporting	Finance for Biodiversity Foundation	H2 '22	Afgerond	Klik hier
Investor statement or letter	'Finance for Biodiversity Pledge' brief aan minister van Financiën Kaag	Supporting	Finance for Biodiversity Foundation	H2 '22	Afgerond	
Investor statement or letter	Global Investor Statement to Governments on the Climate Crisis	Supporting	PRI	H2 '22	Afgerond	Klik hier
Investor statement or letter	Investor statement van SHARE over vakbondsvrijheid bij Amazon	Supporting	SHARE	H2 '22	Afgerond	Klik hier
Investor statement or letter	Investor statement ShareAction US Deforestation Regulation	Supporting	ShareAction	H2 '22	Afgerond	
Collectieve dialoog	Satellite-based engagements towards No-deforestation	Supporting	ACTIAM	H2 '20	Actief	
Collectieve dialoog	Ceres 'Food Emissions 50'	Supporting	Ceres	H1 '22	Actief	
Collectieve dialoog	Climate Action 100+	Supporting	Climate Action 100+	H1 '17	Actief	
Collectieve dialoog	Dutch Climate Coalition	Co-lead	Dutch Climate Coalition	H2 '22	Actief	Klik hier
Collectieve dialoog	ESG Nederland (Eumedion)	Co-lead	Eumedion	H2 '22	Actief	Klik hier
Collectieve dialoog	Antimicrobial Stewardship in the Animal Pharma Industry	Supporting	FAIRR	H2 '22	Actief	
Collectieve dialoog	Collectieve dialoog over biodiversiteit, afval & vervuiling	Supporting	FAIRR	H2 '22	Actief	Klik hier
Collectieve dialoog	Unpacking Labour Risk in Global Meat Supply Chains	Supporting	FAIRR	H1 '22	Actief	
Collectieve dialoog	Managing Biodiversity & Climate Risks in Aquafeed	Supporting	FAIRR	H1 '22	Actief	
Collectieve dialoog	Building Sustainable Protein Supply Chains	Supporting	FAIRR	H1 '21	Actief	
Collectieve dialoog	Collectieve engagement met Australië op het thema Klimaat	Supporting	PRI	H2 '22	Actief	Klik hier

In de tabel hieronder staan de organisaties en initiatieven waar Achmea of een Achmea entiteit namens Achmea lid van is of heeft ondertekend.

Tabel 10: Lidmaatschappen en commitments

Naam	Rol	Organisatie	Sinds
Longterm Investors in People's Health (LIPH)	Ondertekenaar	ShareAction	2022
DNB Klimaatadaptatie	Lid Werkgroep	DNB (Platform voor Duurzame Financiering)	2022
Healthy Markets Initiative	Ondertekenaar	ShareAction	2021
Energy Efficient Mortgage Netherlands Hub	Lid	EEM NL Hub	2021
Finance for Biodiversity Pledge	Ondertekenaar	Finance for Biodiversity Foundation	2021
Partnership for Biodiversity Accounting Financials (PBAF)	Supporter	PBAF	2021
Farm Animal Investment Risk & Return (FAIRR) initiative	Lid	FAIRR	2019
Klimaatcommitment financiële sector	Ondertekenaar	Klimaatcommitment financiële sector	2019
Access to Nutrition Initiative (ATNI)	Lid	Access to nutrition Initiative	2018
Investor Alliance for Human Rights	Lid	ICCR	2018
Platform Living Wage for Financials (PLWF)	Lid	Platform Living Wage Financials (PWLF)	2018
Investor Decarbonisation Initiative	Ondertekenaar	ShareAction	2018
Workforce Disclosure Initiative (WDI)	Ondertekenaar	ShareAction	2018
Tobacco Free Finance Pledge	Ondertekenaar	UNEPFI	2018
IMVO convenant	Lid	IMVO ser	2018
Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO)	Lid	VBDO	2017
DNB Partnership for Carbon Accounting Financials	Lid Werkgroep	DNB (Platform voor Duurzame Financiering)	2017
DNB SDG-impactmeting	Lid Werkgroep	DNB(Platform voor Duurzame Financiering)	2017

Climate Action 100+	Ondertekenaar	IGCC, UN PRI, AIGCC, Ceres	2017
Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF)	Ondertekenaar	PCAF	2015
Paris Pledge for Action	Ondertekenaar	Diversen	2015
Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB)	Investor & participant member	GRESB	2011
Carbon Disclosure Project (CDP)	Ondertekenaar	CDP	2009
UN PRI	Ondertekenaar	UNPRI	2007

Engagement met overheden

Achmea voert ook engagement met overheden. Dit type engagement verschilt van engagement met bedrijven in dat de positie van een belegger ten opzichte van een overheid fundamenteel verschilt van de positie ten opzichte van een (beursgenoteerd) bedrijf. Een belangrijk aandachtspunt in engagement activiteiten met overheden is de afweging tussen het uitoefenen van invloed als belegger en het respecteren van democratische processen. Daarbij is dit type engagement niet een lobby activiteit. Een belangrijk verschil met lobbyen is dat bij engagement met overheden niet het eigen belang voorop staat, maar juist het behalen van maatschappelijke doelen.

We kiezen voor een 2 sporenbeleid voor onze engagement met overheden. Ten eerste inventariseren en screenen we relevante collectieve initiatieven voor engagement met overheden die zijn geïnitieerd door andere investeerders en andere partijen. Ten tweede nemen we als Achmea ook zelf het initiatief voor het voeren van engagement met overheden.

Een voorbeeld van een collectief engagement traject dat Achmea heeft gesteund is de Global Investor Statement to Governments on the Climate Crisis. Het doel was om overheden tijdens de Klimaatconferentie die in november 2022 in Egypte werd gehouden (COP 27), de klimaatplannen aan te laten scherpen. Dit was een initiatief van het Net-Zero Asset Manager Initiative waarbij Achmea Investment Management is aangesloten. Daarnaast hebben we samen met andere investeerders de

deelnemende landen aan de 15e Biodiversiteitsconferentie, die in december 2022 in Canada werd gehouden (COP 15), opgeroepen om te komen tot een wereldwijd akkoord over het behoud van biodiversiteit. Ook hebben investor statement van ShareAction gesteund waarin beleggers hun steun uitspreken voor drie nieuwe wetsvoorstellen in de Verenigde Staten tegen ontbossing. En hebben we ons uitgesproken voor de wereldwijde aanpak van vervuiling door plastic.

UITGELICHT

ESG STRATEGIE SYNTRUS ACHMEA REAL ESTATE & FINANCE

De vastgoedportefeuille van Achmea wordt voor het overgrote deel beheerd door Syntrus Achmea Real Estate & Finance (Saref). Saref heeft een ESG-strategie die bestaat uit vijf strategische pijlers die zijn gelinkt aan de belangrijkste stakeholders. Elke pijler kent vier thema's. Dit leidt tot twintig doelstellingen voor de periode tot 2030. In onderstaande afbeelding is aangegeven welke van deze doelstellingen relevant zijn voor de vastgoedportefeuille van Achmea.

Figuur 3: ESG strategie Syntrus Achmea en relevantie vastgoedportefeuille Achmea

Engagement met vermogensbeheerders

Achmea maakt gebruik van verschillende vermogensbeheerders om haar beleggingsbeleid uit te voeren. De uitvoering van het MVB- beleid vindt vooral plaats middels afspraken in de beleggingsmandaten met deze vermogensbeheerders. Dit betreft bijvoorbeeld het uitvoeren van ons uitsluitingsbeleid, maar ook het behalen van onze CO₂-reductiedoelstellingen. Ook verwachten we van onze vermogensbeheerders dat zij, waar mogelijk, ESG-informatie in het beleggingsproces van onze beleggingsmandaten integreren. Of vermogensbeheerders zich ook houden aan de concrete afspraken die gemaakt worden in mandaatrichtlijnen wordt gemonitord via het zogenaamde mandaat compliance.

Vermogensbeheerders hebben ook een eigen MVB- beleid. Dat beleid is vooral van belang wanneer Achmea in fondsen belegt. Een exacte toepassing van het Achmea MVB-beleid is in het geval van fondsbeleggingen niet altijd mogelijk. Achmea selecteert vermogensbeheerders mede op basis van hun MVB-beleid. Hierbij geldt het MVB-beleid van Achmea als kader. Waar het MVB-beleid van geselecteerde vermogensbeheerders afwijkt van Achmea's MVB-beleid stimuleert Achmea de betreffende vermogensbeheerder om tot aansluiting te komen. Dit heeft bijvoorbeeld betrekking op het toepassen van de uitsluitingenlijst binnen alle beleggingscategorieën, maar ook de dialoog met de hypotheekmanagers over onze sociale-, milieu- en governance doelen valt hieronder.

Stembeleid & Corporate Governance

Achmea belegt onder andere in beursgenoteerde ondernemingen en is daardoor ook aandeelhouder. Door actief gebruik te maken van aandeelhoudersrechten kan Achmea invloed uitoefenen op ondernemingen. Het gaat hierbij om het benoemen van bestuurders, het goedkeuren van jaarstukken en in sommige gevallen kan Achmea zich uitspreken over het beloningsbeleid. Achmea doet dit onder andere door deel te nemen aan de besluitvorming op de aandeelhoudersvergaderingen (stemmen).

De Nederlandse Corporate Governance Code schrijft voor dat institutionele beleggers zoals verzekeraars een beleid hebben ten aanzien van het stemmen op aandeelhoudersvergaderingen van beursgenoteerde ondernemingen waarin zij beleggen. Daarbij wordt van de institutionele belegger gevraagd om minstens eenmaal per jaar aan te geven hoe invulling wordt gegeven aan het stembeleid. Daarnaast stelt de Corporate Governance Code dat de institutionele belegger minimaal eenmaal per kwartaal moet aangeven hoe hij stemde op de aandeelhoudersvergaderingen.

Achmea IM voert ons stembeleid uit en past voor elke steminstructie ons eigen ‘op maat gemaakte’ stembeleid toe. Achmea IM maakt bij het uitoefenen van stemrechten gebruik van het stemplatform en analyses van Institutional Shareholder Services (ISS). Voordat de definitieve stem wordt uitgebracht analyseren we een selectie van de voorstellen op individuele basis. Het uiteindelijke besluit wordt genomen op basis van de specifieke feiten en omstandigheden van het agendapunt.

Ons stembeleid wordt tenminste jaarlijks geactualiseerd. Op de website zijn de volgende documenten te vinden:

1. Stembeleid
2. Verslag verantwoord betrokken aandeelhouderschap
3. Rapportagetool waarbij gerapporteerd wordt hoe gestemd is per aandeelhoudersvergadering

Stemgedrag Achmea

De tweede helft van het jaar is relatief rustig omdat de meeste Europese en Amerikaanse aandeelhoudersvergaderingen in de eerste helft van het jaar plaatsvinden. De piek van het aandeelhoudersvergaderingen seizoen in Australië en Nieuw- Zeeland ligt wel in de tweede helft van het jaar. In het derde en vierde kwartaal vinden daarnaast meestal bijzondere aandeelhoudervergaderingen plaats voor tussentijdse benoemingen van bestuurders, voor de goedkeuring van beloningsbeleid en over aandelenuitgifte. In Australië was zichtbaar dat de steun voor klimaattransitieplannen van ondernemingen daalt. De ondernemingen ontvingen nog wel voor het merendeel VOOR-stemmen maar het aantal TEGEN-stemmen is toegenomen. Ook is er een stijging zichtbaar van klimaat gerelateerde aandeelhoudersresoluties in Australië.

Wij stemden in het afgelopen halfjaar op 117 vergaderingen op totaal 1.207 agendapunten. Zie onderstaande tabel voor de regionale verdeling over H2 2022.

Tabel 11: Regionale verdeling stemactiviteiten H2 2022

Land	#	Land	#
Australië	25	Japan	7
Canada	2	Jersey	1
Kaaimaneilanden	1	Nederland	2
Denemarken	3	Nieuw-Zeeland	2
Frankrijk	1	Noorwegen	5
Duitsland	1	Singapore	3
Hong Kong	3	Spanje	1
Ierland	1	Zwitserland	2
Israël	7	Verenigd Koninkrijk	14
Italië	3	VS	33

In 19% van de gevallen stemden wij tegen het door het management voorgestelde advies. In onderstaande tabel is een verdeling opgenomen de verschillende soort onderwerpen.

Tabel 12: Overzicht tegen stemmen per categorie

Categorie	#	% Tegen	Toelichting
Aandelen gerelateerd	78	6%	Uitgifte aandelen, speciale rechten, share classes
Audit gerelateerd	73	1%	Benoeming en fees accountants
Beleggingsfondsen	n.v.t.	n.v.t.	Bepalingen beleggingsfondsen
Beloning	179	47%	Beloningsbeleid, beloning, say on pay
Benoemingen	647	12%	Benoeming RvB, RvC
Bestuurders gerelateerd	25	8%	Benoeming, beloning commissies, aanpassen termijn bestuurders
Corporate Governance	1	0%	Aandeelhoudersrechten, stembepalingen
Duurzaamheid	2	50%	Rapportages, verantwoordelijkheid, aandeelhoudersvoorstellen zowel klimaat als sociaal.
Klimaat	15	27%	Say on Climate aandeelhoudersvoorstellen Klimaat
Niet-routinematig	2	0%	Proxy contest kosten, speciale rapporten, additionele allocatie
Overig	21	71%	Notulen, agendapunten zonder research
Overname gerelateerd	19	0%	Statuten tegen overname, supermajority vote, control shares
Routine	78	3%	AGM bepalingen, dividend, belasting
Sociaal	21	0%	Goede doelen en politieke donaties, aandeelhoudersvoorstellen Sociaal
Statuten gerelateerd	30	20%	Aanpassen van de statuten
Strategische transacties	16	0%	Fusie overeenkomst, verkoop assets

De meeste voorstellen betroffen (her)benoemingen. Er waren veel ‘tegen’ stemmen bij de categorie beloningen. Het betrof met name beloningsstructuren die als excessief, onvoldoende toegelicht en niet transparant genoeg beoordeeld worden, of waar een link met de prestaties van de onderneming ontbreekt. Dit kwam zowel terug in beloningsbeleid als beloningsverslagen. Bij de categorie ‘Overig’ zijn ook veel ‘tegen’ stemmen te zien. Deze categorie omvat ook agendapunten waar geen onderbouwende informatie voor was aangeleverd, zoals het verzoek om goedkeuring voor wat verder ter tafel komt tijdens de aandeelhoudersvergadering. Hier stemmen wij altijd tegen.

Agenderingsrecht aandeelhouders

Op aandeelhoudersvergaderingen kunnen aandeelhouders een voorstel agenderen. Deze aandeelhoudersresoluties kunnen betrekking hebben op onze voorkeursthema's: mensenrechten, arbeidsnormen, natuur en milieu, gezondheid en klimaat. Vaak gaan voorstellen ook over goed bestuur, wat een algemeen maar zeer belangrijk thema is om aandacht aan te besteden.

In het afgelopen halfjaar hebben wij 49 aandeelhoudersresoluties beoordeeld en onze stem uitgebracht. Wij toetsen de afzonderlijke aandeelhoudersvoorstellen op inhoud, wenselijkheid, werkbaarheid en effect. Dat betekent dat wij niet in alle gevallen voor een resolutie zullen stemmen, ook al past deze binnen onze speerpunthema's. In Bijlage D worden onderstaande illustratieve voorbeelden van aandeelhouders resoluties uitgebreider toegelicht:

Klimaat

Commonwealth Bank of Australia

Aandeelhouders verbonden aan Market Forces hebben een resolutie ingediend waarin Commonwealth Bank of Australia (CBA) wordt verzocht informatie openbaar te maken over de wijze waarop wordt voorkomen dat haar financiering zal worden gebruikt voor nieuwe of grote projecten op het gebied van fossiele brandstoffen. Achmea heeft VOOR de resolutie gestemd. Het voorstel is niet op de agenda gekomen nog onbekend is wat hiervan de reden is.

KLA Corporation

As You Sow heeft een aandeelhoudersvoorstel ingediend waarin KLA Corporation wordt verzocht verslag uit te brengen over haar doelstellingen inzake broeikasgasemissies, in overeenstemming met het Klimaatakkoord van Parijs. Achmea heeft VOOR het voorstel gestemd. Van de aandeelhouders heeft 25% VOOR het voorstel gestemd, het voorstel is hiermee afgewezen.

Arbeidsnormen

Amazon

Op de aandeelhoudersvergadering van Amazon zijn meerdere resoluties ingediend, waaronder gerelateerd aan arbeidsnormen. De indiener van de resolutie verzoekt Amazon.com een verslag over gezondheids- en veiligheidsverschillen tussen werknemers openbaar te maken. Achmea heeft VOOR de resolutie gestemd. Van de aandeelhouders stemde 12,7% voor de resolutie, daarmee is deze resolutie afgewezen.

Mensenrechten

Nike

Domini Impact Equity Fund en mede-indieners Vancity Investment Management en Canadian Equity Fund hebben een aandeelhoudersvoorstel ingediend bij Nike. De indieners verzoeken Nike om de inkoop van katoen en andere grondstoffen uit China tijdelijk stop te zetten, tot de 'Uyghur Forced Labor Prevention Act' van de Amerikaanse overheid is opgeheven of teruggetrokken. Achmea heeft VOOR het voorstel gestemd. Slechts 6,2% van de aandeelhouders heeft VOOR het voorstel gestemd, hiermee is het voorstel afgewezen.

Tesla

De 'State of New York Office of the State Comptroller' (NYS Comptroller) heeft een aandeelhoudersvoorstel ingediend omtrent transparantie over intimidatie en discriminatie. Achmea heeft VOOR de resolutie gestemd net als ruim 46,5% van de aandeelhouders. Het voorstel is hiermee helaas afgewezen maar heeft wel een dusdanig volume VOOR stemmen ontvangen dat de onderneming hier actie op zal moeten ondernemen om te voorkomen dat stemmen op herbenoemingen beïnvloed worden door een gebrek aan reactie. Per 1 januari 2023 staat Tesla op de uitsluitingslijst van Achmea. Het bedrijf heeft de afgelopen jaren onvoldoende voortgang geboekt om een einde te maken aan de misstanden rondom het respecteren van arbeidsrechten.

Microsoft

AkademikerPension en een aantal mede-indieners hebben een resolutie ingediend met het verzoek dat Microsoft zijn belastingbetalingen rapporteert in overeenstemming met de GRI Tax Standard. Achmea heeft VOOR de resolutie gestemd, omdat de voorgestelde GRI Tax Standard extra transparantie biedt van de onderneming over belastingbeleid. Van de aandeelhouders stemde 22,8% VOOR het voorstel, het voorstel is hiermee afgewezen.

Governance

General Mills

John Chevedden heeft een aandeelhoudersvoorstel ingediend bij General Mills, waarin het verzoekt dat de onderneming beleid rondom onafhankelijk bestuur aanneemt. Achmea heeft VOOR het voorstel gestemd. Het voorstel is afgewezen door de aandeelhouders, 41,5% van de aandeelhouders heeft VOOR het voorstel gestemd.

Externe beoordeling van ons stembeleid

Het Britse ShareAction heeft voor het vierde achtereenvolgende jaar een wereldwijd benchmark onderzoek uitgevoerd naar hoe asset managers hebben gestemd op aandeelhoudersresoluties. Onze vermogensbeheerder Achmea IM, die ons stembeleid uitvoert, is in dit onderzoek op de nummer 1 positie geëindigd als de vermogensbeheerder die de meeste duurzame aandeelhoudersresoluties steunt.

Corporate Governance ontwikkelingen Nederland

Op 20 december 2022 is de Corporate Governance Code uit 2016 geactualiseerd door de Monitoring Commissie Corporate Governance Code. Naast onderhouds-updates zijn er enkele wijzigingen doorgevoerd:

- Het woord 'duurzaam' is toegevoegd aan de 'kern leidraad voor bestuurders en commissarissen'. Bestuurders en commissarissen dienen rekening te houden met de effecten van het handelen van de onderneming op mens en milieu. Het doel is daarmee 'duurzame langetermijnwaardcreatie' te borgen. Deze wijziging in zienswijze kan leiden tot andere eisen aan bestuurders en commissarissen op het gebied van ervaring en competenties.
- Aandeelhouders moeten ook het belang van een ondernemingsstrategie, gericht op duurzame langetermijnwaardcreatie onderkennen.
- 'Leeftijd' is toegevoegd als relevante factor m.b.t. een diverse samenstelling van het bestuur en de Raad van Commissarissen (RvC). Gezien de gemiddelde leeftijd van 60,7 jaar in de RvC's van beursgenoteerde ondernemingen is dit een goede toevoeging om bredere diversiteit te bevorderen.
- Ondernemingen dienen concreet beleid op te stellen rondom diversiteit en inclusie, cultuur en cybersecurity. De Corporate Governance Code heeft hier concrete handvatten voor opgenomen.

De aanpassingen in de Code leiden niet tot wijzigingen in onze werkwijze of ons stembeleid. Wij steunen de wijzigingen in de Code maar hadden graag verdere stappen gezien. Onder andere in de vorm van meer concretere handvatten. Dat

draagt namelijk bij dat ondernemingen transparanter zijn over de afwegingen die ze maken, waardoor een betere dialoog mogelijk is.

De zittingstermijn van de Monitoring Commissie eindigt per 1 januari 2023. De Commissie heeft in haar slotdocument aangegeven dat ze verwachten dat als gevolg van alle maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van corporate governance de, nu herziene, code binnen afzienbare tijd weer aan herziening toe zal zijn. Minister Adriaansens van Economische Zaken en Klimaat heeft aangegeven voorlopig nog geen nieuwe commissie te willen aanstellen. Er is een verkenning gestart om te zien hoe de Code 'toekomstbestendig' kan worden ingericht en ze wil hier eerst de uitkomst van afwachten. Het kabinet zal in het 1e kwartaal van 2023 een besluit nemen over het aanwijzen van de geactualiseerde code als officiële gedragscode voor beursgenoteerde ondernemingen en hun aandeelhouders. Waarop de wettelijke pas-toe-of-leg-uit-regel van toepassing is. Om te voorkomen dat het een 'afvink' oefening wordt zijn om deze reden ook meer concrete handvatten omtrent transparantie belangrijk.

Speerpuntenbrief Eumedion 2023

Op 12 oktober 2022 werd de 18e jaarlijkse Spoorpuntenbrief van Eumedion aan Nederlandse beursgenoteerde ondernemingen uitgestuurd. De spoorpunten die in de brief worden vermeld zijn onderwerp van gesprek tijdens dialogen van de, bij Eumedion aangesloten institutionele beleggers, met de ondernemingen in aanloop naar en op de aandeelhoudersvergaderingen in 2023. De spoorpunten voor 2023 zijn Biodiversiteit en Transparantie op het gebied van mensenrechten.

Afgelopen jaar was klimaat één van de spoorpunten die met ondernemingen besproken werden, biodiversiteit is hier een vervolg op. Biodiversiteit kan namelijk niet los worden gezien van de klimaatcrisis. In de brief worden ondernemingen gevraagd om afhankelijkheden en impact van de onderneming op biodiversiteit en kwetsbare ecosystemen te identificeren, meten en beoordelen. Dit omvat ook de waardeketen. Wanneer de afhankelijkheid/impact materieel is dient de onderneming haar beleid te publiceren met informatie over hoe zij de negatieve impact wil mitigeren of hoe zij positieve impact wil creëren.

Het andere spoorpunt in de brief is een herhaling van de oproep aan ondernemingen om te rapporteren over de effectiviteit van hun procedures en maatregelen om mensenrechten in de gehele waardeketen te waarborgen. Tijdens de dialogen in 2022 is gebleken dat veel ondernemingen wel beleid hebben met betrekking tot dit thema en hier transparant over zijn maar dat zij niet rapporteren over de effectiviteit van het beleid en de maatregelen die de ondernemingen nemen. Ook is er weinig inzicht in het afwegingskader wat ondernemingen hanteren om te bepalen of ondernemingen activiteiten moeten voorzetten in landen of gebieden waar mensenrechtenschendingen zijn vastgesteld. De ondernemingen worden gevraagd om hierover in hun jaarverslagen over het boekjaar 2022 te rapporteren.

Oproep tot verlenging van Europese minimum-oproepingstermijn voor AVA's

De European Securities and Markets Authority (ESMA) heeft op 11 oktober 2022 een zogenaamde 'Call for Evidence' gepubliceerd. In dit document worden vragen gesteld over de werking van specifieke onderdelen van de Shareholders Rights Directive (SRD). Belanghebbenden kunnen dan feedback geven. Achmea IM heeft via Eumedion input geleverd op de Call for Evidence. In de reactie zit een oproep om de in de SRD opgenomen minimum oproepingstermijn voor een aandeelhoudersvergadering (AVA) te verlengen van 21 naar 42 dagen. Dit geeft ondernemingen en aandeelhouders meer mogelijkheden om over bepaalde AVA-voorstellen in dialoog te gaan en geeft stemadviesbureau 's meer tijd om goede AVA-analyses en stemadviezen op te stellen. In Nederland geldt deze termijn al. Wij zijn voorstander van het verlengen van de minimum oproepingstermijn om bovengenoemde redenen.

In de reactie is ook teruggegeven dat de herziening van de SRD heeft geleid tot meer dialogen tussen ondernemingen en aandeelhouders. Specifiek ten aanzien van bestuurdersbeloningen. Dit is zeer positief. Het internationale stemproces kan nog wel worden verbeterd. Er is nog veel rompslomp met betrekking tot het afgeven van steminstructies. Regelmatig is er additionele documentatie benodigd, waaronder specifieke volmachten. Hier zijn dan weer extra kosten aan verbonden die niet overal gelijk zijn. De tijdslijnen hierbij zijn ook extreem kort. Ook is er helaas de

constatering dat steminstructies soms niet door de 'stemketen' heen komen. Deze punten zijn meegegeven ter overweging om te pleiten voor een aanscherping van de SRD.

De ESMA beoordeelt de feedback om te bekijken wat zij meeneemt bij het aanleveren van input voor de SRD2 review die juli 2023 bij de Europese Commissie moet worden aangeleverd

6. Impact maken

Achmea streeft ernaar met de beleggingsportefeuille positieve maatschappelijke impact te maken. In dit hoofdstuk geven wij inzicht in enkele onderdelen van onze beleggingsportefeuille waarmee wij positieve impact bereiken.

Green Bonds

Green Bonds zijn obligaties die zijn uitgegeven door overheden, internationale instellingen of ondernemingen, waarbij de opbrengsten expliciet worden gebruikt voor financiering van duurzame of 'groene' projecten. Deze projecten zijn gericht op het opwekken van hernieuwbare energie, het verbeteren van energie-efficiëntie in gebouwen, duurzaam transport, of duurzaam waterbeheer en afvalbeheer. Naast Green Bonds zitten er ook Sustainability Bonds en Social Bonds in de portefeuille. Sustainability Bonds zijn obligaties waarvan de opbrengsten worden gebruikt om een combinatie van groene en sociale projecten te financieren of te herfinancieren. Bij Social Bonds worden de opbrengsten gebruikt voor sociale projecten of activiteiten.

De totale marktwaarde aan Green Bonds per eind 2022 ad € 1,6 mld. is in onderstaande tabel onderverdeeld naar percentage binnen de betreffende beleggingscategorie.

Tabel 13: Green, Social en Sustainability Bonds exposure

Beleggingscategorie	Bedrag	Weging
Staatsobligaties	€ 610 mln.	10%
Bedrijfsobligaties	€ 1,018 mln.	13%
Totaal	€ 1,628 mln.	

Vermeden CO₂

Door de beleggingen in Green Bonds worden er projecten gefinancierd die er voor zorgen dat er minder CO₂ wordt uitgestoten dan dat er zou worden uitgestoten zonder de realisering van die projecten. Deze vermindering in CO₂-uitstoot kan worden afgezet tegen het belegde vermogen in Green Bonds door Achmea en zo kan onze vermeden CO₂-uitstoot worden berekend. Helaas is deze informatie niet voor alle Green Bonds beschikbaar.

In 2022 was de totaal gerapporteerde vermeden CO₂-uitstoot voor de Achmea Green Bond portefeuille 166 ton CO₂ per miljoen geïnvesteerde euro per jaar.

Beoordelingsraamwerk

Achmea IM hanteert namens Achmea een eigen raamwerk voor het beoordelen van de mate waarin de obligatie als ‘groen’ kan worden gekwalificeerd. Dat betekent dat niet alle als Green Bond uitgegeven obligaties ook door ons als groen worden beoordeeld. Het beoordelingsraamwerk volgt de ICMA Green Bond Principles. Daarnaast gebruikt het raamwerk de richtlijnen (taxonomie) van het Climate Bonds Initiative voor het beoordelen van de duurzaamheid van te financieren activiteiten. Ook toetst Achmea IM of de activiteiten voldoen aan de definitie van ‘duurzame beleggingen’ volgens de SFDR⁸ en de criteria voor duurzame economische activiteiten zoals gedefinieerd in de EU Taxonomie⁹.

Daarbij is in het raamwerk ook de eis opgenomen dat de organisatie die een Green Bond uitgeeft een duidelijke visie heeft op haar eigen bijdrage aan het beperken van klimaatverandering. We verwachten van een onderneming dat de uitgifte van Green Bonds naadloos aansluit bij deze visie. Met het eigen raamwerk beoordelen we of een Green Bond voldoet aan:

1. Strategie
2. Gebruik van opbrengsten
3. Selectie en evaluatie van projecten
4. Beheer van opbrengsten
5. Rapportage verplichtingen

⁸ De Europese verordening inzake informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector (EU) 2019/2088 ook wel bekend als de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) is sinds 10-3-21 van kracht. De SFDR beschrijft transparantieregels voor \duurzaamheid door financiële marktdeelnemers en adviseurs.

⁹ De Taxonomie (EU) 2020/852 biedt een classificatiesysteem waarmee partijen in de financiële sector kunnen beoordelen in welke mate zij ecologisch duurzaam beleggen, en waar die beleggingen zich precies op richten. Het uiteindelijke doel is het aanmoedigen van investeringen in duurzame activiteiten, zodat de EU tegen 2050 koolstofneutraal kan worden en haar klimaatveranderingsdoelstellingen kan halen.

Achmea IM gebruikt dit raamwerk om de kwaliteit van Green Bonds te beoordelen voorafgaand aan het besluit tot investering. Ook tijdens de investeringsperiode wordt de kwaliteit van de Green Bond gemonitord. Op basis van de impactrapportages volgen we of de beoogde doelen worden gefinancierd, en of er adequaat over impact wordt gerapporteerd. Indien er relevante nieuwe informatie voorhanden is kan dit aanleiding geven om de beoordeling te herzien.

Gebruik van de opbrengsten gekoppeld aan SDGs

De SDG's worden in toenemende mate geaccepteerd en toegepast door de financiële sector, om de meer abstracte inzet op 'ESG' onderwerpen meer tastbaar en concreet te maken. De bijdrage aan duurzame ontwikkeling van met Green Bonds gefinancierde projecten, is te vertalen naar bijdrage aan de SDG's. De ICMA heeft in kaart gebracht hoe de verschillende categorieën gefinancierde activiteiten aansluiten bij de ontwikkelingsdoelen. Op basis van die duiding kunnen wij de volgende globale relatie leggen tussen het overzicht van door de obligaties in de portefeuille gefinancierde activiteiten en de SDG's.

Tabel 14: Gebruik opbrengsten Green Bonds gekoppeld aan SDGs

%	Gebruik opbrengsten	SDG
31%	Hernieuwbare energie	7, 8, 9, 13
16%	Energie efficiëntie	7, 8, 9, 11, 13
13%	Duurzaam transport	9, 11, 13
4%	Circulaire economie	
1%	Duurzaam waterbeheer	6, 13
0%	Afvalbeheer en preventie	12
1%	Natuurlijk hulpbronnen	11, 12
0%	Conservatie biodiversiteit	14, 15
34%	Nader vast te stellen	

Achmea Dutch Health Care Property Fund

Achmea investeert € 80 mln. in het Achmea Dutch Health Care Property Fund . Dit beleggingsfonds, onder beheer bij Syntrus Achmea Real Estate & Finance, belegt in duurzaam vastgoed voor zorgaanbieders en bewoners gericht op sociale inclusie en een gezonde woon- en werkomgeving. Hiermee dragen we bij aan betere zorg tegen lagere kosten. Het fonds werd dit jaar voor de vijfde keer Global Sector Leader in deGRESB benchmark. De 100% score op de indicator Social tonen aan dat hiermee impact gemaakt wordt.

Ook investeerde het fonds in 32 recent opgeleverd of in aanbouw zijnde complexen van Dagelijks Leven. Dagelijks Leven biedt in heel Nederland gespecialiseerde zorg en huisvesting voor mensen met dementie. De locaties zijn afgestemd op de lokale zorgvraag, waardoor mensen binnen hun vertrouwde omgeving zorg kunnen krijgen en waarbij familieleden en buurgenoten betrokken worden in de zorgverlening voor hun naaste. Het concept is toegankelijk voor een brede doelgroep en is ook betaalbaar voor mensen met alleen AOW. De woonvorm biedt per locatie huisvesting aan maximaal 22 bewoners. Met deze investering droeg het Fonds bij aan betaalbare en betere zorg waarbij tevens ingespeeld wordt op het door de overheid ingezette thema van scheiden van wonen en zorg.

Een goed voorbeeld van sociale inclusie die in 2022 verder vorm is gegeven is de invulling van het Object DeBuurt in Utrecht. De 64 levensloopbestendige appartementen in het complex worden aangevuld door 30 appartementen waar jong volwassenen met autisme begeleid wonen. Op de vijfde etage huurt Reinaerde

24 studio's met gemeenschappelijke ruimtes voor bewoners met een handicap. Voor de ingebruikname voor de beoogde doelgroep heeft Reinaerde hier tijdelijk Oekraïense vluchtelingen met een handicap gehuisvest. Eind van het jaar werd de huurovereenkomst On The Move NL getekend. Zij gaan onder de naam Younity voor jongeren uit Utrecht een uitdagende, multifunctionele sport- en cultuur space realiseren. Bijzonder is dat de programmering in handen is van een deel van de jongeren zelf. De jongeren worden opgeleid om zelf activiteiten op te zetten en ook worden ze betrokken bij de verhuur van het pand om zo eigen werkgelegenheid te creëren en het pand rendabel te maken. Er zal een nauwe samenwerking zijn met het bedrijfsleven om samen met hen kansen te creëren voor leer- en werkplekken. Hiermee geeft het een positieve impuls aan de wijk Overvecht.

Tot slot werd halverwege 2022 De Nieuwe Sint Jacob in Amsterdam opgeleverd. De levensloopbestendige woningen zijn allemaal verhuurd en voorzien in een grote behoefte. Hierbij werd ook een nieuw woonconcept, eef, geïntroduceerd. Hiermee kunnen ouderen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Zorg en aanvullende diensten zijn hiermee op afroep beschikbaar. Daarnaast zorgen een gemeenschappelijke ruimte en een actieve ondersteuning van het contact tussen bewoners middels een community manager voor meer interactie onder de bewoners. Door het verminderen van de eenzaamheid zal de zorgvraag afnemen en de bewonerstevredenheid toenemen. Ook deze ontwikkeling speelt in op het beleid van de overheid om mensen prettiger langer zelfstandig thuis te laten wonen en door het voorkomen van eenzaamheid de druk op de zorg te verminderen.

Infrastructuur

De beleggingscategorie infrastructuur leent zich bij uitstek voor het realiseren van positieve impact op onder andere de thema's Klimaatverandering en de Energietransitie. Dit zijn thema's die goed aansluiten op SDG 7 (Betaalbare en Duurzame Energie) en SDG 13 (Klimaatactie).

De belangrijkste doelstelling uit het klimaatakkoord van Parijs is het klimaatneutraal zijn in 2050. Om deze doelstelling te behalen is onder andere de transitie naar duurzame energie noodzakelijk. Achmea wil via haar infrastructuurportefeuille bijdragen aan de energietransitie door middel van (doel)investeringen in de duurzame energie sector. In 2022 is daarom besloten om de normallocatie voor duurzame energie binnen de infrastructuurportefeuille te verhogen van 10% naar 35%. Achmea draagt hiermee bij aan de verhoging van het aandeel duurzame energie in de energiemix en reductie van de CO₂-uitstoot. Achmea meet en rapporteert nog niet over de CO₂-emissies (en besparing) van de infrastructuurportefeuille, door een gebrek aan data. Het voornemen is om in 2023 te onderzoeken of deze meting ingericht kan worden.

Eind 2022 is een grote stap gezet richting de normallocatie voor duurzame energie met een investering van € 55 mln. in het door Achmea IM geïntroduceerde **Achmea IM Climate Infrastructure Fund**. Dit SFDR artikel 9 fonds investeert hoofdzakelijk in nieuw te bouwen duurzame energie projecten in Europa. Het fonds heeft als doel de energietransitie in Europa te versnellen door middel van het opbouwen van een goed

gediversifieerde portefeuille van hoofdzakelijk wind-, zonne- en waterkracht energieprojecten. Ook zal het fonds investeren in energieopslag en -efficiëntie en minimaal 10-20% van de beleggingen in Nederland doen. In de aankomende jaren zal Achmea gefaseerd aanvullende investeringen doen in infrastructuurfondsen om de portefeuille uit te breiden en om haar ambities op het gebied van duurzame energie te bereiken. Eind 2022 bedroeg de blootstelling naar duurzame energie binnen de infrastructuurportefeuille meer dan 30%. Nieuwe investeringen moeten een duurzaamheidsbeleid hebben in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Bij bestaande investeringen in de energiewaardeketen dienen fondsbeheerders de belangen in deze sector te verduurzamen en zich te conformeren aan het Klimaatakkoord van Parijs.

In 2022 namen 4 van de 7 fondsen binnen de infrastructuurportefeuille van Achmea deel aan de **Global Real Estate Sustainability Benchmark** (GRESB) Infrastructure. Doel van deze internationale benchmark is om eenduidig de duurzaamheidsprestaties van infrastructuur investeringen te kunnen meten. Niet alleen portefeuilles maar ook fondsen en individuele infrastructuurbedrijven kunnen zo vergeleken worden op het gebied van ESG-prestaties. De Achmea infrastructuurportefeuille behaalde in 2022 een GRESB score van 88 punten (met een maximum van 100). Dit is een bovengemiddelde score in de peer group vergelijking en een mooie verbetering ten opzichte van 2021 toen een score van 80 punten werd behaald.

Leningen Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Achmea heeft voor ongeveer € 1 mld. aan leningen uitstaan bij Nederlandse woningcorporaties via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW).

De opbrengsten van een WSW-lening worden door woningbouwcorporaties gebruikt om sociale huurwoningen te bouwen en te renoveren. De Nederlandse overheid staat, via het WSW, garant voor de leningen bestemd voor sociale woningbouw.

Het gebrek aan sociale huurwoningen in combinatie met hoge huizenprijzen maakt dat de woningnood niet meer zo groot is geweest sinds de Tweede Wereldoorlog. Van woningbouwcorporaties wordt verwacht dat zij in de komende jaren een aanzienlijke hoeveelheid woningen bij zullen bouwen. Achmea beschouwt deze leningen als beleggingen met een positieve impact. Door leningen te verstrekken via het WSW levert Achmea een bijdrage aan het behalen van Sustainable Development Goals (SDG's) #11 en #13.

SDG 11

WSW-leningen mogen door woningcorporaties enkel besteed worden aan activiteiten die vallen onder hun diensten van algemeen economisch belang (DAEB). Deze diensten omvatten het voorzien in betaalbare huurwoningen voor mensen met minimuminkomens. Zo dragen deze leningen bij aan het behalen van sociale doelstellingen.

SDG 13

Woningcorporaties in Nederland spelen een belangrijke rol in het halen van de nationale klimaatdoelen. Woningcorporaties spannen zich in om de energieprestaties van de woningvoorraad significant te verbeteren door middel van isolatie, het opwekken van hernieuwbare energie en het verminderen of stoppen van het gasverbruik. Om deze inspanningen te financieren zijn grote investeringen nodig die mede dankzij WSW-leningen kunnen worden gedaan. Zo dragen deze leningen bij aan het behalen van klimaatdoelstellingen.

Tabel 15: Samenstelling WSW-leningen portefeuille¹⁰

Indicatoren	
Aantal woningcorporaties	67
Aantal leningen	108
Gemiddelde energielabel ¹¹	B
Gemiddelde CO ₂ -voetafdruk (kg/m ²) ¹²	18,1

Wij observeren in 2022 een voortzetting van de trend in de verduurzaming van sociale huurwoningen door woningbouwcorporaties. Ambities op sectorniveau tot en met 2030 zijn vormgegeven in de Nationale Prestatieafspraken. De opheffing van de verhuurdersheffing speelt circa € 1,7 mld. vrij aan investeringsruimte voor de woningbouwcorporaties en dit zal worden gebruikt om deze afspraken te implementeren. Dit betreft onder andere:

- een verdubbeling van het bouwen van nieuwe sociale huurwoningen van circa 15,000 naar 30,000 woningen per jaar;
- het toepassen van verantwoorde huurstijgingen en huurverlagingen voor lagere inkomens; en
- een verdere verduurzaming van meer dan 675,000 woningen.

¹⁰ Bron: Achmea IM, ultimo 2022

^{11/12} Op basis van vrijwillige en onvolledige rapportage door woningcorporaties

¹³ ECA's of Export Credit Agencies zijn door de overheid gefinancierde organisaties die zijn opgezet om export door bepaalde sectoren te ondersteunen.

¹⁴ Fijnstof

Green Shipping Fund

Achmea heeft € 95 mln. gecommitteerd voor een ECA-gedekte lening aan het Green Shipping Fund (GSF)¹³. Het GSF verschafft leningen aan voorlopers in de scheepvaart industrie met het doel om hen te ondersteunen in het terugbrengen van emissies (CO₂, NOx, SOx en fijnstof). Enkel schepen die meetbaar bijdragen aan het behalen van de emissiedoelstellingen van de International Maritime Organisation (IMO) komen in aanmerking voor financiering. Voorwaarde hierbij is dat schepen minimaal 20% lagere emissies hebben dan de huidige IMO emissiestandaard. Hiermee voldoen de betreffende schepen aan de voorwaarden om als duurzame economische activiteit te worden geclassificeerd onder de definitie van de EU Taxonomie. Het GSF draagt ook bij aan het behalen van SDG 7 (Betaalbare en Duurzame Energie) en SDG 13 (Klimaatactie).

Door de emissies van de gefinancierde schepen te vergelijken met de IMO emissiestandaard kunnen 'vermeden emissies' worden vastgesteld. Het GSF rapporteert hierover:

Tabel 16: Vermeden emissies Green Shipping Fund in H2 2022

Emisiebron	Q3 2022	Q4 2022	Totaal
CO ₂ (mt)	491	412	903
SOx (kg)	6,413	5,351	11,764
PM (kg) ¹⁴	658	548	1206
NOx (kg)	8,141	6,737	14,878

Impactfondsen

Achmea heeft in de beleggingsportefeuille ook een plaats ingeruimd voor impactfondsen. In totaal bedraagt de waarde van de 5 impactfondsen € 47 mln. per eind 2022. De impactfondsen sluiten aan bij maatschappelijke thema's die Achmea als Nederlandse coöperatieve verzekeraar belangrijk vindt.

Tabel 17: Overzicht impactfondsen per eind december 2022

Fonds	Thema	SDG's	Marktwaaarde € mln.
Triodos Microfinance Fund	Inclusieve financiering	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 16	12
Triodos Food Transition Europe Fund	Natuur & Milieu	12, 15	12
Leapfrog Financial Inclusion Fund	Inclusieve financiering	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 16	13
Women World's Banking Fund	Inclusieve financiering	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 16	5
Investment Fund for Health in Africa (IFHA-II)	Gezondheid	3, 8	6
Totaal			47 ¹⁵

Triodos Microfinance Fund

Dit fonds verstrekt leningen en aandelenkapitaal aan MFI's (Micro Finance Institutions) in Zuid-Amerika, Afrika, Azië en Oost-Europa. Deze instellingen richten zich niet alleen op microfinanciering aan kleine zelfstandigen, maar ook op leningen aan het midden- en kleinbedrijf (SME). Deze leningen bereiken achtergestelde groepen en SME's die geen toegang tot banken hebben. Op deze manier versterkt inclusieve financiering de lokale economieën door stimulering van het ondernemerschap en het scheppen van banen. Het fonds plaatst een extra accent op MFI's die zich bezighouden met innovatieve digitale producten ('fintech' oplossingen).

Tabel 18: Triodos Microfinance Fund - Impact Indicatoren¹⁶

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€ 501 mln.
Aantal leningen verstrekt door MFI	104
% leningen aan klanten uit agrarische gebieden	73%
% leningen aan vrouwen	80%
Gemiddelde omvang van een lening	€ 2.409

Triodos Investment Management

¹⁵ Rekening houdend met afronding

¹⁶ Triodos Microfinance Fund Factsheet december 2022

Triodos Food Transition Europe Fund

Het fonds kent als belangrijkste doelstelling de promotie van duurzame consumptie en productie. Om dit te realiseren, investeert het fonds via aandelenkapitaal in toonaangevende en innovatieve Europese bedrijven op het gebied van organische producten en diensten. Bij deze private equity structuur is onderscheidend dat Triodos gaat voor een lange termijn verbintenis met de bedrijven in portefeuille ('evergreen') en dus geen exit binnen een paar jaar nastreeft. Per eind 2022 bestaat de portefeuille uit 11 participaties in duurzame bedrijven: MiiMOSA, Stadtsalat, Naturfrisk, Aarstiderne, Natimpact, Beendhi, Ecoffee Cup, Hari & Co, TIPa, CrowdFarming en Farmy.

Tabel 19: Triodos Food Transition Europe Fund - Impact indicatoren ¹⁷

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€ 63 mln.
Hectare biologische landbouwgrond	14.198
Omzet biologische producten	€ 262 mln.

Triodos Investment Management

Leapfrog Financial Inclusion Fund-II

Het Financial Inclusion Fund-II van LeapFrog is in 2013 gelanceerd. Dit is een private equity fonds dat zich vooral richt op het bereiken van impact in Azië en Afrika. Het fonds investeert in bedrijven die verzekeringen en andere financiële diensten (vooral leningen) aanbieden aan mensen met een laag inkomen en mensen die financieel zijn buitengesloten. Binnen de aangeboden diensten zitten ook gezondheidszorg diensten en pensioenopbouw. De missie van het fonds is om te investeren in bedrijven die gezamenlijk in 10 jaar tijd 50 mln. 'emerging' consumenten kunnen bereiken en zowel een sociaal als financieel rendement nastreven (Profit with Purpose).

Het fonds telt 2 gerealiseerde investeringen en 10 actieve bedrijven in de groeifase waarvan er 1 gedeeltelijk is gerealiseerd. Van de actieve investeringen zijn er 7 actief binnen de bredere financiële dienstverlening waaronder leningen, sparen en pensioenen. 3 bedrijven zijn actief binnen verzekeringen. De bedrijven zijn actief in India, Indonesië, Sri Lanka, Kenia, Nigeria, Ghana, Afrika breed en Brazilië. Via de portefeuillebedrijven is het aantal 'emerging' consumenten met een factor 4,0x gegroeid tot 115 mln. Dit is een jaarlijkse groei van 17%. De doelstelling om 50 mln. 'emerging' consumenten te bereiken is ruim behaald.

¹⁷ Bron: Triodos October 2022 presentation

Alle bedrijven in portefeuille rapporteren specifiek over de impact criteria die door LeapFrog zijn opgesteld. Het betreft hier een lijst met een 100-tal criteria. Deze rapportages zijn de basis voor LeapFrog om de impact die ze wensen te behalen te monitoren.

Tabel 20: Leapfrog Financial Inclusion Fund-II - Impact indicatoren ¹⁸

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	€ 400 mln.
Aantal landen waarin fonds actief is	13
Aantal bereikte consumenten	115 mln.
Aantal banen bij bedrijven in portefeuille	33.817

¹⁸ Bron: Leapfrog Investments Quarterly Investor Report Q3 2021

¹⁹ Bron: Social Performance Report, mei 2022

Women World's Banking Capital Partners Fund (WWBCP Fund)

Dit private equity fonds is gestart in 2012 en investeert in microfinance instellingen (MFI's) actief in India, Colombia, Bolivia en Jordanië. Zoals de naam aangeeft, richt het fonds zich primair op het verbeteren van de positie van vrouwen in ontwikkelingslanden. Dit doet zij op verschillende niveaus. Zo wordt gestuurd op vrouwelijk ondernemerschap, maar wordt ook gestimuleerd meer vrouwen in de directie en andere managementlagen van de MFI's op te nemen. WWB Asset Management en Triodos zijn de twee beheerders van het fonds.

Tabel 21: WWBCP Fund - Impact indicatoren ¹⁹

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	\$ 40 mln.
Aantal investeringen in MFI's	3
% vrouwen onder de eindklanten	62%

Women's World Banking

Investment Funds for Health in Africa-II (IFHA)

Dit is een private equity fonds dat is gestart in 2014. De focus van het fonds ligt op het bevorderen van de gezondheidszorg in Afrika. Het fonds kan investeren in zorgaanbieders (ketens van ziekenhuizen en klinieken), zorgverzekeraars, handelsmaatschappijen in zorgproducten en ook in medisch onderwijs. De portefeuille is opgebouwd uit investeringen in zorgaanbieders in Nigeria (Hygeia Nigeria en CIEL Healthcare), in Mauritius, Uganda en een ziekenhuis in aanbouw in Kenia (Nairobi Greenfield Hospital). Daarnaast zijn investeringen gedaan in Trivitron Healthcare (medische apparatuur in Kenya, Uganda, Zuid-Afrika en Nigeria), Batswadi (laboratorium materiaal, Zuid-Afrika), Neuberg Global Labs (test laboratoria in Zuid-Afrika) en Chiromo Lane Medical Centre (psychiatrische zorgverlener in Kenia). Inmiddels doet het fonds geen nieuwe investeringen meer. De bestaande bedrijven bereiken de volwassen fase en zullen de komende jaren worden verkocht.

Tabel 22: IFHA II - Impact indicatoren ²⁰

Indicatoren sociale impact	
Omvang fonds	\$ 150 mln.
Aantal investeringen	8
Aantal medische handelingen	1,3 mln.
Aantal ziekenhuizen in portefeuille	9
Aantal klinieken in portefeuille	66
Aantal banen bij de instellingen in portefeuille	5.536

²⁰ IFHA-II Management Annual ESD Performance Report 2021

7. Rapporteren

Op Achmea.nl vertellen wij uitgebreid wat wij doen. Hier staat ons beleid en zijn diverse rapportages te vinden. Daarnaast is Achmea regelmatig in gesprek met stakeholders, zoals maatschappelijke instellingen, de overheid en onze klanten en maken we bijvoorbeeld deel uit van het Convenant internationaal verantwoord beleggen in de verzekeringssector. Wij laten ons MVB-beleid beoordelen door de UN PRI, Eerlijke Verzekeringswijzer en het VBDO.

Op de website van Achmea plaatsen wij periodiek de volgende rapportages:

- Klimaat Transitieplan
- Halfjaarverslag Maatschappelijk Verantwoord Beleggen
- Verslag verantwoord betrokken aandeelhouderschap
- Voor beleggingen uitgesloten landen en ondernemingen
- Top 25 Beleggingen
- Voting Disclosure Systeem
- Beleggingen uitgesplitst naar bedrijfsactiviteit (NACE)
- Beleid

Klimaat Transitieplan

Achmea heeft zich via het Klimaatcommitment van de Financiële Sector gecommitteerd aan de klimaatdoelen van Parijs. Achmea is zich bewust van de belangrijke functie die financiële instellingen innemen in de overgang naar een CO₂-neutrale samenleving. Wij hebben daarom ambitieuze doelen gesteld. In december publiceerden we ons Klimaat Transitieplan. Hierin beschrijven we voor de meest relevante beleggingsklassen onze CO₂-reductie doelstellingen en welke acties Achmea onderneemt om deze doelen te bereiken.

Halfjaarverslag Maatschappelijk Verantwoord Beleggen

In dit verslag rapporteren wij hoe wij invulling geven aan de verschillende MVB instrumenten zoals uitsluiten, dialoog met ondernemingen, stemmen op aandeelhoudersvergaderingen en impact beleggingen. In het verslag geven we tevens aan wat de voortgang is op onze kernthema's en wat de recente ontwikkelingen zijn op het gebied van MVB en wat dit betekent voor Achmea.

Verslag verantwoord betrokken aandeelhouderschap

In dit jaarlijkse verslag geven wij aan hoe wij invulling geven aan relevante principes voor institutionele beleggers zoals deze zijn genoemd in de Nederlandse Corporate Governance Code. Dit heeft met name betrekking op stemmen en de dialoog met ondernemingen. Daarnaast geven we in dit verslag aan hoe wij invulling geven aan de Nederlandse Stewardship Code. Daarnaast publiceren wij diverse documenten met lijsten en overzichten die relevant zijn voor onze MVB activiteiten:

Voor beleggingen uitgesloten landen en ondernemingen

Op halfjaarlijkse basis wordt de uitsluitingslijst van Achmea geactualiseerd en gepubliceerd op onze website.

Top 25 Beleggingen

Dit overzicht beslaat onze 25 grootste beleggingen.

Voting Disclosure Systeem

De stemverslagen vanaf 1 september 2014 zijn hier op bedrijfsnaam of datum van de aandeelhoudersvergadering op te zoeken.

Beleggingen uitgesplitst naar bedrijfsactiviteit (NACE)

Met deze lijst bieden wij inzicht in de sector classificatie van onze beleggingen op basis van de NACE Niveau 4 sector classificatie.

Beleid

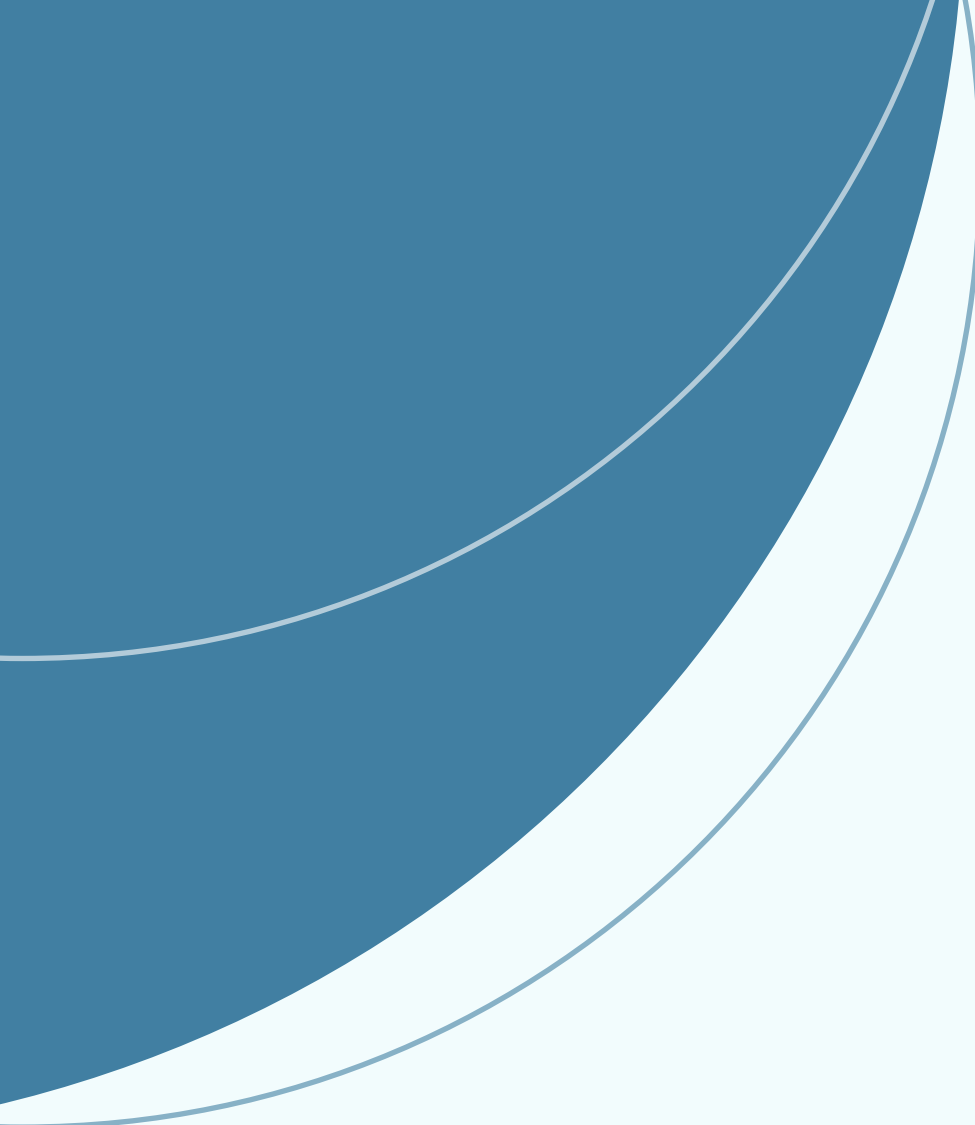
Ook zijn ons Maatschappelijk Verantwoord Beleggen beleid en daaraan gerelateerde documenten te vinden op de website van Achmea:

- Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid
 - Bijlage A: Achmea MVB themabeleid
 - Bijlage B: Due diligence proces
 - Bijlage C: Uitsluitingenbeleid van ondernemingen en landen
- Engagement Guidelines
- Corporate Governance en Stembeleid
- SFDR statement gedragslijnen inzake integratie van duurzaamheidsrisico's in beleggingsbeslissingsprocedures (art. 3)
- SFDR statement belangrijkste ongunstige effecten (art. 4)

Bijlagen

Bijlage A: Normatieve dialogen	72
Bijlage B: Thematische dialogen	75
Bijlage C: Collectieve Initiatieven	132
Bijlage D: Aandeelhoudersresoluties	137

Bijlage A: Normatieve dialogen

Onderwerpen

- Mensenrechtenschendingen
- Arbeidsnormenschendingen
- Milieuschendingen
- Anti-corruptieschendingen

Mensenrechtenschendingen

Mensenrechtenschendingen kunnen betrekking hebben op de activiteiten van ondernemingen in landen met controversiële regimes. Door hun activiteiten in deze landen genereren de ondernemingen inkomsten voor de betreffende regimes, die deze inkomsten vervolgens vaak niet ten goede laten komen aan de lokale bevolking.

Daarnaast komt het voor dat lokale gemeenschappen direct worden geschaad door de activiteiten van de ondernemingen. Andere voorbeelden van schendingen op het gebied van mensenrechten zijn onrechtmatigheden tegen de lokale bevolking door personeel of ingehuurde veiligheidsdiensten van ondernemingen.

Het doel van deze dialogen is het opheffen van de geconstateerde of vermeende mensenrechtenschendingen. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe mensenrechtenschendingen.

Arbeidsnormenschendingen

Structurele schendingen van arbeidsnormen kunnen betrekking hebben op kinderarbeid en andere vormen van gedwongen arbeid in de ketens van toeleveranciers van ondernemingen. Ook discriminatie van bijvoorbeeld zwangere vrouwen of personeel met een bepaalde etnische achtergrond komt voor, zowel binnen ondernemingen zelf als binnen de ketens van toeleveranciers. Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de geconstateerde of vermeende arbeidsnormenschending. Daarnaast vragen we de onderneming beleid, processen en rapportages te ontwikkelen die verband houden met het voorkomen van nieuwe arbeidsnormenschendingen.

Milieuschendingen

Structurele schendingen van milieunormen kunnen betrekking hebben op het tegenwerken van klimaatdoelstellingen, het bijdragen aan illegale ontbossing, het bijdragen aan verlies van biodiversiteit, en bijdragen aan vervuiling van luchtkwaliteit, bodemkwaliteit en waterkwaliteit. Ook de afwezigheid van milieu impact beoordelingen of slecht afval management kan reden zijn voor het vaststellen van een normschending.

Het doel van dit engagementthema is het opheffen van de schendingen van de UN Global Compact en de OESO- richtlijnen en het ontwikkelen van beleid, systemen en rapportages die verband houden met het voorkomen van nieuwe milieuschendingen.

Anti-corruptieschendingen

Omkoping en corruptie zijn niet verenigbaar met goed ondernemingsbestuur en hebben een negatieve invloed op de (creatie van) aandeelhouderswaarde. Het leidt tot nadelige economische, sociale en politieke uitkomsten.

Eén van de universele principes van de UN Global Compact en OESO-richtlijnen is gericht op het tegengaan van corruptie. Dit principe roept ondernemingen op preventieve en handhavingsmaatregelen te nemen en een effectief systeem op te zetten voor de bestrijding van corruptie.

Dit engagementthema heeft als doel het anti-corruptiebeleid en de maatregelen tegen corruptie bij ondernemingen te verbeteren. Daarnaast moet ook voldoende duidelijk worden gemaakt welke acties worden ondernomen tegen werknemers, agenten en onderaannemers die betrokken zijn bij beschuldigingen in verband met corruptie. Hierbij is het belangrijk dat er transparant wordt gecommuniceerd over verrichte onderzoeken en over doorgevoerde veranderingen.

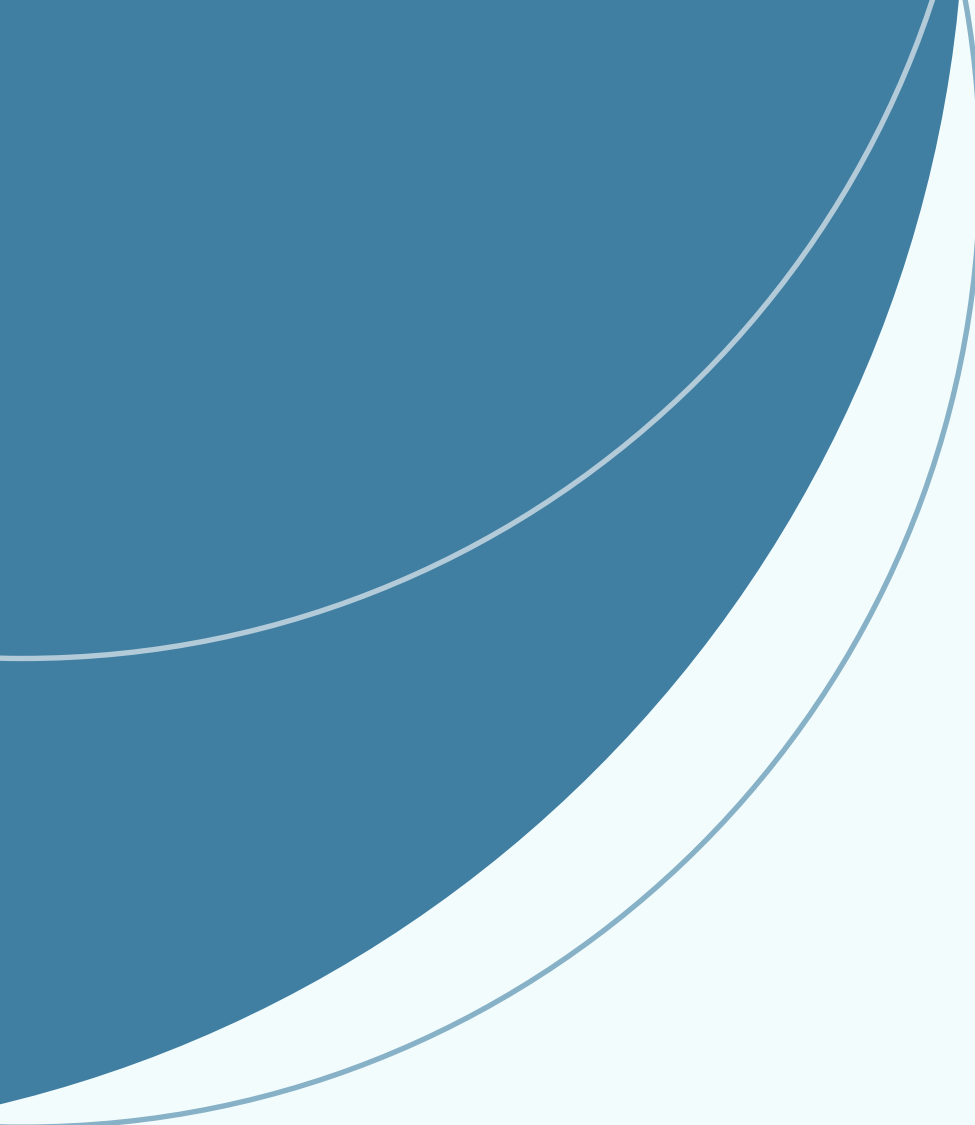
Verslagen afgeronde dialogen

Bedrijf	Commonwealth Bank of Australia (CBA)
Norm(en)	Anti-corruptie
Status	Afgerond
Verslag	We hebben de dialoog met Commonwealth Bank of Australia (CBA) omtrent witwassen in de tweede helft van 2022 positief afgesloten. De Australian Prudential Regulation Authority heeft in september 2022 bevestigd dat CBA's herstelmaatregelen zijn beoordeeld als volledig en effectief. Aan alle aanbevelingen is voldaan.

Bedrijf	Fresenius SE & Co. KGaA
Norm(en)	Anti-corruptie
Status	Afgerond
Verslag	Fresenius SE & Co. KGaA, dat via een dochteronderneming betrokken was bij omkoping van gezondheidsfunctionarissen, heeft in 2022 in een zogenoemde 'security filing' bij de SEC ingediend en verklaard dat het werkt aan de voltooiing van alle benodigde compliance verbeteringen. We concluderen dat verdere engagement niet meer noodzakelijk is.

Bijlage B: Thematische dialogen

Thema's

- Transport & Klimaat
- Klimaatadaptatie & Water
- Reductie CO₂
- Acces to Nutrition
- Afbouw Plastic Verpakkingen
- Biodiversiteit
- Goede en Beschikbare Medicijnen
- Human Capital
- Arbeidsomstandigheden
- Mensenrechten en Governance

Transport & Klimaat

Achtergrond van het thema

Tijdens de klimaatconferentie van de Verenigde Naties in Glasgow eind 2021 (COP26) zijn de bijna 200 deelnemende landen bijeengekomen om afspraken te maken om het klimaatakkoord van Parijs overeind te houden. De uitstoot van broeikasgassen moet worden teruggedrongen en de opwarming van de aarde moet worden beperkt tot maximaal 2 graden. De wereldwijde CO₂-uitstoot moet volgens het klimaatakkoord in 2050 met 95% zijn teruggebracht ten opzichte van 1990. Voor de 1,5 graden doelstelling komt dit neer op een emissiereductie van meer dan 100%. Het in 2022 gepubliceerde IPCC rapport laat zien dat de transportsector momenteel voor ruim 23% bijdraagt aan de mondiale totale CO₂ uitstoot. Hoewel de transportsector grotendeels buiten het akkoord is gebleven, dient de sector wel een belangrijke bijdrage te leveren aan de CO₂-reductie om de doelstellingen te behalen. In de samenleving neemt globalisering een steeds belangrijkere rol in. Deze stijgende lijn in de wereldhandel betekent dat de transportsector ook sterk in omvang toeneemt.

Om de klimaatdoelen te behalen zijn er ingrijpende veranderingen in de transportsector nodig. Emissiereductie in de transportsector is essentieel om klimaatverandering te beperken omdat deze sector een van de grootste uitstoters van CO₂ emissies is. Hoewel de uitstoot van de transportsector in 2020 met zo'n 10% daalde als gevolg van de COVID-19 pandemie, is de uitstoot inmiddels terug op het oude niveau.

Doel van thema

We hebben voor dit engagement traject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- Transportbedrijven verbeteren transparantie en verslaglegging over CO₂- uitstoot
- Transportbedrijven nemen klimaatverandering en reductie van CO₂- uitstoot in het bijzonder op in hun beleid
- Transportbedrijven besteden specifieke aandacht aan brandstofefficiëntie en elektrificering.
- Daarnaast willen we transportbedrijven aan de hand van best practices inzichten geven in de mogelijkheden tot het reduceren van het gebruik van fossiele brandstoffen en het stimuleren van hernieuwbare energiebronnen.

Aansluiting SDG's

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**
We richten ons hierbij op het onderliggende doel 7.2 die zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix en onderliggend doel 7.3 dat zich richt op het verhogen van energie efficiëntie.
- **SDG 9: Industrie, innovatie en infrastructuur**
We richten ons hierbij op het onderliggende doel 9.4 dat zich richt op het verduurzamen van infrastructuur om efficiënter gebruik te maken van hulpbronnen en milieuvriendelijke technologieën.

Geselecteerde sectoren en ondernemingen

We kiezen ervoor om ons te richten op bedrijven die actief zijn op het spoor. De te behalen winst in termen van CO₂-reductie en energie-efficiëntie schatten wij in als hoog. Zeker voor spoorbedrijven is er veel winst te behalen omdat het leeuwendeel van deze bedrijven nog erg afhankelijk is van fossiele brandstoffen; een groot deel van de spoormaatschappijen rijdt nog op diesel. Het engagement in deze industrie heeft meerdere invalshoeken, waaronder: het verlagen van brandstofverbruik en het gebruik van alternatieve brandstofbronnen (denk aan schonere brandstoffen zoals waterstof of methanol voor lange afstanden), verbeterde voertuigtechnologie en technologische verbeteringen (zoals elektrificeren van voertuigen), reductie van emissie-intensiteit, maar ook efficiëntiemaatregelen op voertuigonderhoud (bijvoorbeeld weerstandverlaging) en logistieke planning voor het laden van voertuigen en routeplanning.

Ter voorbereiding op dit thema is er gedegen vooronderzoek gedaan om een relevante groep van bedrijven te selecteren. Per bedrijf is er daarbij onderzoek gedaan naar welke doelen en vragen belangrijk zijn.

Tabel 23: Selectie ondernemingen thema Transport & Klimaat

Bedrijf	Land	Sector
Aurizon Holdings Ltd	Australië	Spoor
Canadian National Railway Co	Canada	Spoor
TFI international Inc	Verenigde Staten	Wegtransporteur
Uber Technologies Inc	Verenigde Staten	Personenvervoer
Union Pacific Corp	Verenigde Staten	Spoor

Voortgang thema

Bedrijf	Aurizon
Thema	Transport & Klimaat
Mijlpaal	3
Verslag	In de tweede helft van 2022 spraken wij voor het eerst met Aurizon. De lange levenscycli van locomotieven vormen een uitdaging voor de energietransitie en maakt dat de onderneming in de komende 10 jaar sterk afhankelijk is van technologische innovatie op de Australische markt (die wezenlijk verschilt van de Noord-Amerikaanse markt). Het verhogen van hernieuwbare energie in de energiemix van het reeds geëlektrificeerde spoornetwerk is een relatief makkelijk emissiereductiemiddel. Het uitbreiden van het aantal kilometers spoornetwerk dat geëlektrificeerd is, is vanwege de kosten een grotere uitdaging en is op veel plekken onhaalbaar vanwege de grote afstanden en lage bevolkingsdichtheid in Australië. Hoe de reductiedoelstellingen van Aurizon binnen een 2 of 1,5 graden scenario passen, is niet extern gevalideerd omdat de Australische overheid dit niet verplicht en Aurizon concurrerend wil blijven met niet-beursgenoteerde concurrenten. Aurizon gaf daarnaast aan geen scope 3 doelstellingen te hebben, aangezien scope 3 (voornamelijk uit brandstofwinning) maar een klein deel van de totale emissies uitmaakt, de onderneming hier geen controle over zou hebben en operationele emissiereductie automatisch tot scope 3 reductie leidt.
Vervolg	De dialoog zal in 2023 vervolgd worden.

Bedrijf	Canadian National Railway
Thema	Transport & Klimaat
Mijlpaal	3
Verslag	Met Canadian National Railway (CN) spraken wij voor het eerst in de tweede helft van 2022. De onderneming richt zich in eerste instantie op het verhogen van energie-efficiëntie en het gebruik van hernieuwbare brandstof. Na 2030 zal de focus komen liggen op het vervangen van de verbrandingsmotoren. Omdat spoorbedrijven zelf geen locomotieven bouwen zijn zij echter in hoge mate afhankelijk van samenwerking met andere partijen. Daarom werkt CN samen met haar leveranciers van locomotieven in Noord- Amerika Wabtec en Progress, om hogere percentages hernieuwbare brandstof en batterijtechnologie te testen. Een van de grootste hindernissen die CN ziet voor het behalen van de reductiedoelstelling voor 2030 is de beperkte beschikbaarheid van hernieuwbare brandstof. In navolging van het gesprek vulde wij eind 2022 een enquête in die CN deelde met aandeelhouders om input en feedback te verzamelen wat betreft de inhoud haar duurzaamheidsrapportages en -strategie.
Vervolg	De dialoog zal in 2023 vervolgd worden.

Bedrijf	Uber
Thema	Transport & Klimaat
Mijlpaal	2
Verslag	In de eerste helft van 2022 hebben wij ondanks dat wij meermaals contact hebben gezocht met Uber, nog geen reactie van de onderneming ontvangen.
Vervolg	In 2023 zullen we nogmaals proberen om in contact te komen met Uber.

Bedrijf	TFI international Inc
Thema	Transport & Klimaat
Mijlpaal	2
Verslag	In de eerste helft van 2022 hebben wij nog geen reactie ontvangen.
Vervolg	In 2023 zullen we nogmaals proberen om in contact te komen met TFI international Inc.

Bedrijf	Union Pacific
Thema	Transport & Klimaat
Mijlpaal	4
Verslag	Wij spraken voor het eerst met Union Pacific in de tweede helft van 2022. Union Pacific kondigde in het gesprek aan dat het, in reactie op verwachtingen van aandeelhouders, in 2023 haar reductiedoelstelling voor scope 1 en scope 2 zal herzien en opnieuw zal laten valideren door het SBTi. Union Pacific overweegt de in februari 2021 vastgestelde doelstelling van 26% emissiereductie voor 2030 bij te stellen naar 30 of 40% emissiereductie voor 2030. De onderneming gaat daarnaast in lijn met de TCFD rapporteren. Union Pacific gaf aan dat de beperkte beschikbaarheid en de hoge prijzen van hernieuwbare diesel, en de verdeeldheid binnen de sector wat betreft de technologieën waarop wordt ingezet, de transitie vertragen. Union Pacific zal zelf voor de lange termijn voornamelijk focussen op batterij- en waterstoftechnologie. Tot slot kwam het beleid ten aanzien van lobbyactiviteiten aan bod. De onderneming kondigde aan in de toekomst uitgebreider te gaan rapporteren over haar lobbyactiviteiten, die voornamelijk gericht zouden zijn op het creëren van een gelijk speelveld.
Vervolg	De dialoog zal in 2023 vervolgd worden

Klimaatadaptatie & Water

Achtergrond van het thema

Klimaatadaptatie en water zijn onlosmakelijk verbonden. Overstromingen, droogte en bosbranden zijn een uiting van het veranderende klimaat. Deze water gerelateerde natuurrampen waren over de afgelopen 50 jaar de leidende oorzaak voor slachtoffers en economische schade²¹. Ondanks het bewijs dat water in combinatie met klimaat een onderwerp van belang is, is het vaak onderbelicht bij ondernemingen. Veel ondernemingen rapporteren watergebruik alleen op geaggregeerd niveau en alleen voor eigen productielocaties. Daarnaast geven veel ondernemingen geen inzicht in de lange termijn kwetsbaarheden in de specifieke regio's en toeleveringsketens waar ze actief zijn. Naast de gebreken in rapportages bij ondernemingen, hebben ESG-dataproviders geen gestandaardiseerde aanpak, wat het vergelijken van cijfers op dit gebied lastig maakt voor beleggers.

Deze benadering tot water is het gevolg van de complexiteit ervan. Water is een veelzijdig probleem waarbij een aantal zaken relevant zijn:

- Zowel teveel als te weinig water is problematisch.
- In contrast met de invloed van broeikasgassen op de wereldwijde klimaatverandering, is de impact van watergebruik overwegend lokaal en bepaald door omstandigheden in de regio en het stroomgebied. Zo zijn met name regio's waar al waterschaarste heerst en waar klimaatverandering een grote impact heeft relevant.

- Bij de waterproblematiek is niet alleen klimaatverandering relevant, maar ook de toenemende vraag naar water door economische groei, de groei van de bevolking en de invloed van watervervuiling op de beschikbaarheid van voldoende schoon water.
- De impact van waterschaarste kan verschillen per belanghebbende.
- Water is een voorwaarde voor het bestaan van ecosystemen en een goede biodiversiteit.
- Een hoeveelheid water is meerdere keren te gebruiken als gebruikers slim en efficiënt met water omgaan. Techniek en samenwerking zijn daarom belangrijke sleutels tot de oplossing van deze problematiek.

Doel van thema

Het doel is om ondernemingen een financieel en maatschappelijk robuust waterbeleid te laten ontwikkelen en uit te laten voeren. Ook dient een onderneming haar watergerelateerde risico's en kansen goed in kaart te brengen en te monitoren. Transparantie over door de onderneming gehanteerde maatstaven en doelstellingen stelt ons in staat om beter te beoordelen op gebied van: (1) de potentiële risico's, (2) de algemene blootstelling aan watergerelateerde kwesties, (3) de impact ervan op de financiële resultaten, en (4) hoe de onderneming deze kansen en risico's aanpakt in de praktijk.

²¹ <https://public.wmo.int/en/media/press-release/water-related-hazards-dominate-disasters-past-50-years>

Doelstellingen	Indicatoren
Beleidsvorming en governance	• De onderneming formuleert een lange termijn waterbeleid; • De onderneming heeft doelstellingen per productielocatie en toeleveringsketen met betrekking tot watergebruik, afvalwater en het herstellen van stroomgebieden; • Water is een aantoonbaar besproken onderwerp in de bestuurscommissies; • De doelstellingen zijn vertaald naar het beloningsbeleid
Monitoring	• De onderneming monitort de vooruitgang op haar doelstellingen; • De onderneming analyseert strategische/financiële risico's en kansen als gevolg van waterschaarste; • De onderneming is op de hoogte van de effecten die haar watergebruik heeft op lokale stroomgebieden en binnen haar toeleveringsketens; • De onderneming heeft zicht op de impact van klimaatverandering op de beschikbaarheid van water voor haar activiteiten en relevante stakeholders.
Implementatie	• De onderneming optimaliseert processen om waterverbruik te verminderen en de waterkwaliteit te verbeteren. Bijvoorbeeld door de inzet van de best beschikbare technologieën; • De onderneming past scenario analyse toe bij huidige locaties en de selectie van nieuwe productielocaties; • De onderneming investeert in technische innovatie.
Transparantie	• De onderneming is transparant over haar waterrisico's en haar impact in de stroomgebieden en ecosystemen; • De onderneming is transparant over het inzetten van haar invloed met betrekking tot regelgeving op het gebied van water; • De onderneming is transparant over samenwerking met en het aangaan van de dialoog met relevante stakeholders
Samenwerking in de sector	• De onderneming werkt samen met andere ondernemingen in de toeleveringsketen en andere belanghebbenden die mede gebruik maken van dezelfde waterbronnen als de onderneming.

Aansluiting SDG's

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- **SDG Doel 3. Goede gezondheid en welzijn**
De focus ligt met name op het onderliggende doel 3.9, dat zich richt op het verminderen van sterfgevallen en ziekten als gevolg van gevaarlijke chemicaliën en de vervuiling van lucht, water en bodem.
- **SDG Doel 6. Schoon water en sanitair**
De focus ligt met name op de onderliggende doelen 6.3, 6.4, 6.5 en 6.6, die zich richten op het verbeteren van de waterkwaliteit, het verhogen van de efficiëntie in watergebruik, samenwerking en het herstellen van ecosystemen.
- **SDG Doel 12. Verantwoorde consumptie en productie**
De focus ligt met name op het onderliggende doel 12.4, dat zich richt op milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en afval en het beperken van de uitstoot ervan in lucht, water en bodem.
- **SDG Doel 15. Leven op het land**
De focus ligt met name op het onderliggende doel 15.1, dat zich richt op het behoud, herstel en duurzaam gebruik van zoetwaterecosystemen

Samenwerking

Bij de voorbereiding en uitwerking van dit thema werken wij samen met WWF en onderzoeksinstituut Deltares. Deze samenwerking is tot stand gekomen door het gezamenlijk opstellen van een rapport over de (onvoldoende) beschikbaarheid van ESG-data op het thema water. Onder andere op basis van dit rapport maken wij de keuze om te focussen op specifieke regio's waar water stress hoog is.

Daarnaast verkennen wij de mogelijkheden tot samenwerking met andere vermogensbeheerders.

Geselecteerde regio's

De impact van watergebruik is afhankelijk van de regio en het stroomgebied. In onze engagement richten we ons daarom op specifieke regio's om te bepalen of de strategieën van ondernemingen op watergebied ook daadwerkelijk effectief zijn.

Relevante regio's voor deze engagement zijn bijvoorbeeld:

- Mexico
- Zuid-Afrika
- De Balkan
- Australië
- Taiwan

Deze regio's zijn geselecteerd op basis van:

- De aanwezigheid van clusters van actieve mijnen of productielocaties ;
- Representativiteit voor wereldwijde problematiek, zoals vervuiling, urbanisatie, droogte;
- Een (verwachte) toenemende vraag voor zoetwater in deze stroomgebieden;
- De impact van klimaatverandering op deze regio's;
- Zorgen over het gevoerde waterbeleid en handhaving vanuit de overheid in deze stroomgebieden.

Geselecteerde sectoren en ondernemingen

We hebben twee sectoren geselecteerd voor dit engagementtraject: de maakindustrie en de basismaterialensector. Deze sectoren hebben volgens het CDP Global Water Report 2020 de hoogste potentiële financiële impact wanneer geen actie wordt ondernomen op gebied van waterschaarste. Daarnaast is in deze sectoren de financiële impact 4 tot 66 keer zo hoog als de geraamde kosten van adaptie en mitigatie op gebied van water. Vanuit economisch standpunt is in deze sectoren veel winst te behalen met maatregelen zoals verbeterd hergebruik van water, het plaatsen van een productiefaciliteit buiten een gebied met hoog overstromingsrisico en het beschermen van stroomgebieden.

Om dit engagementtraject extra focus te geven, hebben we voor de volgende (GICS) industriegroepen gekozen:

- Metalen en Mijnbouw;
- Halfgeleiders.

We hebben deze industriegroepen gekozen vanwege de afhankelijkheid van grote hoeveelheden water voor de productiecycllus. Waterschaarste vergroot het risico op operationele verstoringen en het brengt hoge kosten met zich mee om de watervoorziening veilig te stellen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de geselecteerde ondernemingen.

Tabel 24: Selectie ondernemingen thema Klimaatadaptatie & Water

Onderneming	Sector	o.a. actief in	MSCI Score	MSCI Water Stress Score ²²
Rio Tinto	Metalen en Mijnbouw	Servië; Zuid-Afrika; Australië	A	4.0
Newcrest Mining	Metalen en Mijnbouw	Australië; Canada	AA	4.8
Agnico Eagle Mines	Metalen en Mijnbouw	Australië; Canada	BBB	3.8
Qorvo	Halfgeleiders	Taiwan; Verenigde Staten	BBB	6.3

²² De MSCI Water Stress Score geeft weer in hoeverre waterschaarste een risico vormt voor de onderneming en hoe de onderneming water gerelateerde risico's en kansen oppakt. De score is op een schaal van 0 tot 10, waarbij een lage score aantoont dat de onderneming geen robuuste strategie heeft om haar watergebruik te beheren en verminderen.

Bridging the gap

ESG-data over waterrisico's staat nog in de kinderschoenen. Zo wordt er in bestaande ESG-data vaak alleen gekeken naar data zoals de totale water-onttrekking en het beschikbare hernieuwbare oppervlaktewater. Hierbij blijven veel waterrisico's en kansen echter onder de oppervlakte. Daarom hebben we in samenwerking met Deltares en WWF een rapport gemaakt waarin wordt beschreven wat nodig is om ESG data over water te verbeteren, bij zowel ondernemingen als investeerders. De belangrijkste bevindingen zijn:

Watergegevens moeten volgens de auteurs om verschillende redenen verbeterd worden.

1. **Waterrisico's kennen veel componenten:** zoals waterschaarste, kwaliteit, toegang tot water, en water governance. Veel van deze componenten zijn nu nog niet of onvoldoende meegenomen in de rapportages van ondernemingen.
2. **Waterrisico's zijn niet lineair:** Te veel nutriënten is risicovol vanuit het oogpunt van waterkwaliteit, maar te weinig nutriënten ook. Er is vaak een "sweet-spot" voor een geschikte waterkwaliteit en waterkwantiteit.
3. **Waterrisico's zijn gebieds- en seizoensspecifiek:** traditionele statistieken die worden gebruikt bij ESG-integratie houden geen rekening met de dynamiek in tijd en ruimte. Nationaal gerapporteerde waterschaarste kan bijvoorbeeld leiden tot gemiddelden van zeer natte (bijvoorbeeld Patagonië in Chili) en zeer

droge gebieden (bijvoorbeeld de Atacama-woestijn in Chili), evenals natte en droge seizoenen. Daarom is het van cruciaal belang om de lokale context te begrijpen als het om het natuurlijk watersysteem gaat, de toegang van verschillende gebruikers tot het water en de socio-economische context.

4. **Watergebruikers beïnvloeden elkaar:** Water kent zogenaamde cascaderisico's. Zo kan bovenstrooms van een rivier iets gebeuren wat benedenstrooms grote effecten heeft. Ook kunnen risico's cascaderen door de toeleveringsketen. Een productiestop vanwege waterschaarste in één deel van een productieketen kan daarmee tot problemen en schade leiden bij een brede groep aan bedrijven, ook als ze zelf niet in waterschaarste gebieden actief zijn.

U vindt het rapport en de verdere achtergronden hier:

https://wwfint.awsassets.panda.org/downloads/water___esg___wwf_discussion_paper___march_2022.pdf

Voortgang thema

Bedrijf	Agnico Eagle Mines
Thema	Klimaatadaptatie & Water
Mijlpaal	3
Verslag	Agnico Eagle Mines nam het eerder geselecteerde Kirkland Lake Gold over. De onderneming beschouwt water management als een integraal onderdeel van de bedrijfsstrategie, waarbij per mijn specifieke waterbeheersmaatregelen worden geïdentificeerd, gepland en uitgevoerd. De onderneming hecht belang aan het opbouwen en behouden van kennis over watermanagement binnen de organisatie en wil zich in dat opzicht niet afhankelijk maken van externen. We zien dit als een teken dat Agnico Eagle Mines het onderwerp van strategisch belang vindt. Wel verwachten wij meer openheid van de organisatie over de werkelijke prestaties en verbeterpunten op het gebied van watermanagement, vooral ook waar het belang van de organisatie de belangen van andere gebruikers raakt. Wij hebben met Agnico Eagle Mines ook het recente paper gedeeld, waarin Achmea Investment Management in samenwerking met WNF en Deltares beschrijft welke informatie nuttig is voor risicoanalyse, maar nog te vaak ontbreekt in rapportages.
Vervolg	We zetten ons gesprek met Agnico Eagle Mines voort in 2023 en zullen daarbij ook aandacht vragen voor de stand van zaken rond de integratie van het overgenomen Kirkland Lake Gold.

Bedrijf	Qorvo
Thema	Klimaatadaptatie & Water
Mijlpaal	3
Verslag	Onze dialoog met Qorvo verliep in een positieve sfeer. Ondanks de verbeteringen die recent bij de onderneming werden bereikt is er begrip voor de punten die wij aandroegen. Onze indruk is, dat de onderneming vollediger kan zijn in de rapportage over aan water gerelateerde risico's. We hebben er bij Qorvo op aangedrongen volledig te zijn in de rapportages over water en klimaat, eventueel via de CDP questionnaire. Hoe positief ook dat de onderneming op dit gebied voornemens is om te verbeteren, we vroegen de onderneming om duidelijke acties kenbaar te maken. Een andere vraag die nog niet is beantwoord, is of en op welke manier doelen worden gesteld die betrekking hebben op watergebruik, -afhankelijkheid en -risico. We vervolgen ons gesprek met Qorvo in 2023.
Vervolg	We vervolgen ons gesprek in 2023.

Bedrijf	Newcrest Mining
Thema	Klimaatadaptatie & Water
Mijlpaal	3
Verslag	Tijdens onze dialoog met een vertegenwoordiging van Newcrest Mining bespraken wij de noodzaak voor een actief waterbeleid en beheersing van risico's die gepaard gaan met het grootschalige gebruik van water. Newcrest heeft processen en initiatieven om de voortgang van hun waterbeheer te volgen en te bewaken en ze zijn gericht op kansen en risico's op basis van de relevante stroomgebieden. Ze kiezen voor een geleidelijke aanpak voor gegevensverzameling, en volgen daarbij de richtlijnen die in de sector worden opgesteld. Newcrest zoekt naar mogelijkheden voor verdere samenwerking om een meer holistische aanpak van het watermanagement te bereiken, wel houdt men zeer specifiek rekening met de impact van de activiteiten op het grondwater en eventuele gevolgen voor andere partijen in de buurt, zoals agrarische bedrijven. Newcrest's aanpak van klimaatverandering en waterbeheer is in lijn met die van haar partners in joint ventures en ze hebben regelmatig overleg en betrokkenheid om de afstemming en samenwerking te waarborgen.
Vervolg	Het vervolg op onze kennismaking zal gaan over het stellen van doelen op lange, middellange en korte termijn en wij vragen de onderneming om specifiek te zijn in het rapporteren van de voortgang. Uit onze analyse blijkt verder, dat met name enkele specifieke mijnen zich, vanuit het perspectief van water stress, in hoogrisico of extreem hoog risico-gebied bevinden. Bovendien worden juist daar grote hoeveelheden water gebruikt door de onderneming, waaronder ook categorie 1 water, water van de hoogste kwaliteit. Ons gesprek zal zich vooral ook richten op het geven van meer inzicht in de wijze waarop de onderneming deze risico's kan mitigeren en haar aanpak.

Bedrijf	Rio Tinto
Thema	Klimaatadaptatie & Water
Mijlpaal	3
Verslag	Tijdens eerste contacten met Rio Tinto gaven beide partijen vooral uitleg en achtergrond bij het onderwerp van onze dialoog. Onze oproep aan Rio Tinto was vooral om beter dan nu inzichtelijk te maken waar en op welke manier er mogelijk risico's verbonden zijn aan de afhankelijkheid van de onderneming van water. Ook zouden wij beter in kaart willen zien waar de onderneming spanningen voorziet met andere belanghebbenden in de relevante stroomgebieden. Vooralsnog hebben wij vooral informatie gedeeld en onze verwachtingen uitgesproken.
Vervolg	We zetten onze dialoog met Rio Tinto voort in 2023.

RioTinto

Reductie CO₂

Achtergrond van het thema

Het koolstofbudget dat de mensheid heeft om catastrofale opwarming van de aarde te voorkomen zal binnen 10 jaar gebruikt worden als de uitstoot niet terugwgedrongen zal worden. Om ervoor te zorgen dat dit koolstofbudget niet op zal raken is het noodzakelijk om de bestaande infrastructuur voor fossiele brandstoffen zoveel mogelijk uit te faseren en te werken aan een zo goed mogelijke integratie van duurzame energie en infrastructuur.

Tijdens de dialoog CO₂-reductie gaan we in gesprek met ondernemingen over de gevolgen van een te hoge CO₂-uitstoot en de risico's die dat met zich mee brengt, maar ook over de kansen die de transitie naar duurzame energiebronnen zal bieden. Het gesprek richt zich op de strategie die ondernemingen kiezen, maar zal zich ook richten op de mate in hoeverre ze zijn voorbereid op veranderingen die in diverse klimaatscenario's worden geschetst. Zijn de ondernemingen in staat om zich tijdig aan te passen aan een veranderend klimaat en veranderende regelgeving? Zullen de ondernemingen tijdig in staat zijn om te anticiperen en om verschillende toekomstscenario's uit te werken? Dit is niet alleen van belang voor het klimaat, maar ook voor de onderneming en haar aandeelhouders. Ondernemingen die niet tijdig anticiperen op de klimaatproblematiek zullen niet mee kunnen komen in een veranderende wereld en daardoor waarde verliezen.

Met behulp van CO₂/EVIC cijfers en gespecialiseerde bronnen zoals Transition Pathway Initiative (TPI) is het beleggingsuniversum getoetst. De uitkomst geeft inzicht in welke ondernemingen relatief de hoogste emissies hebben op basis van hun marktwaarde en het minste aandacht besteden aan de transitie naar een klimaatvriendelijk business model. Tevens laten de TPI beoordelingen zien in welke mate ondernemingen klimaatverandering erkennen als een risico voor de onderneming en in welke mate de onderneming anticipeert op deze veranderingen.

Doel van thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen:

- De ondernemingen bereiden zich voor op de gevolgen van de klimaattransitie en maken kansen en risico's inzichtelijk. De ondernemingen dienen bovendien transparant te zijn over de wijze waarop zij klimaat gerelateerde kansen en risico's meten en monitoren. Ook vragen wij de ondernemingen verschillende scenario's over veranderende markten uit te werken.
- Ondernemingen ontwikkelen een gedegen klimaatstrategie en voeren deze uit. Dit betekent dat de strategie zowel financieel als maatschappelijk robuust moet zijn en zal leiden tot een lagere CO₂/EVIC.
- De ondernemingen zijn transparant over de voortgang en resultaten van genomen maatregelen.

Aansluiting SDG's

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- **SDG 7: Betaalbare en duurzame energie**
We focussen ons op het onderliggende doel 7.2, dat zich richt op de verhoging van hernieuwbare energie in de globale energiemix.
- **SDG 13: Klimaatactie**
We focussen ons op het onderliggende doel 13.2, dat zich richt op het integreren van maatregelen met betrekking tot klimaatverandering.

Selectie ondernemingen

Onderstaande bedrijven zijn onderdeel van deze engagement.

Tabel 25: Selectie ondernemingen thema Reductie CO₂

Bedrijf	Land
Hydro One Ltd.	AU
Nucor Corporation	CA
Nutrien Ltd.	US
ONEOK, Inc.	US
Umicore	BE
Valero Energy Corporation	US

Voortgang thema

Bedrijf	Valero Energy Corporation
Thema	CO ₂ Reductie
Mijlpaal	3
Verslag	Naar aanleiding van het eerste contact met de Valero heeft in de tweede helft van 2022 een gesprek met een vertegenwoordiger van de onderneming plaatsgevonden. Daarbij gaven wij uitleg en achtergrond bij het engagementtraject en lieten wij weten een heldere route naar ‘net-zero’ te verwachten. Er lijkt een proces binnen de onderneming op gang gekomen waarbinnen structureel aandacht bestaat voor klimaatrisico's. De grote afwezige in de rapportages van Valero zijn de scope 3 emissies, die tot wel 80% van de totale uitstoot kunnen beslaan. Over de scope 3 uitstoot of over de hoeveelheid CO ₂ die vrijkomt bij het gebruik van haar product zegt de onderneming nog weinig in publieke rapportages. Daar moet de onderneming transparanter over worden. Tijdens onze dialoog met Valero vragen wij de onderneming de uitstoot van CO ₂ serieus aan te pakken en op een scherpe emissiereductie in te zetten, die gericht is op het bereiken van ‘net-zero’ voor de gehele bedrijfsvoering, inclusief scope 1, 2 en 3. De onderneming heeft ons gehoord en ging uitgebreid in op onze vragen, maar wakte nog niet de suggestie direct op ons verzoek in te zullen gaan.
Vervolg	In 2023 vervolgen we ons gesprek met Valero.

Bedrijf	Nucor Corporation
Thema	CO ₂ Reductie
Mijlpaal	3
Verslag	Tijdens ons gesprek met Nucor nam de onderneming de gelegenheid om toelichting te geven op haar klimaatbeleid, -doelen en prestaties. Hoewel de onderneming met haar intensiteitsdoelen op de korte termijn binnen de grenzen van 1,5 graden zegt te blijven, is dit niet het geval op de langere termijn. Nucor profiteert van de lagere CO ₂ -intensiteit van haar productiemethode en publiceerde in 2021 plannen om de operationele CO ₂ -intensiteit met 35% te reduceren ten opzichte van 2015. Relatief tot de zeer intensieve staalsector is Nucor een producent met lage CO ₂ -intensiteit, maar in absolute zin is de uitstoot nog altijd aanzienlijk. Door de relatief lage emissie-intensiteit van het door Nucor geproduceerde staal en de voorsprong ten opzichte van sectorgenoten, ziet Nucor verdere reductie van de CO ₂ - uitstoot momenteel niet als de allerhoogste prioriteit.
Vervolg	In 2023 vervolgen wij ons gesprek met Nucor.

Bedrijf	Hydro One
Thema	CO ₂ Reductie
Mijlpaal	2
Verslag	In de tweede helft van 2022 zochten wij voor het eerst contact met HydroOne. We zijn er nog niet geslaagd om in gesprek te komen met de onderneming.
Vervolg	Begin 2023 zullen we opnieuw proberen om in contact te komen met HydroOne.

Bedrijf	Umicore
Thema	CO ₂ Reductie
Mijlpaal	2
Verslag	In de tweede helft van 2022 stuurden we een engagementbrief naar Umicore en planden we een gesprek in.
Vervolg	Ons eerste gesprek met Umicore zal plaatsvinden in maart 2023.

Bedrijf	Nutrien Ltd.
Thema	CO ₂ Reductie
Mijlpaal	2
Verslag	In de tweede helft van 2022 stuurden we een engagementbrief naar Nutrien en planden we een gesprek in.
Vervolg	Ons eerste gesprek met Nutrien zal plaatsvinden in januari 2023.

Bedrijf	ONEOK
Thema	CO ₂ Reductie
Mijlpaal	2
Verslag	In de tweede helft van 2022 stuurden we een engagementbrief en planden we een gesprek in.
Vervolg	Ons eerste gesprek met ONEOK zal plaatsvinden in januari 2023.

Access to Nutrition

Achtergrond van het thema

Zowel goede als voldoende voeding is van belang voor een gezonde samenleving. Voedingsmiddelenbedrijven kunnen op verschillende manieren een bijdrage hieraan leveren en tevens inspelen op een groeiende markt. Zo kunnen zij voedingswaarde en gezondheid meer prioriteit geven bij de productontwikkeling, gezondheid meewegen in de prijsstelling en consumenten actief informeren over de voedingswaarde van hun producten.

De Access to Nutrition index is een initiatief dat wereldwijd ondernemingen in de voedingssector rangschikt op basis van hun prestaties op onder andere de volgende thema's:

- Voorkomen van ondervoeding;
- Voorkomen van obesitas;
- Verantwoorde marketing voor kinderen en het promoten van borstvoeding.

De index is ontwikkeld op basis van kennis van investeerders, wetenschappers en internationale organisaties zoals de United Nations World Health Organisation (WHO). Er is zowel een wereldwijde index als regionale indices, die inzoomen op ondernemingen uit de Verenigde Staten, India, Mexico en Zuid-Afrika.

De resultaten laten zien dat voedingsbedrijven belangrijke stappen kunnen zetten op het thema Toegang tot Goede en Voldoende Voeding. Zo kan slechts een derde van de onderzochte voedingsproducten als gezond worden gekwalificeerd.

Om het onderzoek met behulp van investeerders onder de aandacht te brengen bij ondernemingen, is er zowel een investor statement als gezamenlijk engagementprogramma gelanceerd. Aan beide initiatieven nemen we in het kader van dit engagementthema actief deel om ondernemingen te stimuleren stappen te zetten op het gebied van Toegang tot Goede en Voldoende Voeding.

Doel van thema

We hebben in het engagementtraject verschillende doelen gesteld voor de ondernemingen, gebaseerd op de uitgangspunten van de Access to Nutrition index:

- De onderneming geeft goede voeding een gedegen plek in de strategie, uitgewerkt in concreet beleid;
- De onderneming zet zich in om goede en gezonde producten te ontwikkelen;
- De onderneming zet zich in om goede voeding tegen een betaalbare prijs beschikbaar te maken;
- De onderneming ondersteunt met haar marketing een gezond voedingspatroon;

- De producten van de onderneming passen in een gezond dieet en gezonde levensstijl;
- De onderneming geeft via de verpakking goede informatie over de voedingswaarde van producten;
- Ondernemingen werken actief samen met andere belanghebbenden op het gebied van goede voeding.

Aansluiting SDG's

Dit engagementthema sluit aan bij de volgende SDG:

- **SDG 2: Geen Honger**
Van de in totaal 13 onderliggende doelen ligt de focus van dit engagement thema op zowel subdoel 2.2 en subdoel 3.4 Subdoel 2.2. Is gericht op het uitbannen van slechte voeding(spatronen). Subdoel 3.4 is gericht op het voor 2030 met een derde inperken van vroegtijdige sterfte gelinkt aan niet-overdraagbare ziekten, zoals diabetes, kanker of harten vaatziekte. Afhankelijk van de markten waar een bedrijf actief is kan de focus op 2.2, 3.4 of beide gelegd worden.

Voortgang thema

Bedrijf	Unilever
Thema	Acces to Nutrition
Mijlpaal	5
Verslag	Met Unilever hebben we dit halfjaar een gesprek gehad. In dit gesprek zijn wij o.a. ingegaan op de Access to Nutrition US Index, waar de onderneming goed op scoorde. O.a. omdat de onderneming goed de gezondheid van haar producten in kaart brengt, duidelijke doelstellingen heeft om de gezondheid van het portefeuille te verbeteren en hier de laatste jaren transparanter over is geworden. Dat laat onverlet dat de onderneming nog een aantal stappen dient te zetten, met name omdat verschillende onderdelen van de productenportefeuille ongezond zijn. Een voorbeeld daarvan is het ijs dat de onderneming verkoopt. Ook hebben we besproken hoe de onderneming haar invloed kan inzetten, bijvoorbeeld door zich duidelijker uit te spreken voor betere regelgeving op het gebied van gezonde voeding of door te werken aan betere betaalbaarheid van gezonde voeding.
Vervolg	We zullen de voortgang in 2023 evalueren met de andere investeerders uit de coalitie.

Bedrijf	The Coca Cola Company
Thema	Acces to Nutrition
Mijlpaal	3
Verslag	Met The Coca Cola Company hebben we in November een gesprek gehad. We hebben in dit gesprek gesproken over de uitkomsten van de Access to Nutrition US Index. We hadden de onderneming hierover ook een brief gestuurd met onze belangrijkste observaties en vragen. Een belangrijke uitkomst is dat, hoewel de onderneming stappen zet om de hoeveelheid suiker in haar producten te verminderen, op andere vlakken de voortgang stagneert. Zo heeft de onderneming nog geen systeem om, naast suiker, ook de overige voedingswaarden van haar producten te meten en hier op te sturen. Belangrijk, aangezien de onderneming in toenemende mate, naast cola, ook andere dranken zoals vruchtensappen, sportdranken en thee verkoopt. Ook verwachten we meer actie om strategieën per landen of regio's te ontwikkelen op het gebied van gezonde voeding. De problematiek in de Verenigde Staten is immers anders dan in India. Juist van Coca Cola verwachten we een voorlopers rol vanwege haar marktaandeel en wereldwijde aanwezigheid. Onze vragen leidde niet direct tot toezeggingen. We gaan daarom met de andere investeerders met wie we deze gesprekken voeren overleggen of extra actie nodig is.
Vervolg	We zullen de voortgang in 2023 evalueren met de andere investeerders uit de coalitie.

The Coca-Cola Company

Bedrijf	Meiji
Thema	Acces to Nutrition
Mijlpaal	5
Verslag	In november vond het tweede gesprek plaats met de Japanse onderneming Meiji. Ook nu had de onderneming voor een goede vertaling gezorgd waardoor de bijeenkomst zeer effectief was. De onderneming bevestigde een aantal positieve ontwikkelingen die ook in de rapportages naar voren kwamen. Zo heeft de onderneming scherpere doelstellingen gezet om haar producten gezonder te maken en werkt het met een Nutrient Profiling System om de (on)gezondheid van producten in kaart te brengen. Ook vertelde Meiji hoe het werkt aan het uitbouwen van haar portefeuille aan producten die specifiek gericht zijn op een betere gezondheid. Juist op de Japanse thuismarkt vind hier veel innovatie plaats die de onderneming ook in andere markten wil inzetten. Zo heeft Meiji producten die gericht zijn op ouderen met een mindere eetlust, die toch zorgen voor het binnen krijgen van alle benodigde nutriënten. We noteren positieve voortgang op deze dialoog.
Vervolg	We zullen de voortgang in 2023 evalueren met de andere investeerders uit de coalitie.

meiji

Afbouw Plastic Verpakkingen

Achtergrond van het thema

De eerste soorten plastic werden rond het begin van de vorige eeuw geïntroduceerd. Sindsdien heeft het gebruik van plastics een enorme vlucht genomen. Plastic wordt gebruikt in vele toepassingen, van verpakkingsmateriaal, kleding, plastic flessen tot speelgoed, koelkasten en auto's. Het gebruik van plastics biedt veel voordelen. Het materiaal is sterk, weegt weinig en is als verpakking van voedsel zeer geschikt vanwege de goede hygiëne-barrière. Zo helpt plastic verpakking bijvoorbeeld de houdbaarheid van het voedsel te verlengen. Echter, door de lange levensduur van het materiaal en de chemische stoffen in plastics, leidt het gebruik van de grote hoeveelheid plastics ook tot grote problemen zoals milieuvervuiling en gezondheidsrisico's. Door vervuiling van land en water is plastic inmiddels een van de vijf belangrijkste oorzaken voor verlies van biodiversiteit. Daarom zet Achmea engagement over gebruik van plastic voort, nu gericht op producenten en retailers van consumentengoederen.

Veelvuldig gebruik van plastics leidt, vooral door de hoeveelheid chemische stoffen in plastics, tot gezondheidsrisico's. En resten van plastic, waaronder zogenaamde microplastics worden inmiddels aangetroffen in ons voedsel.

De gevolgen van het gebruik van plastics voor klimaat en milieu leiden tot toenemende regelgeving die van groot belang is voor producenten en gebruikers. Zo

heeft China in 2017 aangekondigd geen plastic afval meer te importeren en heeft India in de zomer van 2022 een verbod ingevoerd op gebruik van een aantal plastics producten voor eenmalig gebruik. Ook Europa heeft stappen aangekondigd en streeft ernaar dat in 2030 al het plastic recyclebaar is. En aan verdere aanscherping van verpakkingswetgeving wordt momenteel gewerkt. Ondertussen werken veel ondernemingen in de plastic waardeketen de laatste jaren aan duurzame alternatieven voor plastic. Echter, een recent rapport van de Ellen MacArthur Foundation, een organisatie die met ondernemingen werkt aan de transitie naar een circulaire economie, waarschuwt dat de voortgang (te) traag gaat. Volgens de organisatie moet er veel meer gebeuren om de verwachte toename van plastic gebruik, en de vervuiling als gevolg daarvan, te keren. Ook de scenario's van de OESO, en Systemiq geven aan dat de transitie nodig is, en mogelijk. Deze transitie zal wel grote inspanningen vergen. Adviesbureau McKinsey stelde al in 2018 dat achter blijven bij deze 'plastic transitie' een significant risico is voor ondernemingen in de hele plastic keten.

Er zijn grote zorgen rond het gebruik van plastics. Zo wordt nog bijna alle plastic gemaakt uit olie of gas. Dit betekent dat nu wel 6% van de mondiale olieproductie gebruikt wordt voor de productie van plastics. Door economische ontwikkelingen en klimaatbeleid, zal het belang van plastics voor de olie- en gassector toenemen. Naar

verwachting zal in 2050 ongeveer 70% van de olieproductie gebruikt worden in andere toepassingen dan brandstof. Plastic is daar een belangrijk onderdeel van²⁴. Daardoor wordt voor olie- en gasbedrijven het produceren van grondstoffen voor plasticproductie van steeds groter belang. Echter, de winning van olie en gas leidt tot substantiële schade aan het milieu. En de productie van grondstoffen voor plastic veroorzaakt veel CO₂-uitstoot, wat schadelijk is voor het klimaat. Maar vooral de grote hoeveelheid plastic afval die in het milieu terecht komt is een groot probleem. Slechts ongeveer 10% van de geproduceerde plastics wordt op dit moment gerecycled. Verder komt 40% op stortplaatsen terecht, wordt 14% verbrand en meer dan 30% eindigt uiteindelijk in het milieu. Daar vervuult het meren, rivieren en uiteindelijk de oceanen. Jaarlijks komt er ruim 3 miljoen ton plastic in de oceanen terecht. Bij ongewijzigd beleid zal de productie en gebruik van plastic de komende decennia nog enorm toenemen. Ook de vervuiling door plastic neemt daardoor nog toe. Daardoor bestaat de kans dat er in 2050 meer plastic dan vis in de oceanen aanwezig is. Het IPBES beschouwt milieuvervuiling, onder andere door plastics, als een van de belangrijkste oorzaken voor verlies van biodiversiteit.

Er zijn vele mogelijkheden voor ondernemingen om in de gehele keten bij te dragen aan deze urgente plastic transitie. Ondernemingen kunnen hun producten en processen zodanig aanpassen dat ze bijdragen aan 'Reduce, reuse en recycle', ofwel het verminderen van plastic gebruik, het hergebruiken van producten en het recyclen van materialen. Voor ondernemingen die consumentenproducten maken ligt de uitdaging vooral bij het zodanig ontwikkelen en aanbieden van producten dat minder verpakkingsmateriaal nodig is.

Doel van thema

Het doel van dit engagement programma is om de geselecteerde ondernemingen aan te sporen het gebruik van plastic, met name als verpakkingsmateriaal, te verminderen. We beogen dat de ondernemingen hiermee de transitie naar een circulaire economie versnellen en meer bijdragen aan het voorkomen dat plastic als afval in de natuur eindigt. Ook het gebruik van microplastics kan onderwerp zijn van gesprek. We zetten in op het bereiken van voortgang ten aanzien van één of meer van onderstaande doelen aangaande verbetering van beleid, implementatie en toetsing, samenwerking en transparantie.

Doelstellingen	Indicatoren
Beleidsvorming en governance	• ESG-risico's van plastic worden als materieel erkend, en analyse van technische mogelijkheden, marktonwikkelingen en regelgeving dienen als input voor de strategie; • de onderneming stelt ambitieuze doelen, bijvoorbeeld voor: • a) reductie van gebruik van plastic verpakkingen (in absoluut volume), • b) reductie van het % gebruikte plastic uit fossiele grondstoffen, • c) reductie van plastic afval ; deze doelen zijn bij voorkeur in lijn met het klimaatbeleid (het streven naar 'net-zero' uiterlijk in 2050, op basis van science based targets voor scope 1-3) en beleid om de impact op verlies van biodiversiteit te stoppen; • de onderneming steunt publiekelijk regelgeving die tot doel heeft om gebruik van plastic verpakking terug te dringen en de 'business case' voor circulaire economie te versterken; ook weerhoudt de onderneming zich van (het bijdragen aan) politieke beïnvloeding om dergelijke regelgeving te voorkomen of af te zwakken;
Implementatie & Monitoring	• de onderneming werkt aan het behalen van gestelde doelen met concrete prestatieindicatoren (kpi's) en meet de voortgang t.a.v. de doelen;
Transparantie	• de onderneming rapporteert over de voortgang op bovengenoemde doelen en kpi's; • de onderneming rapporteert over: • de maatschappelijke impact van geproduceerde plastics op de gezondheid en op het milieu, en het eigen beleid en maatregelen om de negatieve gevolgen van gebruik van plastic te verminderen; • hoe regelgeving en marktontwikkelingen met name gericht op de plastictransitie, invloed kunnen hebben op de resultaten van de onderneming;
Samenwerking in de keten	• de onderneming werkt samen met relevante partijen in de plasticketen aan het vinden en implementeren van oplossingen die de plastictransitie kunnen versnellen;

Aansluiting SDG's

Het engagement thema sluit aan bij verschillende SDG's, waaronder SDG 3: Goede gezondheid en welzijn, SDG 6: Schoon water en sanitair, SDG 11: Duurzame steden en gemeenschappen, SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie en SDG 14: Leven in het water.

Van deze doelen staat echter voor ons SDG 12 centraal, aangezien dit doel het meest concreet raakt aan het handelingsperspectief van ondernemingen in de plastic keten:

- **SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie**
- 12.2 Tegen 2030 het duurzame beheer en het efficiënte gebruik van natuurlijke hulpbronnen realiseren.
- 12.3 Tegen 2030 de voedselverspilling in winkels en bij consumenten per capita halveren en voedselverlies reduceren in de productie- en bevoorradingsketens, met inbegrip van verliezen na de oogst.
- 12.4 Tegen 2020 komen tot een vanuit milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en van alle afval gedurende hun hele levenscyclus, in overeenstemming met afgesproken nationale kaderovereenkomsten, en de uitstoot aanzienlijk beperken in lucht, water en bodem om hun negatieve invloeden op de menselijke gezondheid en het milieu zoveel mogelijk te beperken.
- 12.5 Tegen 2030 de afvalproductie aanzienlijk beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.
- 12.6 Ondernemingen aanmoedigen, in het bijzonder grote en transnationale ondernemingen, om duurzame praktijken aan te nemen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.

Geselecteerde sectoren & ondernemingen

De waardeketen van plastic, van grondstofwinning en productie tot het maken en verkopen van plastic producten waaronder verpakkingen, bestaat uit verschillende schakels. In dit engagement programma richten we ons op producenten en verkopers van consumentenproducten en vooral op de plastic verpakkingen die ze (laten) maken en verkopen. We kiezen voor verpakkingsmaterialen op basis van blootstelling aan bovengenoemde ESG risico's en relevantie daarvan voor de sector:

- Plastic verpakkingsmateriaal maakt ruim 40% uit van alle geproduceerde plastic producten; veel daarvan is voor eenmalig gebruik;
- Juist voor producenten van consumentengoederen en verpakkingen, is het van belang om in te spelen op (aankomende) regelgeving, veranderende klantvraag en maatschappelijke druk;
- Door hun positie als afnemer in de keten, zijn ze tevens in staat om in de gehele keten verandering aan te moedigen;
- Deze groep ondernemingen is geconcentreerd en gelijksoortig wat zorgt voor een engagement met focus, waarbij bestaande goede praktijken breed in de sector kunnen worden toegepast;
- Rond deze sector is samenwerking mogelijk qua kennis en het gezamenlijk uitvoeren van engagement om zo de effectiviteit te vergroten;

Bij de keuze van specifieke ondernemingen is verder bepalend welke ondernemingen onderdeel zijn van de beleggingsportefeuilles van betrokken klanten. Ook hebben we gekeken naar recente onderzoeken waarin ondernemingen getoetst zijn op hun inzet en vorderingen om gebruik van plastic verpakking te verminderen. Zo publiceerde de VBDO recent het rapport 'Plastic Perspectives en publiceert de Amerikaanse NGO 'As You Sow' een 'Plastic pollution scorecard '. Zo zijn we gekomen tot de in de tabel hieronder genoemde selectie van ondernemingen voor dit engagement programma.

Tabel 26: Selectie ondernemingen thema Afbouw Plastic Verpakkingen

Onderneming	Land	Sector	'nieuw plastic' % reductie per jaar ²³
Carrefour SA	FR	Supermarktketens	2,50
Henkel AG & Co. KGaA	DE	Huishoudelijke en persoonlijke producten	4,70
Jerónimo Martins, SGPS S.A.	Port	Supermarktketens	2,10
Kimberly-Clark Corp	US	Huishoudelijke en persoonlijke producten	4,50
L'Oreal SA	Fr	Persoonlijke producten	5,50
Procter & Gamble Company	US	Huishoudelijke en persoonlijke producten	4,50
Repsol SA	ES	Olie en Gas	n.a.
Royal Ahold Delhaize N.V.	NL	Supermarktketens	1,25

²³ Dit doel betreft het terugdringen van gebruik van nieuwe plastic grondstof uit fossiele brandstoffen, ook wel 'virgin plastic' genoemd. Bron: Global Commitment Progress Report 2022, of duurzaamheidsrapportage onderneming.

Samenwerking

In de aanloop naar dit programma kwamen we in contact met de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO). Aanleiding voor dit contact was een onderzoek dat zij deden naar hoe Europese ondernemingen hun gebruik van plastic in verpakkingsmateriaal beperken. Ook spraken we met As You Sow, een ngo uit de Verenigde Staten die zich richt op het verduurzamen van ondernemingen door actief aandeelhouderschap. Ook zij voeren al enkele jaren engagement over het terugdringen van plastic. Voor de dialoog met de Amerikaanse bedrijven in dit programma onderzoeken we of we met As You Sow kunnen samenwerken. Met de VBDO zullen we in 2023 het contact voortzetten en zien of verdere samenwerking mogelijk is. Daarnaast blijft Achmea IM ook lid van de PRI Plastic Investor working group, die zal worden gewijzigd in een circulaire economie werkgroep. Verder zullen we ook blijven samenwerken met het WWF en de EllenMacArthur Foundation in het kader van de Business Coalition for a Global Plastics Treaty (een VN verdrag om wereldwijd de vervuiling door plastic aan te pakken).

Voortgang thema

Dit programma is gestart in de tweede helft van 2022. In deze periode is het voorbereidend onderzoek gedaan en hebben we de selectie van ondernemingen vastgesteld. Op een conferentie van Packaging Europe in september konden we onze inzet op gebied van investor engagement in de plastic waardeketen presenteren en al informeel kennis maken met enkele van de geselecteerde ondernemingen. Later in het najaar werden we door de VBDO uitgenodigd om een bijdrage te leveren aan een webinar ter presentatie van hun onderzoek ‘Plastic perspectives’. In dit webinar konden we onze reactie op het onderzoek geven en onze doelen en verwachtingen ten aanzien van engagement over plastic, verpakkingen en afval kenbaar maken.

Bedrijf	Ahold Delhaize
Thema	Afbouw Plastic Verpakkingen
Mijlpaal	2
Verslag	Ahold Delhaize ontstond in 2016 uit de fusie tussen de Nederlandse en Belgische supermarktondernemingen Ahold en Delhaize. Hoewel vooral bekend van de supermarkten en drogisterijen in Nederland en België, behaalt de onderneming bijna 2/3 van de omzet uit de supermarktketens in Verenigde Staten. Het concern heeft bijna 380.000 medewerkers en 7000 winkels en is wat betreft marktaandeel de nummer 4 in Europa en nummer 5 in de Verenigde Staten. In de supermarkten, drogisterijen en de online winkels, waaronder Bol.com, worden grote hoeveelheden plastic verpakking gebruikt. En hoewel Ahold Delhaize al serieus werkt aan het reduceren van plastic verpakking zal de onderneming de inzet moeten opschalen en het tempo moeten versnellen. We zullen dan ook het gesprek aan gaan over hoe de onderneming dit kan doen, en welke nieuwe, aangescherpte doelen daartoe gesteld kunnen worden.
Vervolg	Het eerste gesprek is gepland.

Bedrijf	Carrefour
Thema	Afbouw Plastic Verpakkingen
Mijlpaal	2
Verslag	Het Franse supermarktcconcern Carrefour, opgericht in 1958 in Annecy, heeft meer dan 15.000 winkels in 31 landen. Carrefour is na Walmart de grootste supermarketen ter were ld. De keten is de uitvinder van het hypermarktconcept: de hele grote supermarkt, waar naast etenswaren ook een groot aanbod is van kleding tot huishoudelijke artikelen, elektronica en meubilair. Als 's werelds tweede retailer in omvang heeft Carrefour een grote rol in het terugdringen van het gebruik van plastic. En vanwege de strenge verpakkingswetgeving in Frankrijk, heeft de onderneming al relatief veel ervaring met duurzame oplossingen. We willen daarom met Carrefour in gesprek over wat de andere supermarktketens van hen kunnen leren. Maar we zullen Carrefour ook vragen om het tempo van plastic reductie verder te versnellen en de goede praktijken uit Frankrijk ook uit te rollen in andere landen.
Vervolg	Het eerste gesprek is gepland.

Bedrijf	Jerónimo Martins
Thema	Afbouw Plastic Verpakkingen
Mijlpaal	2
Verslag	Jerónimo Martins (JM) is een Portugese onderneming met supermarktwinkels, voedseldistributie en gespecialiseerde detailhandel. De onderneming heeft bijna 5.000 winkels waarvan de meeste in Portugal, maar ook in Polen (Biedronka) en Colombia (Ara). De supermarkten van het merk Pingo Doce beheert JM via de Joint Venture Jerónimo Martins Retail (JMR), waarvan Ahold Delhaize de minderheidsaandeelhouder is. Als supermarktketen produceert en verkoopt de onderneming dagelijks grote hoeveelheden plastic verpakkingen. De onderneming heeft de problemen rond plastic afval al duidelijk op de radar en werkt al aan het reduceren van plastic verpakking. We willen met Jerónimo Martins in gesprek gaan over hoe het tempo van plastic reductie verder versneld kan worden en hoe succesvolle oplossingen ook uitgerold kunnen worden naar alle landen waar de onderneming actief is.
Vervolg	Het eerste gesprek is gepland.

Bedrijf	Henkel
Thema	Afbouw Plastic Verpakkingen
Mijlpaal	2
Verslag	Henkel, opgericht in 1876 is een Duitse multinational gespecialiseerd in chemie en verzorgingsproducten. Henkel heeft wereldwijd meer dan 52.000 mensen in dienst waarvan ongeveer 85% buiten Duitsland. De onderneming produceert bekende haarverzorgingsproducten zoals Schwarzkopf, zepen, wasmiddelen (Persil), was-verzachtters, kleefstoffen (Pritt en Pattex) en functionele coatings. Als producent van vele duizenden flessen shampoo en wasmiddelen, werkt Henkel al aan de verduurzaming van de verpakkingen. In 2021 was al 18% van de verpakkingen van gerecycled plastic gemaakt. Maar ook bij Henkel zullen tempo en schaal van verduurzaming het onderwerp van gesprek zijn. We zullen bespreken wat de onderneming kan versnellen en verbreden, en hoe ze daarover ook beter aan aandeelhouders kan rapporteren
Vervolg	Het eerste gesprek is gepland.

Bedrijf	Kimberly-Clark
Thema	Afbouw Plastic Verpakkingen
Mijlpaal	2
Verslag	Kimberly-Clark uit de Verenigde Staten maakt consumentenproducten op gebied van gezondheid en hygiëne. Tot het assortiment voor consumenten behoren luiers, tissues, papieren handdoeken en incontinentieproducten. Voor de gezondheidszorg maakt de onderneming operatiejassen en gezichtsmaskers voor eenmalig gebruik. De producten van Kimberly-Clark worden verkocht in landen over de hele wereld. Ook Kimberly Clark gebruikt nog veel plastic, zowel in de producten, als in verpakkingen. De onderneming heeft inmiddels het doel om de plastic voetafdruk met 50% te verminderen in 2030. Ondanks dit stevige doel, moet er bij Kimberly-Clark nog veel gebeuren om dit doel te bereiken. Ook kan de onderneming in de rapportage over de voortgang nog veel verbeteren.
Vervolg	We hopen Kimberly Clark voor het einde van het eerste kwartaal van 2023 te spreken.

Bedrijf	L'Oréal
Thema	Afbouw Plastic Verpakkingen
Mijlpaal	2
Verslag	L'Oréal uit Frankrijk is 's werelds grootste producent van cosmetica, parfums, haarverzorging en huidverzorgingsproducten. De merken, waaronder Lancôme, Maybelline, Garnier, Redken en Matrix worden verkocht in meer dan 150 landen. L'Oréal bezit ook een belang van 19,5% in het farmaceutische bedrijf Sanofi/Synthélabo. De meerderheid van de aandelen van L'Oréal, ruim 54%, is in handen van Gesparal, een holding met als eigenaren Liliane Bettencourt en haar familie (51%) en het Zwitserse Nestlé (49%). L'Oréal gebruikt veel plastic als verpakkingsmateriaal. En hoewel er al gewerkt wordt aan verduurzaming van verpakkingsmaterialen, bijvoorbeeld door gebruik van gerecycled plastic, moet er ook bij L'Oréal nog veel gebeuren. In gesprek met L'Oréal willen we zien welke goede praktijken, bijvoorbeeld op gebied van navulbare verpakking, ook door concurrenten toegepast kunnen worden. En we zullen de onderneming aansporen om waar mogelijk het tempo van verduurzaming op te voeren en ook beter over de voortgang te rapporteren.
Vervolg	We hopen L'Oréal voor het einde van het eerste kwartaal van 2023 te spreken.

L'ORÉAL

Bedrijf	Procter & Gamble
Thema	Afbouw Plastic Verpakkingen
Mijlpaal	2
Verslag	Procter & Gamble (P&G) is een Amerikaanse producent en verkoper van consumentengoederen. De producten van de onderneming omvatten shampoo en haarverzorging, scheermesjes, tandenborstels, tandpasta, afwasmiddelen, detergents, oppervlakte reinigers en luchtverfrissers. De belangrijkste merken zijn onder andere Head & Shoulders, Ariel, Braun en Fusion. P&G verkoopt de producten via diverse kanalen zoals supermarkten, kruidenierswinkels ledenclubwinkels, gespecialiseerde schoonheidswinkels, online kanalen, apotheken en drogisterijen. Voor veel van de producten wordt plastic als verpakkingsmateriaal gebruikt. En hoewel P&G al wel een doel heeft gesteld om het percentage nieuwe plastics uit fossiele grondstoffen te reduceren, zijn de uitdagingen voor de onderneming nog steeds groot. We zullen daarom met de onderneming in gesprek gaan over de voortgang, goede voorbeelden voor andere ondernemingen, en over hoe het voorkomen van plastic afval wereldwijd versneld te reduceren.
Vervolg	We hopen P&G voor het einde van het eerste kwartaal van 2023 te spreken.

Bedrijf	Repsol
Thema	Afbouw Plastic Verpakkingen
Mijlpaal	2
Verslag	Repsol is een olie- en gasbedrijf uit Spanje. De onderneming verdient de meest omzet uit winning en verkoop van olie en gas. Maar Repsol produceert ook basismaterialen voor plastics. Waar ten aanzien van olie en gas de transitie naar een 'net-zero' economie de grootste uitdaging is, is op gebied van plastics ook de vraag hoe de onderneming kan bijdragen aan de transitie van plastics uit fossiele grondstoffen naar een circulaire economie op basis van natuurlijke materialen en hergebruik. Daarnaast is het de vraag wat het voor Repsol betekent, als de vraag naar plastics uit fossiele grondstoffen gaat afnemen. Over deze vragen zullen we met Repsol in gesprek gaan. We zullen daarbij inzetten op het versnellen van de nodige transitie, aanscherping van de doelen en verbetering van de rapportage over de voortgang. In het engagement met Repsol willen we samenwerken met As You Sow, een ngo uit de Verenigde Staten, die in samenwerking met beleggers bedrijven aanzet tot verduurzaming. As You Sow voert al langer een vergelijkbare dialoog met een aantal petrochemische bedrijven in de Verenigde Staten en wil nu ook met Europese petrochemische ondernemingen in gesprek.
Vervolg	Het eerste gesprek is gepland.

Biodiversiteit

Achtergrond van het thema

Biodiversiteit, het geheel van de diversiteit van soorten, de variatie van genetisch materiaal en de verschillende ecosystemen, staat wereldwijd onder zware druk. Studies, zoals de Global Assessment 31 van het Intergovernmental Platform on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES, 2019), tonen aan dat al veel van de oorspronkelijke biodiversiteit in de wereld verloren is gegaan.

Het verlies van biodiversiteit leidt tot verzwakking van ecosystemen. Verzwakte ecosystemen verliezen productiekraft en dit bedreigt ook de menselijke activiteiten die afhankelijk zijn van de opbrengsten van die ecosystemen. Zo leidt ontbossing en erosie tot verlies aan natuur en vruchtbare grond voor landbouw. Vervuiling van de zeeën en oceanen bedreigen de toekomstbestendigheid van marine ecosystemen en daarmee de visvangst. Daarnaast wordt het ook steeds duidelijker hoe verlies van biodiversiteit en gezonde ecosystemen bijdraagt aan de snellere verandering van het klimaat.

Een in juni 2020 verschenen rapport van De Nederlandse Bank (DNB) en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) beschrijft hoe verlies aan biodiversiteit een significant risico is voor de financiële sector. Ook internationaal neemt de aandacht van de financiële sector voor de risico's van het verlies van biodiversiteit toe. Zo

hebben inmiddels 126 financiële instellingen uit alle delen van de wereld de 'Finance for Biodiversity Pledge' ondertekend. Achmea IM heeft dit initiatief ook ondertekend.

Financiële instellingen beleggen en investeren wereldwijd in ondernemingen, waarvan een aanzienlijk deel de natuur beïnvloedt. Met hun activiteiten hebben zij (on)bewust een aandeel in het verlies van biodiversiteit. Veel ondernemingen zijn op hun beurt weer afhankelijk van biodiversiteit en producten die voortkomen uit de natuur; ook wel ecosysteemdiensten genoemd. In een rapport beschrijft DNB deze samenhang als volgt: "De relatie tussen biodiversiteit en financiële instellingen is indirect en tweezijdig. De financiële sector financiert bedrijven die voor de productie van hun goederen en diensten (deels) afhankelijk zijn van ecosysteemdiensten. Daarnaast financiert de sector bedrijven die met hun productieprocessen biodiversiteit negatief beïnvloeden door veranderend land- en zeegebruik, overexploitatie van ecosystemen, klimaatverandering en vervuiling." Ook de UN Principles for Responsible Investment (PRI) beschrijft de materiele risico's van biodiversiteitsverlies voor de financiële sector. ESG-dataleverancier MSCI noemt biodiversiteit een belangrijk ESG thema voor 2021.²⁴

²⁴ To Bee or not to Bee: Investors Tackle the Biodiversity Crisis, MSCI 2021

Doel van thema

Op basis van onderzoek naar de impact van industriële sectoren op biodiversiteit en met behulp van ESG-data van MSCI is de landbouwketen gekozen voor dit engagementthema. Met ondernemingen in deze keten willen we spreken over hoe zij hun (mogelijk) negatieve impact op biodiversiteit in kaart brengen en wat zij doen - of nog meer kunnen doen - om het verlies ervan te stoppen. Ook willen we horen in hoeverre de ondernemingen hun afhankelijkheid van biodiversiteit op de radar hebben staan. Afsluitend willen we aan de orde stellen hoe de ondernemingen biodiversiteit kunnen bevorderen. We willen daarbij aansluiten op beschikbare methoden, standaarden en richtlijnen. We volgen de vele ontwikkelingen op dit vlak op de voet en indien relevant krijgen zij een plek in het engagementtraject. We hebben voor dit engagementtraject het doel gesteld dat geselecteerde ondernemingen één of meer van onderstaande stappen zetten.

Doelstellingen	Indicatoren
Beleidsvorming en governance	• De onderneming benoemt het belang van het behoud van biodiversiteit in haar beleid; • Het bestuur van de onderneming geeft blijk van de urgentie van het thema biodiversiteit en stelt doelen en neemt verantwoordelijkheid voor de uitvoering ten aanzien van: – Het tegengaan van ontbossing/ bescherming van de natuur; – Bescherming en verbetering van biodiversiteit bij het gebruik van bestaande landbouwgrond en gedegradeerde landbouwgronden.
Implementatie & Monitoring	• Structurele analyse en aanpak in 5 stappen: – Impact en afhankelijkheden meten; – Interpretieren, prioriteren; – Doelen stellen; – Implementeren; – Voortgang meten en rapporteren.
Transparantie	• We verwachten rapportage over de positieve en negatieve impact op biodiversiteit, gebruik makend van leidende standaarden en rekening houdend met internationale ontwikkelingen in verslaglegging.
Samenwerking in de keten	• Samenwerking in de keten vergroot de kans op positieve impact, door gebruik te maken van beschikbare kennis, ervaring en succesvolle voorbeelden. We moedigen ondernemingen aan om samenwerking te zoeken of te initiëren. Voorbeelden daarvan zijn: OP2B/ Natural Capital Coalition / World Business Council for Sustainable Development, Organic Cotton Accelerator.

Aansluiting SDG's

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende SDG's:

- **SDG 12: Verantwoorde consumptie en productie**
We focussen op het onderliggende doel 12.2, dat zich richt op duurzaam beheer en efficiënt gebruik van natuurlijke hulpbronnen en doel 12.6, dat in het bijzonder grote en transnationale bedrijven aanmoedigt om duurzame praktijken te omarmen en duurzaamheidsinformatie te integreren in hun rapporteringscyclus.
- **SDG 14: Behoud en maak duurzaam gebruik van de oceanen, de zeeën en maritieme hulpbronnen**
We focussen op het onderliggende doel 14.1, dat zich richt op het voorkomen van vervuiling van de zee.
- **SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming en landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe**
We richten ons vooral op de verantwoordelijkheid van de landbouwketen om ontbossing tegen te gaan en gezonde, productieve landbouwgronden te bevorderen, waardoor de druk op natuur en beschermde natuurgebieden kan afnemen. Deze themam's zijn onderdeel van onderliggende doelen van 15.2 en 15.3.

Geselecteerde ondernemingen

Op basis van ons voorbereidend onderzoek en screening van de beleggingsportefeuilles van klanten hebben we de volgende ondernemingen geselecteerd voor engagement over biodiversiteit:

Tabel 27: Selectie ondernemingen thema Biodiversiteit

Onderneming	Land	Sector	'nieuw plastic' % reductie per jaar ²⁵
Alimentation Couche-Tard	CA	Supermarktketens	2,9
Costco Wholesale	US	Supermarktketens	5,7
General Mills	US	Supermarktketens	6,2
Kellogg Company	US	Supermarktketens	6,9
The Kroger	US	Supermarktketens	7,8
Tyson Foods	US	Supermarktketens	4,2

²⁵ Ondernemingen worden beoordeeld op de milieueffecten van de grondstoffen die in hun producten worden gebruikt en hun inspanningen op het gebied van traceerbaarheid van de toeleveringsketen en certificering.

Samenwerking

De samenwerking met leden van de Finance for Biodiversity Pledge engagement werkgroep blijft van toegevoegde waarde. Een van de partners, Vancity uit Canada, heeft zich extra ingezet voor de dialoog met Costco. Zo diende Vancity een aandeelhoudersresolutie in, met het voorstel om het raamwerk van de Tasforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD) te hanteren voor de analyse van biodiversiteitsimpact en risico's. Costco deed de toezegging om in 2023 het TNFD raamwerk aan de slag te gaan, en Vancity heeft de resolutie daarom ingetrokken. Costco heeft het plan om met TNFD te gaan werken inmiddels in het aangescherpte 'climate action plan' opgenomen. Aanleiding van dit nieuwe action plan was een aandeelhoudersresolutie van Green Century, een institutionele belegger uit de Verenigde Staten. In deze resolutie vroeg Green Century om aanscherping van het klimaatbeleid op basis van het Science-Based Targets Initiatief (SBTI), inclusief 'scope 3' doelen. Achmea IM steunde deze resolutie.

In de aanloop naar een volgend gesprek met General Mills, stelde deze onderneming voor of er twee andere geïnteresseerde institutionele beleggers konden deelnemen aan het gesprek. Met een van deze partijen, Federated Hermes werken wel al samen vanwege het gedeelde voorzitterschap van de engagement werkgroep van de Finance for Biodiversity Pledge. Met deze samenwerking versterken we de roep om meer aandacht voor het thema biodiversiteit.

Ook blijven we samenwerken met Ceres en het FAIRR netwerk. Beide organisaties breiden hun activiteiten op gebied van biodiversiteit en engagement uit, en richten zich daarbij deels op de ondernemingen in onze dialoog. Met de samenwerking stroomlijnen en versterken we de verwachtingen voor de ondernemingen. Aan de gesprekken met Tyson en Kroger namen in dat kader een enkele institutionele beleggers deel die ook zijn aangesloten bij het 'Food Emissions 50' programma van Ceres. En op de Biodiversiteitstop in Montreal, in december, werd de start van het 'Nature Action 100' programma voor collectief engagement aangekondigd. We volgen de ontwikkelingen rond dit programma op de voet en bekijken of en zo ja op welk moment Achmea IM zich bij dit initiatief zal aansluiten.

Voortgang thema

In 2023, het laatste jaar van dit engagement project, willen we met alle ondernemingen nog tenminste 1 gesprek voeren. Inzet daarbij is verdere concrete toezeggingen ten aanzien van het reduceren van verlies van biodiversiteit. Ook de doelen uit het in december in Montreal vastgestelde nieuwe verdrag voor de aanpak van verlies van biodiversiteit (Global Biodiversity Framework) zullen we daarbij aan de orde stellen. Ook blijven we de ontwikkelingen rond het collectieve engagement programma 'Nature Action 100' op de voet volgen. De kans is groot dat dit programma ook een aantal van de ondernemingen in onze dialoog als doelwit kiest. In dat geval kunnen we met onze ervaring mogelijk een rol spelen in dit nieuwe programma.

Bedrijf	Alimentation Couche-Tard
Thema	Biodiversiteit
Mijlpaal	4
Verslag	In september spraken met Alimentation Couche-Tard, kort na publicatie van het duurzaamheidsverslag. In dit verslag werden dit jaar – naast klimaatverandering – voor het eerst ook expliciet water vervuiling, afval en verlies van biodiversiteit als belangrijke uitdagingen genoemd. Dit volgt mede uit een nieuwe materialiteitsanalyse waarin de onderneming ook de relatie tussen klimaatverandering en verlies van biodiversiteit heeft vastgesteld. Omdat de onderneming de meeste omzet behaalt uit de verkoop van benzine en diesel via eigen tankstations, is de transitie van fossiele brandstoffen naar verkoop van elektriciteit of waterstof voor duurzame mobiliteit, voor deze onderneming een logische prioriteit wat betreft behoud van biodiversiteit. Er wordt daarom hard gewerkt aan verdere aanscherping van het klimaatbeleid en toepassing van klimaat risico analyse volgens de aanbevelingen van de Taskforce Climate-related Financial Disclosures (TCFD). Wel hebben we in het gesprek de onderneming aangespoord om naast TCFD ook de TNFD- aanpak te gebruiken om naast klimaatverandering ook de impact op andere oorzaken voor verlies van biodiversiteit in kaart te brengen. We hopen dat de onderneming op basis van zo'n analyse de juiste prioriteiten kan stellen om verlies van biodiversiteit aan te pakken. We noteren het expliciet benoemen van biodiversiteit in het duurzaamheidsverslag als mijlpaal 'toezegging', om te signaleren dat de onderneming bereid is nader met het thema aan de slag te gaan.
Vervolg	In 2023 willen nog tenminste 1 gesprek voeren met Alimentation CT. Inzet daarbij is verdere concrete stappen met deadlines, voor de aanpak van verlies van biodiversiteit. Ook de doelen uit het in december in Montreal vastgestelde nieuwe verdrag voor de aanpak van verlies van biodiversiteit (Global Biodiversity Framework) zullen we daarbij aan de orde stellen.

Bedrijf	Costco
Thema	Biodiversiteit
Mijlpaal	4
Verslag	In augustus spraken we met Costco. We voerden dit gesprek samen met institutionele beleggers uit de VS, die al in gesprek waren met Costco over het terugdringen van het gebruik van pesticiden en andere schadelijke chemicaliën. Achmea IM steunde deze dialoog al en dit bood nu de mogelijkheid om bij het gesprek aan te sluiten en ook de link te leggen tussen de chemicaliën agenda en het thema biodiversiteit. We zijn blij dat we via deze samenwerking met andere partijen – een instrument uit onze escalatiestrategie – de dialoog beter op gang hebben gekregen. Hoewel Costco in de toon van het gesprek laat blijken graag de regie te houden over de duurzaamheidsagenda, merkte de onderneming ook dat het de wensen van aandeelhouders niet kan negeren. Zo werd op de aandeelhoudersvergadering in januari een resolutie over aanscherping van het klimaatbeleid met bijna 70% van de stemmen aangenomen. Naar aanleiding daarvan is een nieuw klimaat actieplan geformuleerd. Daarin is ook – zoals hierboven onder ‘samenwerking’ genoemd – opgenomen dat de onderneming met het TNFD raamwerk voor analyse van biodiversiteitsimpact aan de slag gaat. Dit is in onze visie een belangrijke stap om de impact op verlies van biodiversiteit meer systematisch in kaart te brengen zodat daar vervolgens ook de aanpak beter op gestuurd kan worden. Hoewel Costco deze toezegging deed aan Vancity, naar aanleiding de door hen ingediende resolutie, noteren we deze ontwikkeling toch als een mijlpaal, vanwege onze nauwe samenwerking met Vancity in de dialoog met Costco. Om deze voortgang te markeren, noteren we dit als mijlpaal ‘toezegging’.
Vervolg	In 2023 willen nog tenminste 1 gesprek voeren met Costco. Waarschijnlijk zullen we dit doen in samenwerking met andere beleggers.

Bedrijf	Kroger
Thema	Biodiversiteit
Mijlpaal	4
Verslag	In oktober spraken we met Kroger. Ook bij Kroger zien we voortgang op gebied van de aanpak van verlies van biodiversiteit. Zo noemt Kroger in het duurzaamheidsverslag het voornemen om de rapportages in lijn te brengen met de aanpak van TNFD en/of de Science-Based Targets for Nature (SBTN) aanpak. Omdat we in de dialoog met Kroger expliciet hadden gevraagd om het volgen van een van deze standaarden voor analyse van biodiversiteitsimpact en risico's, noteren we dit voornemen als een mijlpaal voor een toezegging. In het gesprek kwam ook Kroger's aanpak van verduurzaming van landbouwmethoden aan de orde, en de gesprekken die de onderneming voert met toeleveranciers, over het terugdringen van de risico's van betrokkenheid bij ontbossing. Verder heeft Kroger in 2022 aangekondigd de klimaatdoelen aan te scherpen en daarbij ook een 'scope 3' doel te stellen volgens de 'science-based targets' aanpak. Voor Kroger en sectorgenoten, zijn de CO₂ emissies uit de landbouw een belangrijk deel van de totale 'scope 3'. En het beperken van klimaatverandering is ook voor behoud van biodiversiteit van groot belang.
Vervolg	In 2023 willen we nogmaals met Kroger spreken.

Bedrijf	General Mills
Thema	Biodiversiteit
Mijlpaal	4
Verslag	In deze rapportage periode is geen gesprek gevoerd.
Vervolg	In 2023 willen we nog tenminste 1 gesprek voeren met General Mills.

Bedrijf	Kellog
Thema	Biodiversiteit
Mijlpaal	3
Verslag	In deze rapportage periode is geen gesprek gevoerd.
Vervolg	In de eerste helft van 2023 zullen we een volgend gesprek plannen.

Bedrijf	Tyson
Thema	Biodiversiteit
Mijlpaal	4
Verslag	In november spraken we Tyson, voor de tweede maal dit jaar. De onderneming vertelde ons begin dit jaar al te werken aan een herijking van de duurzaamheidstrategie. Onze wensen op gebied van biodiversiteit, zoals een structurele analyse van de impact op- en risico's van biodiversiteitsverlies en het aanscherpen van de doelen ten aanzien van het stoppen van ontbossing, kwamen dus op het juiste moment. In het gesprek in november bespraken we de voortgang die we zagen in het nieuwste duurzaamheidsrapport, zoals een nieuwe materialiteitsanalyse. Tyson toonde zich ook bereid om aan de slag te gaan met het raamwerk van de TNFD. Dit is een belangrijke toezegging ten aanzien van een systematische analyse van biodiversiteitsimpact en risico's. Hoewel we nog even moeten afwachten hoe Tyson met het TNFD raamwerk aan de slag gaat, noteren we de toezegging als een mijlpaal voor voortgang. Verder heeft Tyson ook de klimaatdoelen aangescherpt volgens de science-based targets aanpak, om de doelen beter in lijn te brengen met de doelen van het klimaat akkoord van Parijs.
Vervolg	In 2023 willen we ook nog een gesprek met Tyson hebben.

Goede en Beschikbare Medicijnen

Achtergrond van het thema

Medicijnen, en daarmee de farmaceutische sector, zijn van groot belang voor een goede gezondheidszorg. Dankzij de ontwikkeling van goede medicijnen is een behandeling van een grote groep aandoeningen mogelijk geworden. Hoewel de farmaceutische sector dus een belangrijke en nuttige rol vervult, spelen er verschillende problemen en misstanden.

Een aantal belangrijke misstanden in de farmaceutische sector zijn:

- Het prijsbeleid van sommige medicijnen, dat behandelingen ontoegankelijk maakt;
- De omgang met patenten en regelgeving die prijzen opdrijft en de toegankelijkheid van medicijnen vermindert;
- Corruptie en het verlenen van gunsten aan zorgverleners om de verkoop van medicijnen te verhogen;
- Het onvoldoende ontwikkelen van medicijnen met een groot maatschappelijk belang, vanwege een relatief kleine afzetmarkt;
- Verslavingen aan sommige pijnstillers, onder andere in de Verenigde Staten lopen hierover rechtszaken.

De Covid-19 pandemie heeft deze misstanden extra in de schijnwerpers gezet. De farmaceutische sector speelt een belangrijke rol in het oplossen van de pandemie, zowel in maatschappelijke als economische zin. Dit is echter alleen effectief als de sector inzet op een goede beschikbaarheid van medicijnen, een prijsstelling die wereldwijde toegang mogelijk maakt en op langere termijn inzet op medicijnen, die toekomstige pandemieën kunnen bestrijden.

Doel van thema

Er zijn verschillende stappen, die ondernemingen op dit thema kunnen zetten. Op basis van onze uitgangspunten en voorbereidend onderzoek hebben we de volgende hoofddoelstellingen geselecteerd die, worden vertaald in bedrijfsspecifieke doelen:

- Het doel om medicijnen betaalbaar en toegankelijk te maken en een centrale plek te geven in de bedrijfsstrategie;
- Het ontwikkelen van een transparant en verantwoord prijsbeleid. Denk aan een koppeling tussen de prijs van het medicijn, de gerealiseerde gezondheidswinst en de ontwikkelingskosten;
- Op een verantwoorde manier omgaan met patenten en licenties, die voorkomt dat medicijnen onbereikbaar worden;

- Het sturen op maatschappelijke impact, gezondheidswinst en veilige medicijnen, ook in research & development;
- De verankering van internationale standaarden, onder andere van de Wereldgezondheidsorganisatie.
- Het hebben van een gedegen beleid, implementatie en onafhankelijke monitoring om corruptie, oneerlijke handelspraktijken en belastingontwijking te voorkomen.
- Het vergroten van de transparantie en rapportage over de bovengenoemde onderwerpen voor investeerders, consumenten en andere stakeholders. Inclusief tax- transparency, lobby-activiteiten en betalingen aan zorgverleners.
- Bovenstaande doelstellingen een plek te geven in het variabele beloningsbeleid.

Bovenstaande punten hebben we een plek gegeven in het investor statement over de Covid-19 crisis, dat we in april 2020 in samenwerking met diverse investeerders hebben opgesteld voor de farmaceutische sector. De doelstellingen zijn gericht op het structureel oplossen van de problematiek.

Aansluiting SDG's

Dit engagement thema sluit met name aan bij de volgende Sustainable Development Goals:

- **SDG 3: Goede Gezondheid & Welzijn**

We richten ons op het onderliggende doel 3.8, dat zorgt voor een universele ziekteverzekering, met inbegrip van bescherming tegen financiële risico's, toegang tot kwalitatief hoogwaardige, essentiële gezondheidszorg en toegang tot de veilige, doeltreffende, kwalitatief hoogwaardige en betaalbare essentiële geneesmiddelen en vaccins voor iedereen. Ook richten we ons op onderliggend doel 3.b.

Vervolgstappen Investor Statement

In 2020 hebben we het initiatief genomen voor een investor statement over de rol van de farmaceutische sector in de Covid-19 pandemie. We riepen hierbij de sector op verder te kijken dan korte-termijn financiële belangen en alles op alles te zetten voor een effectieve bestrijding van Covid-19 wereldwijd. In totaal hebben zich meer dan 40 investeerders bij het initiatief aangesloten (vermogensbeheerders, pensioenfondsen en verzekeraars). De gehele groep vertegenwoordigt een totaal vermogen van meer dan €2000 miljard. We hebben over dit statement diverse gesprekken gevoerd met de aangeschreven ondernemingen.

Als vervolg hebben we uit naam van 65 institutionele beleggers begin 2022 een brief gestuurd naar Johnson & Johnson, Pfizer, Moderna en AstraZeneca, waarin we de farmaceuten oproepen om een Eerlijkere Verspreiding van Vaccins een plek te geven in het beloningsbeleid. Opname van dit thema is een lakmoesproef voor de mate waarin een bedrijf belang hecht aan het onderwerp en de mate waarop het bestuur stuurt. Alle bedrijven hebben op de brief gereageerd en met Johnson & Johnson, Pfizer en Moderna is deze in detail besproken.

Een belangrijke uitkomst van de gesprekken was dat de ondernemingen open stonden om het een plek te geven in het beloningsbeleid, maar dat zij nog worstelde met goede doelstellingen. Daarom hebben we met een kerngroep van investeerders, met input van experts zoals Access to Medicine, gewerkt aan het opstellen van een lijst van voorwaarden en logische doelstellingen om op te nemen in de strategie en het beloningsbeleid voor de farmaceutische sector.

Er is in de tweede helft van 2022 een nieuwe brief opgesteld en verstuurd naar een bredere groep van farmaceuten, met ons voorstel van doelstellingen om op te nemen in het beloningsbeleid. Op basis van de brief hebben er verschillende gesprekken plaatsgevonden, waarover wij in dit hoofdstuk zullen rapporteren

Geselecteerde sectoren & bedrijven

De wereld telt veel farmaceutische ondernemingen. Om focus aan te brengen in ons engagementprogramma selecteren we 7 ondernemingen op basis van de volgende uitgangspunten:

- De onderneming maakt via aandelen en/of bedrijfsobligaties deel uit van onze beleggingsportefeuille;
- Diverse databronnen (onder andere MSCI, Access to Medicine en eigen onderzoek) maken duidelijk dat de onderneming stappen kan zetten op het thema Goede en Beschikbare Medicijnen;
- De onderneming is relevant voor de Nederlandse zorgmarkt;
- Op basis van eigen analyse is het waarschijnlijk dat engagement met de desbetreffende onderneming effectief kan zijn, bijvoorbeeld door middel van samenwerking met andere investeerders.

Tabel 28: Selectie ondernemingen thema Goede en Beschikbare Medicijnen

Onderneming	Land	Ranglijst Access to Medicine index 2018	Access to healthcare score MSCI
Novartis AG	CH	2	5,2
Johnson & Johnson	US	3	6,9
Roche Holding	CH	10	5,3
Bayer AG	DE	16	5,7
AbbVie Inc.	US	17	
Biogen	US	-	2,9
Gilead	US	14	8,5

Voortgang thema

In de tweede helft van 2022 hebben we op diverse manieren contact gehad met de farmaceuten die zijn opgenomen in dit engagement programma, namelijk:

- via onze engagementgesprekken;
- door deelname aan een ronde tafel bijeenkomst met farmaceuten;
- onze brieven over het geven van een plek aan toegang tot medicijnen in het beloningsbeleid en;
- door deelname aan een bijeenkomst van de Access to Medicine Index.

We sluiten na 3 jaar onze engagement op dit thema af. Hieronder geven we daarom, naast de stappen van het afgelopen halfjaar, onze conclusie van elk engagementtraject.

Bedrijf	Biogen
Thema	Goede en Beschikbare Medicijnen
Mijlpaal	3
Verslag	Met Biogen hadden we in december een gesprek met de voorzitter van de raad van bestuur en de voorzitter van de remuneratiecommissie. We spraken over hoe ESG- doelstellingen, en toegang tot medicijnen in het bijzonder, een plek in het beloningsbeleid kunnen krijgen. De onderneming heeft de thema's klimaat en diversiteit al toegevoegd als ESG-doelstellingen in het beloningsbeleid. Biogen staat ook open om toegang tot medicijnen toe te voegen als doelstelling in het beloningsbeleid. Het worstelt echter nog met deze doelstelling, omdat het druk ervaart van andere investeerders om terughoudend te zijn. Wij hebben in het gesprek aangegeven dat een logische eerste stap zou kunnen zijn om bij het thema diversiteit ook medicijnonderzoek te integreren. Immers, op dit moment wordt bij veel medicijnonderzoek nog onvoldoende rekenschap van verschillen tussen mannen en vrouwen, bevolkingsgroepen en de gezondheidszorg in diverse landen. Ook voor de toegang tot medicijnen zou dat een logische eerste stap zijn om te integreren in het beloningsbeleid. Biogen gaat onze aanbeveling onderzoeken en bespreken binnen het bestuur. Hoewel dit mogelijk tot stappen leidt, is het nog onzeker of dit ook in de praktijk wordt gebracht. Ook omdat Biogen nog stappen dient te zetten op de betaalbaarheid van haar medicijnen, sluiten we deze engagement af zonder positieve voortgang op mijlpaal 4 en 5.
Vervolg	Afgerond

Bedrijf	Novartis
Thema	Goede en Beschikbare Medicijnen
Mijlpaal	5
Verslag	Met Novartis hadden we dit halfjaar meerdere gesprekken. Eén gesprek over de uitkomsten van de Access to Medicine Index en één gesprek over het opnemen van het thema toegang tot medicijnen in het beloningsbeleid. Novartis is, in vergelijking met andere farmaceuten, vrij ver op dit thema. In de nieuwe beoordeling van de Access to Medicine Index laat de onderneming zien meerdere stappen te hebben gezet. Zo heeft de onderneming een ESG raad opgericht, zich aangesloten bij een coalitie voor verbeterde toegang tot medicijnen ter behandeling van kanker en heeft het licenties beschikbaar gemaakt voor het medicijn Nilotinib. Als gevolg kan dit medicijn beter en goedkoper beschikbaar komen in ontwikkelingslanden. Ook wat betreft het beloningsbeleid, heeft Novartis toegang tot medicijnen een plek gegeven in de jaarlijkse doelstellingen. We hebben Novartis aanbevolen dit thema ook op te nemen in de lange termijn doelstellingen. Novartis gaf aan dit mee te nemen voor de aankomende herziening. We sluiten deze engagement met succes af.
Vervolg	Afgerond

Bedrijf	Gilead
Thema	Goede en Beschikbare Medicijnen
Mijlpaal	5
Verslag	Met Gilead hebben we in het tweede halfjaar meerdere gesprekken gehad. In het eerste gesprek spraken we met de onderneming over de uitkomsten van een resolutie, die we met een groep investeerders hadden ingediend voor de aandeelhoudersvergadering in de eerste helft van het jaar. In deze resolutie riepen we de onderneming op om meer transparantie te geven over haar lobbyactiviteiten en te zorgen dat deze activiteiten niet in strijd handelen met haar ESG-doelstellingen. Deze resolutie ontving op de aandeelhoudersvergadering van 2022 ongeveer 50% van de stemmen. In het gesprek gaf Gilead aan stappen te gaan zetten op dit thema, waaronder het doorlichten van haar huidige lobbyactiviteiten, lidmaatschappen aan sectororganisaties en transparantie hierover te vergroten. Het tweede gesprek ging over de uitkomsten van de Access to Medicine Index. De onderneming heeft een aantal stappen gezet, zoals een samenwerking om de behandeling van hepatitis in Vietnam en de Filipijnen te verbeteren. Relatief is Gilead echter net als vorig jaar op de 14e plaats geëindigd. De onderneming heeft daarom nog verschillende stappen te zetten om medicijnen wereldwijd beter toegankelijk te maken. Toch sluiten we deze engagement succesvol af, met name omdat onze gesprekken, in combinatie met escalatie via een resolutie, uiteindelijk resultaat heeft opgeleverd en duidelijk te koppelen is met onze engagementactiviteiten.
Vervolg	Afgerond

Bedrijf	Bayer
Thema	Goede en Beschikbare Medicijnen
Mijlpaal	5
Verslag	Met Bayer hebben we in het tweede halfjaar meerdere gesprekken gehad. Het onderwerp 'toegang tot medicijnen in het beloningsbeleid' is niet ter sprake gekomen, aangezien Bayer dit al heeft geïntegreerd in het beloningsbeleid. Het rekent bestuurders af op wereldwijd vergroten van de toegang tot anticonceptie. Met Bayer is gesproken over het geven van meer transparantie over haar lobbyactiviteiten. De onderneming heeft toegezegd dit te gaan doen en we hebben met Bayer besproken hoe deze transparantie het beste ingevuld kan worden. Bayer gaat in 2023 onze aanbevelingen in de praktijk brengen. Daarnaast hebben we met de onderneming gesproken over de uitkomsten van de Access to Medicine Index. De onderneming is 4 plaatsen gestegen op de ranglijst (van 13 naar 9). Deze stijging is onder meer te danken aan het versterken van de ESG governance en haar investeringen om de toegang tot anticonceptie, de behandelingen van slaapziekte en de ziekte van Chagas te vergroten. Door deze voortgang sluiten we deze engagement dan ook met succes af. Een belangrijke kanttekening is dat er op een andere thema, de negatieve impact van bestrijdingsmiddelen bij dochterbedrijf Monsanto op de biodiversiteit, nog een casus in ons normatieve engagement programma speelt.
Vervolg	Afgerond

Bedrijf	Johnson & Johnson
Thema	Goede en Beschikbare Medicijnen
Mijlpaal	5
Verslag	Johnson & Johnson hebben we in oktober een brief gestuurd met onze suggesties om de toegang tot medicijnen een plek te geven in haar beloningsbeleid. We hebben deze brief gepresenteerd op een ronde tafel bijeenkomst voor farmaceutische ondernemingen, waar ook Johnson & Johnson aanwezig was. De onderneming heeft daarnaast schriftelijk gereageerd op de brief. De onderneming liet weten onze brief te delen met de betrokken bestuurders en het mee te nemen in haar evaluatie van het beloningsbeleid. De onderneming deed echter nog geen concrete toezeggingen. Wat betreft de uitkomsten van de Access to Medicine Index zien we dat de onderneming een aantal stappen heeft gezet. Zo heeft de onderneming 270 miljoen aan Covid-19 vaccins tegen kostprijs beschikbaar gemaakt in ontwikkelingslanden. Daarnaast heeft de onderneming een nieuwe strategie en doelstellingen opgesteld op het gebied van toegang tot medicijnen. Eén van de doelstellingen is dat voor elk medicijn of vaccin een plan wordt opgesteld om de toegang tot deze medicijnen te vergroten. De onderneming heeft daarnaast doelstellingen opgesteld voor toegang tot haar medicijnen op het gebied van HIV, schizofrenie en Tuberculose. Deze stappen hebben ertoe geleid dat de onderneming 1 plaats is gestegen in de Access to Medicine Index (van plaats 3 naar 2) en het één van de best scorende ondernemingen van de index is. Hoewel het in deze engagementcasus lastig is om een direct causaal verband te leggen, zien we dat de onderneming stappen heeft gezet op diverse punten die we in onze engagement hebben besproken. We ronden deze engagement dan ook positief af. Ook bij Johnson & Johnson hebben we hierbij de kanttekening dat de onderneming nog verschillende stappen kan zetten rondom de betaalbaarheid van medicijnen en de transparantie hierover.
Vervolg	Afgerond

Bedrijf	Abbvie
Thema	Goede en Beschikbare Medicijnen
Mijlpaal	5
Verslag	Ook Abbvie hebben we een brief gestuurd over het integreren van doelstellingen op het gebied van toegang tot medicijnen in haar beloningsbeleid. Abbvie heeft vorig jaar al eerste stappen gezet, naar aanleiding van een mede door ons ingediende resolutie. Met deze brief vragen we hen extra stappen te zetten. In de tweede helft van 2022 hebben we weer een resolutie ingediend bij Abbvie voor de aandeelhoudersvergadering van 2023, over het gebruik van zogenaamde secundaire en tertiaire patenten. Dit zijn patenten die worden ingediend na het aflopen van een eerst patent. Hierdoor houdt een farmaceut voor zeer lange tijd een monopolie op een medicijn, waardoor de prijzen zeer hoog blijven en de toegankelijkheid onder druk staat. Zo heeft Abbvie voor haar medicijn Humira 130 patenten geregistreerd. De resolutie roept de onderneming op om transparant te zijn of en hoe maatschappelijke impact wordt meegewogen bij de besluitvorming voor het indienen van secundaire en tertiaire patenten. Op het gebied van Access to Medicine heeft Abbvie een aantal stappen gezet, maar relatief minder dan andere farmaceuten. De onderneming is dan ook twee plaatsen gedaald op de Access to Medicine Index (van plaats 17 naar 19). Door het succes dat we met onze resolutie hebben behaald, sluiten we deze engagement positief af. Echter met een belangrijke kanttekening dat de onderneming duidelijk achterloopt op het toegankelijk maken van medicijnen, en dat de onderneming nog vele stappen te zetten heeft op dit thema. In 2023 zullen nog twee gesprekken met de onderneming plaatsvinden over het beloningsbeleid en onze resolutie. Aangezien we dit thema afsluiten wordt hierover in de volgende rapportage gerapporteerd in het hoofdstuk “Collectieve Initiatieven”.
Vervolg	Afgerond

Bedrijf	Roche
Thema	Goede en Beschikbare Medicijnen
Mijlpaal	3
Verslag	Ook Roche hebben we een brief gestuurd over haar beloningsbeleid. De onderneming heeft toegezegd deze brief met de verantwoordelijke bestuurders te delen. In de eerste helft van 2022 hebben we Roche de suggestie gedaan om de transparantie over haar lobbybeleid te verbeteren. We hebben Roche in de tweede helft van 2022 gevraagd of dit zal leiden tot een aanpassing van haar beleid en rapportage. De onderneming liet weten dit nog niet op korte termijn te gaan doen. Wat betreft de Access to Medicine Index heeft de onderneming een aantal verbeteringen laten zien. Zo zal het haar PCR testen voor Covid-19 opnemen in een programma om wereldwijd de toegang tot deze testen te verbeteren. Dit is een belangrijke stap, aangezien de onderneming in het begin van de Covid-19 pandemie veel kritiek heeft ontvangen wat betreft het onvoldoende leveren van testvloeistoffen en het onmogelijk maken hier alternatieven voor te gebruiken. Relatief is Roche 1 plaats gedaald op de Access to Medicine ranglijst (van 9 naar 10). Hoewel we een open dialoog hebben gehad met de onderneming, sluiten we deze engagement niet af met voortgang op mijlpaal 4 en 5. Wij zien relatief te weinig voortgang bij de onderneming op de door ons opgebrachte verbeterpunten.
Vervolg	Afgerond

Conclusie

We hebben in dit engagementtraject verschillende verbeteringen afgedwongen bij farmaceuten. Toch sluiten we deze engagement af met gemengde gevoelens. Juist over onderwerpen die raken aan de financiële prestaties van farmaceuten, zoals patenten en prijsbeleid, reageerde ondernemingen defensief op de dialoog en zien we onvoldoende vooruitgang. Een belangrijke reden waarom we, in vergelijking met andere thema's, veel escalatiemechanismes hebben ingezet. Van investor statements, resoluties, de media opzoeken tot vragen op aandeelhoudersvergaderingen. Juist door het inzetten van deze stappen hebben we een aantal toezeggingen kunnen binnenhalen, terwijl dit op andere thema's in het thematisch engagement programma niet direct nodig was voor het behalen van resultaat. Daarnaast zien we ook grote verschillen tussen de ondernemingen. Over het algemeen was de dialoog met de Europese farmaceuten opener en effectiever, terwijl bij de farmaceuten uit de Verenigde Staten de toon defensiever was en er meer weerstand was om stappen te zetten. Door samen te werken met andere investeerders was het mogelijk om meer druk te zetten bij de dialogen. Ook de kennis en uitkomsten van de Access to Medicine Index hielpen om de dialoog op gang te brengen en gericht te voeren.

Human Capital

Achtergrond van het thema

Uit onderzoek van MSCI blijkt dat er drie categorieën zijn die ondernemingen helpen om hun menselijk kapitaal te optimaliseren en personeel gerelateerde risico's te minimaliseren.

- In staat zijn om kostenefficiënt gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden;
- De maximale toegevoegde waarde uit medewerkers halen;
- Te voldoen aan arbeidsnormen en wet- en regelgeving en juridische procedures voorkomen.

Door op een goede manier met haar personeel om te gaan kan een onderneming een positieve maatschappelijke bijdrage leveren. Zo kan zij een belangrijke rol spelen in het opleiden van (potentiële) werknemers, het bieden van een eerlijk loon, zorgen voor gezonde werkomstandigheden en het bieden van gelijke kansen voor iedereen. Zo kunnen ondernemingen een belangrijke rol spelen in het behalen van de Sustainable Development Goals van de Verenigde Naties, in het bijzonder SDG's 4, 5 en 8.

Doel van thema

Human Capital is een complex onderwerp, zeker voor ondernemingen met honderdduizenden medewerkers en meerdere vestigingen wereldwijd. Daarom hebben we op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd waarop een onderneming stappen kan zetten. Afhankelijk van de onderneming leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen en maken we deze specifiek.

Onderstaand de doelstellingen voor het thema:

- Het bedrijf heeft beleid ontwikkeld op het onderwerp Human Capital, inclusief doelstellingen. Ook heeft het onderwerp een gedegen plek in de governance en het beloningsbeleid;
- Het bedrijf implementeert haar beleid in haar eigen bedrijfsvoering en ziet actief toe op de voortgang;
- Het bedrijf zorgt dat de randvoorwaarden voor Human Capital gewaarborgd zijn in de eigen bedrijfsvoering;
- Het bedrijf werkt samen met andere partijen, bijvoorbeeld via sectorinitiatieven, aan de bevordering van goed werkgeverschap;
- Het bedrijf is op het thema transparant naar investeerders en andere belanghebbenden en rapporteert over haar beleid en de implementatie en de voortgang ervan. Denk bijvoorbeeld aan het rapporteren van het percentage flexcontracten en de onderlinge loonverschillen.

Aansluiting SDG's

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- **SDG 4: Kwaliteitsonderwijs**

We focussen ons met name op de het onderliggende doel 4.4 en de bijbehorende indicator 4.4.1, die zich richten op het verbeteren van de competenties, inclusief technische en beroepsvaardigheden voor werkgelegenheid, goede banen en ondernemerschap.

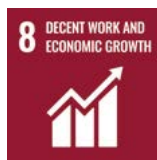
- **SDG 5: Gendergelijkheid**

We focussen met name op het onderliggende doel 5.1, dat zich richt op het beëindigen van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen en meisjes en het doel 5.1.1, dat zich richt op het handhaven en toezicht houden op de bevordering van gelijkheid en antidiscriminatie op basis van geslacht.

- **SDG 8: Eerlijk werk en economische groei**

We focussen op het onderliggende doel 8.3, dat zich richt op het bevorderen van beleid gericht op ontwikkeling en ondersteuning van productieve activiteiten, het creëren van eerlijk werk, ondernemerschap, creativiteit en innovatie en 8.8 dat zich richt op arbeidsrechten en -omstandigheden en onderliggend doel 8.8.2, dat zich richt op toename van naleving van arbeidsrechten en nationale wetgeving.

Geselecteerde sectoren & bedrijven

We zijn eind 2019 met het thema Human Capital van start gegaan. Er zijn twee sectoren geselecteerd; cruiserebedrijven en restaurants, die we verder zullen toelichten.

De cruiserebedrijven zijn een subsector van de hotels & reizensector. Human Capital is een belangrijk thema voor deze sector vanwege het grote aantal medewerkers. Deze zijn meestal laaggeschoold, hebben vaak flexcontracten of zijn onderaannemers, ontvangen lage lonen en genieten weinig wettelijke bescherming, doordat ze grotendeels werkzaam zijn buiten de territoriale wateren. De industrie kent een geschiedenis van arbeidsconflicten. Het risico op ontevredenheid onder medewerkers is hoog.

De tweede sector is de restaurantsector, die zich kenmerkt door het hoge aantal medewerkers. De ondernemingen die in deze sector geselecteerd zijn, maken vaak gebruik van franchisenemers. Dit model garandeert relatief stabiele kasstromen en zorgt ervoor dat de franchise-organisatie niet direct verantwoordelijk is voor de loonkosten en andere werknemersverplichtingen. In de Verenigde Staten heeft het franchisemodel veel discussie opgeleverd over werkgeversaansprakelijkheid. Tot recent was de joint employer rule van toepassing. Deze wet, gerelateerd aan gezamenlijk werkgeverschap van franchisegever en franchisenemer, heeft betrekking op het inhuren of ontslaan van een werknemer, werktijden, de hoogte

van lonen, de wijze van loonuitbetaling en het bijhouden van werkgelegenheidsgegevens. Door het recent terugdraaien van de wetgeving zijn de arbeidsomstandigheden verslechterd voor medewerkers van franchise-organisaties en dreigen er arbeidsconflicten te ontstaan.

Hieronder een overzicht van de geselecteerde ondernemingen

Tabel 29: Selecte ondernemingen thema Mensenrechten & Governance

Onderneming	MSCI Score Human Development Management
Carnival PLC	3.7
McDonald's	6.2
Royal Caribbean Cruises LTD	3.4
Sodexo	3.7
Starbucks	0.9

Samenwerking

Bij dit engagement thema hebben we de afgelopen 2 jaar intensief samengewerkt in de “Pandemic 50”.

Binnen deze groep hebben we samengewerkt met o.a. LGIM, APG, CalSTRS en Resona AM. Via deze samenwerking hebben we 50 ondernemingen geanalyseerd wat betreft hun omgang met human capital en hoe ze op de Covid-19 pandemie hebben gereageerd. Belangrijke conclusies waren dat ondernemingen nog onvoldoende rapporteren op het gebied van human capital en daarnaast nog vaak

naar personeel kijken als een kostenpost in plaats van een belangrijk fundament voor hun strategie en succes. De uitkomsten van deze analyses zijn gebruikt in de daaropvolgende engagement met ondernemingen.

Juist door de samenwerking met andere asset managers uit verschillende continenten waren we in staat om gezamenlijk gedegen onderzoek te doen en effectief engagement te voeren.

Voortgang thema

We sluiten dit engagement na 3 jaar af. In de onderstaande tekst geven we een overzicht van de gesprekken die we in het afgelopen halfjaar hebben gevoerd en maken we per onderneming de balans op.

Bedrijf	Sodexo
Thema	Human Capital
Mijlpaal	5
Verslag	In december 2022 spraken we wederom met Sodexo. Het was een open en constructief gesprek. Zo vertelde Sodexo meer over hun aangescherpte strategie en hoe ze leefbaar loon een plek geven in hun beleid en in de diverse landen waar de onderneming actief is. We zien dat Sodexo open staat voor feedback en hier actief mee aan de slag gaat. Door de stappen die de onderneming ook daadwerkelijk heeft gezet, o.a. de eerste stappen voor de invoering van een leefbaar loon en het vergroten van de transparantie over haar omgang met medewerkers kunnen we deze engagement positief afsluiten.
Vervolg	Afgerond

Bedrijf	McDonald's
Thema	Human Capital
Mijlpaal	3
Verslag	Onze engagement met McDonald's sluiten we niet met succes af. Hoewel we in 2021 en de eerste helft van 2022 inhoudelijke gesprekken hebben gevoerd, ook met het bestuur van de onderneming, zien we te weinig voortgang. Positief is dat de onderneming wel een goed beleid heeft voor haar werknemers en dit ook een plek heeft gegeven in haar beloningsbeleid. Echter is de vertaling van dit beleid naar andere markten buiten de Verenigde Staten en naar de restaurants die worden geleid door franchisenemers onvoldoende. Ook heeft de onderneming nog onvoldoende nagedacht over het thema leefbaar loon.
Vervolg	Afgerond

Bedrijf	Starbucks
Thema	Human Capital
Mijlpaal	3
Verslag	De dialoog met Starbucks is de afgelopen jaren moeizaam verlopen. De onderneming krijgt veel kritiek op haar omgang met personeel en houdt kritische vragen en gesprekken af. We hebben in oktober 2022 een aantal vragen toegestuurd met een verzoek voor een gesprek. Starbucks heeft een gesprek afgehouden maar wel schriftelijk op onze vragen gereageerd. Starbucks laat zien stappen te zetten richting haar werknemers. Onder andere door het verhogen van lonen en het verbeteren van arbeidsvoorwaarden, o.a. bij ziekte van werknemers. Ook zet de onderneming in op het versterken van diversiteit in haar onderneming, bijvoorbeeld door carrière mogelijkheden beter onder de aandacht te brengen. Toch zijn er nog steeds zorgen over de omgang met vakbondsvrijheid en het betalen van een leefbaar loon in de koffieketen. Daarom sluiten wij deze engagement toch zonder succes af.
Vervolg	Afgerond

Bedrijf	Royal Caribbean Cruises
Thema	Human Capital
Mijlpaal	5
Verslag	In ons gesprek met Royal Caribbean Cruises (RCL) hebben we gesproken over de stappen die de onderneming heeft gezet en in het nieuwe jaarverslag heeft benoemd. Positief hierbij, en conform eerdere vragen en toezeggingen, is dat de onderneming een leefbaar loon beleid aan het uitrollen is. Ook is de onderneming meer gaan rapporteren over o.a. de geografische verdeling van haar werknemers. We sluiten deze engagement dan ook positief af, maar zien ook nog genoeg noodzaak voor additionele stappen, zoals het beter waarborgen van de arbeidsrechten van werknemers op haar schepen.
Vervolg	Afgerond

Bedrijf	Carnival
Thema	Human Capital
Mijlpaal	5
Verslag	Ook met Carnival sluiten we onze engagement positief af. In het gesprek dat we in september 2022 met de onderneming hadden zien we goede voortuitgang. De onderneming heeft een mensenrechtenbeleid gepubliceerd, en hoewel dit nog niet perfect is, is dit een stap vooruit. Ook positief is dat de onderneming werkt aan een leefbaar loon voor haar werknemers op zee, nadat het dit al heeft ingevoerd voor haar werknemers op de wal in de VS. In de afgelopen jaren hebben we gezien dat de onderneming open staat voor de dialoog en hebben we zowel met bestuurders als inhoudelijke experts kunnen spreken. De onderneming neemt onze suggesties serieus en heeft ook daadwerkelijke stappen gezet. We sluiten deze engagement dan ook positief af. Net als bij Royal Caribbean Cruises betekent dit niet dat er geen extra stappen nodig zijn, zoals het waarborgen van de arbeidsrechten van de medewerkers op haar schepen.
Vervolg	Afgerond

Conclusie

Tijdens deze engagement hebben we verschillende verbeteringen afgedwongen bij de geselecteerde ondernemingen. Het verschil in openheid tussen de ondernemingen was groot. Met name McDonalds' en Starbucks stonden minder open voor onze gesprekken en waren defensiever.

Dit verschil in openheid vertaalde zich ook in de verschillen tussen de mijlpalen die bereikt zijn. Juist met de ondernemingen die open stonden voor onze engagement, Sodexo, Carnival en Royal Caribbean Cruises, hadden we meer diepgaande gesprekken en heeft zich dit ook vertaald in toezeggingen en concrete stappen.

Ook bij de ondernemingen die stappen hebben gezet zijn we er echter nog niet. Met name het gebruik van tijdelijke contracten en de onduidelijke arbeidsrechtelijke positie bij werknemers op de schepen van cruiselinters blijven een aandachtspunt.

We kijken positief terug op de samenwerking met andere investeerders in de Pandemic 50. Juist door deze samenwerking kwamen we makkelijker binnen bij ondernemingen en konden we gezamenlijk een gedegen analyse uitvoeren van de prestaties van de ondernemingen op het thema Human Capital. Ook de informatie van het Workforce Disclosure Project, waar wij aan deelnemen, had een grote meerwaarde. In dit initiatief, geleid door ShareAction, worden ondernemingen gevraagd te rapporteren over verschillende onderdelen op de thema's arbeidsrechten en Human Capital.

Arbeidsomstandigheden

Achtergrond van het thema

Naleving van mensenrechten en fundamentele werknemersrechten in internationale productieketens is niet vanzelfsprekend. Wereldwijd worden meer dan 25 miljoen mensen gedwongen tot arbeid. En ondanks het verbod wordt het aantal kinderarbeiders geschat op 160 miljoen. Ook van een eerlijke beloning is met name bij laaggeschoolde arbeid in productieketens veelal geen sprake. Veel van de slachtoffers van gedwongen arbeid, kinderarbeid en lage beloning zijn afkomstig uit kwetsbare groepen, zoals werklozen en migranten. Vrouwen en meisjes zijn binnen deze groepen vaak extra kwetsbaar.

Om de problematiek aan te pakken, zijn er tal van internationale normen en standaarden opgesteld. De fundamentele principes en rechten op het werk, opgesteld door de aan de Verenigde Naties verbonden Internationale Arbeidersorganisatie (ILO), zijn door vele landen ondertekend. Ze zijn leidend in internationale codes en standaarden voor goed gedrag van (multinationale) ondernemingen, zoals de UN Guiding Principles on Business and Human Rights (UNGP's), de UN Global Compact en de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Op hun beurt vormen de OESO-richtlijnen en UNGP's het kader voor Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO). Veel multinationals onderschrijven deze normen en standaarden, maar naleving in hun

volledige productieketen is niet gewaarborgd. Gedwongen arbeid, kinderarbeid en onderbetaling, maar ook ongelijke beloning van mannen en vrouwen komen veelvuldig voor. Dit brengt risico's met zich mee voor de institutionele beleggers.

Financiële instellingen beleggen en investeren wereldwijd in ondernemingen. Vele hiervan zijn mogelijk op enige wijze betrokken bij schendingen van mensen- of arbeidsrechten in hun keten. Voor beleggers is dit niet langer alleen een morele kwestie. Nu de wet- en regelgeving op het vlak van maatschappelijke verantwoordelijkheid en due diligence toeneemt, wordt het beleggen in ondernemingen die (in)direct betrokken zijn bij schendingen van werknemersrechten in toenemende mate een maatschappelijk en financieel materieel risico. Dit engagementprogramma is gericht op het identificeren en reduceren van deze risico's.

Doel van thema

De onderneming heeft een adequaat mensenrechtenbeleid, in overeenstemming met de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en:

- heeft een adequate gedragscode voor toeleveranciers, waarin het naleven van mensenrechten en fundamentele arbeidsrechten inclusief beleid voor Herstel en Verhaal is vereist;
- zet zich in voor het betalen van een Leefbaar Loon, ook door toeleveranciers en producenten in de keten;

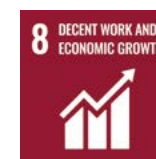
De onderneming implementeert het beleid in de eigen bedrijfsvoering en bij de toeleveranciers en ziet actief toe op de voortgang; De onderneming werkt samen met andere partijen zoals vakbonden en sectorinitiatieven aan de bevordering van het naleven van mensenrechten, arbeidsrechten en leefbaar loon in de keten; De onderneming rapporteert op transparante wijze aan investeerders, consumenten en andere belanghebbenden over het beleid en de implementatie, monitoring en voortgang ervan.

Voor het toetsen van de voortgang bij de ondernemingen maken we gebruik van rapportages van de ondernemingen en ESG-data van MSCI, maar ook van de benchmarks van de World Benchmarking Alliance (WBA), Know the Chain en het Workforce Disclosure Initiative (WDI). Het beleid en de voortgang ten aanzien van Leefbaar Loon van de ondernemingen volgen we ook met de methodologie van het Platform Living Wage Financials (PLWF).

Aansluiting SDG's

Dit engagement thema sluit aan bij de volgende SDG's:

- **SDG 1: Geen armoede**
We focussen ons met name op de het onderliggende doel 1.1 en de bijbehorende indicator 1.1.1, die zich richten op het verminderen van armoede.
- **SDG 5: Gendergelijkheid**
We focussen ons op het onderliggende doel 5.1: een einde maken aan alle vormen van discriminatie jegens vrouwen en meisjes, voor zover het gaat om de ongelijke behandeling van werk en inkomen.
- **SDG 8: Eerlijk werk en economische groei**
We focussen ons met name op het onderliggende doel 8.5 gericht op waardig werk en werkgelegenheid, inclusief de indicator 8.5.1, die zich richt op het verhogen van het uurloon. Ook doel 8.7 over gedwongen arbeid, moderne slavernij en mensensmokkel en kinderarbeid is relevant.
- **SDG 10: Ongelijkheid Verminderen**
We focussen ons op het onderliggende doel 10.1 en onderliggende indicator 10.1.1, die zich richten op de inkomensgroei van lage inkomens wereldwijd.

Geselecteerde sectoren & bedrijven

Voor de selectie van ondernemingen voor dit engagement programma hebben we onderzocht in welke sectoren het risico op betrokkenheid bij schendingen van mensenrechten en fundamentele arbeidsrechten hoog is. Op basis van dit onderzoek hebben we de landbouw en voedingsmiddelenketen gekozen. Daaronder vallen bijvoorbeeld de koffie-, cacao- en suikerketen, waarin nog veelvuldige schendingen van arbeidsrechten voorkomen.

Voor het onderzoek hebben we gebruik gemaakt van ESG data van MSCI en van diverse studies van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), UNICEF, de World Benchmarking Alliance, Know the Chain en anderen. Vervolgens hebben we ‘portfolio due-diligence’ toegepast en onderzocht welke ondernemingen uit de relevante sectoren in de beleggingsportefeuilles van deelnemende klanten voorkomen. Met dit selectieproces zijn de in tabel genoemde ondernemingen geselecteerd.

Tabel 30: Selectie ondernemingen thema Arbeidsomstandigheden

Onderneming	Land	Sector	Arbeidsomstandigheden keten
George Weston Limited	CA	Food Retail	4,50
Chocoladefabriken Lindt & Spruengli	CH	Packaged Foods & Meats	4,50
Hershey Company	US	Packaged Foods & Meats	6,40
J.M. Smucker Company	US	Packaged Foods & Meats	4,40
Carlsberg AS	DE	Brewers	4,2 ²⁶
Mondelez International	US	Packaged Foods & Meats	3,90

²⁶ Indicator ‘labor management’ (as supply chain labor management not available)

Samenwerking

Achmea IM is nog steeds lid van het Platform Living Wage Financials (PLWF). We zijn lid gebleven van dit platform omdat ook in dit nieuwe engagement programma over arbeidsomstandigheden, het betalen van eerlijke lonen een punt van aandacht is. Met dit nieuwe programma voegen we ook een aantal nieuwe ondernemingen toe aan de lijst van ondernemingen waarmee het PLWF dialoog voert. Dit zijn Carlsberg en George Weston. In het kader van onze deelname aan PLWF werkte Achmea IM mee aan een panelsessie voor de werkgroep ‘Food &Agri en Food Retail’ en namen we deel aan twee panelsessies op de ‘Living wage summit 2022’ georganiseerd door IDH in Brussel. Ook schreven we met andere PLWF leden een brief aan Bonsucro, het certificeringsinitiatief voor duurzame suiker. In deze brief benadrukten we het belang van een ambitieuze agenda voor de recent ingestelde werkgroep voor bevordering van leefbaar loon / inkomen in de suikerproductie.

Voortgang thema

Bedrijf	Carlsberg
Thema	Arbeidsomstandigheden
Mijlpaal	3
Verslag	We spraken Carlsberg voor het eerst in november. Na een aanvankelijk wat afhoudende reactie, toonde Carlsberg zich in het gesprek open en constructief. Hoewel de onderneming al een beleid voor bescherming van mensenrechten heeft, is dit nog vrij algemeen. Ook is de rapportage vooral een verantwoording van het proces en weinig specifiek over de uitkomst van risicoanalyses en de concrete aanpak om die risico's te reduceren. Wel heeft Carlsberg met een externe mensenrechtenconsultant een nieuwe risicoanalyse gemaakt, die nu in beleid en rapportage verwerkt moet worden. Daarin komen ook de door ons gesignaleerde risico's naar voren. Het gesprek en onze suggesties voor verbetering kwamen daarom ook op een goed moment. Carlsberg wil in 2023 al inzichten uit de risicoanalyse verwerken in het duurzaamheidsverslag. We zullen na het verschijnen van dit verslag een volgend gesprek plannen om verdere verbeteringen te bespreken.
Vervolg	In februari publiceert Carlsberg een nieuw duurzaamheidsrapport. Na het verschijnen van dit verslag zullen we een volgend gesprek plannen om verdere verbeteringen te bespreken.

Bedrijf	Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli AG
Thema	Arbeidsomstandigheden
Mijlpaal	3
Verslag	Het eerste gesprek met Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli AG (Lindt) vond plaats in september. Lindt gaf aan al jaren hard te werken aan het verbeteren van arbeidsomstandigheden in de cacaosector. Maar pas sinds 2020 werkt de onderneming aan een meer structurele mensenrechtenrisico's analyse en beleid. Daarmee onderkent de onderneming ook de nog beperkte scores op bijvoorbeeld de 'Corporate Human Rights Benchmark' met als verklaring: 'we doen al veel, maar moeten het nog beter opschrijven'. We spraken met Lindt over het verbeteren van het duurzaamheidsverslag, met bijvoorbeeld een meer inhoudelijke, feitelijke rapportage over de uitkomsten van mensenrechtenrisico-analyse over het bestrijden van kinderarbeid en het verbeteren van lonen in de cacaoketen. Ook hebben we Lindt gevraagd om bijvoorbeeld via samenwerking met Bonsucro, het certificeringsinitiatief voor duurzame suiker, het werk aan leefbaar loon in de suikerketen te steunen. De ervaringen in de cacaoketen kunnen daarbij goed van pas komen.
Vervolg	In 2023 zullen we opnieuw met Lindt & Sprüngli spreken.

LINDT & SPRÜNGLI

Bedrijf	George Weston
Thema	Arbeidsomstandigheden
Mijlpaal	3
Verslag	We spraken George Weston kort in september en uitgebreider in november. George Weston is een van Canada's grootste private ondernemingen en bestaat uit twee segmenten. Loblaw Companies Limited (Loblaw) is het voedselverwerking-, distributie- en retail-segment. Daarnaast is er Choice Properties Real Estate Investment Trust, het vastgoed-segment. Gezien de aard van het engagement thema, is de dialoog vooral voor de voedingsmiddelen en retail-onderneming relevant. We spraken daarom met de duurzaamheidsexpert van het voedingsmiddelen en retail-segment Loblaw. Dit deel van de onderneming heeft in 2022 een uitgebreide mensenrechtenrisico-analyse laten verrichten door een externe consultant. In die analyse zijn 5 voornaamste risico's gesignaleerd, waaronder gedwongen arbeid, kinderarbeid, discriminatie, arbeidsomstandigheden en beloning. De dialoog met Loblaw komt daarom op een goed moment. In het gesprek hebben we aangegeven welke van de gesignaleerde risico's ook in onze visie prioriteit moeten krijgen. De onderneming toonde zich bereid om ook te kijken naar onze wensen op gebied van leefbaar loon.
Vervolg	In 2023 zetten we de dialoog voort.

Bedrijf	The Hershey Company
Thema	Arbeidsomstandigheden
Mijlpaal	3
Verslag	In september hadden we een eerste gesprek met The Hershey Company (Hershey). De mensenrechtenexpert van Hershey informeerde ons over de voortgang in het verbeteren van het mensenrechtenbeleid en rapportage daarover. Op basis van een risicoanalyse heeft Hershey vastgesteld dat voor mensenrechten en arbeidsrechten de productieketens voor cacao, palm olie en suiker de hoog- risico ketens zijn. Het aanpakken van kinderarbeid in de cacaoketen is een belangrijke prioriteit voor Hershey. Maar Hershey werkt ook aan het verbeteren van de lonen in de cacao productie en neemt deel aan de living wage working group van Bonsucro, een certificeringsinitiatief voor duurzame suiker.
Vervolg	We kijken uit naar de voortgang die Hershey kan rapporteren in het volgende duurzaamheidsverslag en zullen naar aanleiding daarvan de onderneming aansporen tot verdere stappen

Bedrijf	The J.M. Smucker Company
Thema	Arbeidsomstandigheden
Mijlpaal	3
Verslag	Het eerste gesprek met The J.M. Smucker Company (Smucker) vond plaats in september. Wat betreft mensenrechtenrisico's heeft Smucker de productieketens van koffie en vis als hoog-risico geïdentificeerd. De onderneming werkt met externe experts waaronder Verité, een non-profit expertorganisatie op gebied van mensenrechten in wereldwijde productieketens. In de koffieketen werkt Smuckers intensief samen met leveranciers aan het aanpakken van kinderarbeid. En Smuckers zet zich ook in voor verbetering van de inkomsten van boeren in de koffie en cacao productie. Bijvoorbeeld via het project 'Maximizing Opportunities in Coffee and Cacao in the Americas' (MOCCA). Dit is een samenwerkingsproject met andere branchegeenoten en het Amerikaanse ministerie van Landbouw. In de visserijketen werkt Smuckers samen via de 'Seafood taskforce' die tot doel heeft illegale visserij te bestrijden en arbeidsomstandigheden in de visserij wereldwijd te verbeteren. Zowel op gebied van leefbaar loon, maar ook wat betreft het inzichtelijk maken van de risico-analyses en structurele aanpak gesignaleerde risico's kan Smuckers nog flinke stappen zetten. In de volgende gesprekken zullen we ze daartoe verder aanmoedigen.
Vervolg	In 2023 zullen we opnieuw met de onderneming spreken.

THE J.M. SMUCKER CO

Bedrijf	Mondelez International
Thema	Arbeidsomstandigheden
Mijlpaal	3
Verslag	Met Mondelez International spraken we pas voor het eerst in december. Het duurde even voordat de onderneming gehoor gaf aan ons verzoek om een gesprek. Dat we aandrongen op een gesprek, in samenwerking met andere leden (Storebrand en PGGM) van het leefbaar loon platform (PLWF) heeft hier mogelijk bij geholpen. In het gesprek toonde Mondelez zich wel constructief. Mondelez is op de hoogte van de scores op de 'Corporate Human Rights Benchmark' en de benchmark van 'Know The Chain'. De onderneming werkt ook aan verbetering van het duurzaamheidsverslag wat wellicht leidt tot een beter score. In het gesprek hebben we benadrukt dat we verdere verbetering verwachten ten aanzien van rapportage over systematische mensenrechten due-diligence, geïdentificeerde risico's en de aanpak daarvan. Ook zien we – ondanks goede stappen – nog veel werk te doen ter bevordering van leefbaar loon, niet alleen in de cacao keten, maar bijvoorbeeld ook in de suikerketen.
Vervolg	We verwachten het volgende duurzaamheidsrapport van Mondelez in Mei. Na publicatie van het nieuwe duurzaamheidsrapport zullen we een volgend gesprek met Mondelez plannen om verdere verbeteringen te bespreken.

Mensenrechten en Governance

Achtergrond van het thema

Het thema mensenrechten stond en staat volop in de belangstelling. In Nederland heeft het IMVB-convenant een belangrijke rol gespeeld om het onderwerp structureel op de agenda te krijgen. Toch zijn er nog verschillende onderwerpen waar zowel ondernemingen als institutionele beleggers stappen kunnen zetten, zeker als het gaat om preventieve stappen om misstanden te voorkomen. Voorbeelden zijn de onderwerpen “Herstel & Verhaal”, “Due Diligence” en hoe ondernemingen om kunnen gaan met het opereren in en/of hun blootstelling aan conflictgebieden of gebieden waar mensenrechten worden geschonden.

De Corporate Human Rights Benchmark⁴¹ (CHRB) richt zich op sectoren met een verhoogd risico op mensenrechtenschendingen.

De volgende sectoren zijn geselecteerd door de CHRB:

- kledingsector;
- autoindustrie;
- grondstoffensector;
- levensmiddelen en landbouwproducten sector;
- ICT-industrie.

Mensenrechtenschendingen, zijn een reëel wereldwijd probleem. In ons normatieve engagement programma starten we engagement op met ondernemingen waar schendingen voorkomen met als doel deze te verhelpen. Echter, er zijn veel stappen die ondernemingen met een verhoogd risico op schendingen kunnen nemen om een beter mensenrechten beleid te voeren, met als doel preventieve actie te ondernemen en daarmee juist schendingen te voorkomen.

Aansluiting SDG's

Op deze wijze kunnen ondernemingen een belangrijke rol spelen in het behalen van de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties, in het bijzonder SDG's 1, 8 en 16:

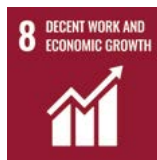
- **SDG 1: Kwaliteitsonderwijs**

Onze focus ligt hierbij met name op onderliggend doel 1.4., dat zich richt op het bevorderen van gelijke rechten voor mensen op economische middelen, toegang tot diensten, technologie en natuurlijke hulpbronnen en eigenaarschap en controle over land. Ook doel 1.5 is van belang, dit doel richt zich op het opbouwen van weerbaarheid van armen en mensen in kwetsbare situaties en op hun blootstelling aan, en kwetsbaarheid voor, economische, sociale en ecologische schokken en rampen beperken.

- **SDG 8: Eerlijk werk en economische groei**

Onze focus ligt hierbij met name op onderliggend doel 8.7, dat zich richt op het nemen van onmiddellijke en effectieve maatregelen om gedwongen arbeid uit de wereld te helpen. Ook richten we ons op onderliggend doel 8.8. dat betrekking heeft op het beschermen en bevorderen van veilige en gezonde werkomgevingen met inbegrip van migrerende werknemers.

- **SDG 16: Vrede, justitie en sterke publieke diensten**

Onze focus ligt hierbij op onderliggend doel 16.1 dat zich richt op een aanzienlijke vermindering van alle vormen van geweld en geweld gerelateerde sterftecijfers. Daarnaast op doel 16.2 dat zich richt op een einde maken aan het misbruik, de exploitatie, de handel en alle vormen van geweld tegen kinderen. En ten slotte doel 16.5 dat zich richt op duurzame wijze een einde maken aan corruptie en omkoperij in al hun vormen.

Doel van thema

Voor ondernemingen met een verhoogd risico op mensenrechtenschendingen zijn er diverse te zetten stappen te identificeren, van een gedegen beleid tot daadwerkelijke verbeteringen in de operaties. We hebben daarom op meerdere niveaus doelstellingen geformuleerd. In onderstaande tabel worden deze doelstellingen getoond. Afhankelijk van de onderneming leggen we de nadruk op één of meer van deze doelstellingen en maken we deze onderneming specifiek.

Doelstellingen	Indicatoren
Beleidsvorming en governance	• De onderneming heeft het onderwerp Mensenrechten op gedegen wijze bij het bestuur belegd. Er wordt gestructureerd dialoog gevoerd met experts en stakeholders op dit thema • De onderneming heeft gedegen beleid ontwikkeld op het onderwerp Mensenrechten. Ook is er een gedegen uitwerking van de voor de onderneming relevante sub-onderwerpen bijvoorbeeld landrechten, arbeidsrechten, omgaan met conflictgebieden en herstel & verhaal
Implementatie & Monitoring	• De onderneming implementeert haar beleid in haar eigen bedrijfsvoering en zet hierin concrete stappen. • De onderneming monitort actief het eigen beleid en heeft een klachten-mechanisme opgezet.
Transparantie	• De onderneming is transparant richting investeerders en andere belanghebbenden en rapporteert over de rol van het bestuur m.b.t. dit thema, haar beleid, de implementatie en de monitoring. Denk bijvoorbeeld aan het rapporteren over uitkomsten van due diligence en klachtenmechanisme en eventuele genomen acties naar aanleiding hiervan.
Samenwerking in de keten	• De onderneming werkt samen met andere partijen, waaronder andere ondernemingen in de toeleveringsketens, met sectorgenoten en andere stakeholders op dit thema.

Geselecteerde sectoren en ondernemingen

We zijn in de tweede helft van 2022 met het thema Mensenrechten & Governance van start gegaan. Er zijn drie sectoren geselecteerd die aansluiten bij de door CHRB geselecteerde sectoren; Grondstoffen, Telekom en Elektronica.

Mensenrechten spelen een belangrijke rol in de grondstoffensector. Bijvoorbeeld met betrekking tot eigenaarschap van land en de bijbehorende mineralen. Er zijn al vaker rechtszaken aangespannen tegen ondernemingen in deze sector over bijvoorbeeld de omgang met olie lekkages en of en hoe een onderneming deze schade herstelt. Daarnaast is het wel of niet opereren in conflictgebieden een belangrijk onderwerp. Zoals o.a. casussen in Zuid-Sudan en Myanmar hebben laten zien. Door de activiteiten van de ondernemingen en de wereldwijde spreiding van deze activiteiten in deze sector is het risico op mensenrechtenschendingen groot.

De tweede sector is de Telekom-sector. Deze ondernemingen hebben te maken vraagstukken omtrent opereren in conflictgebieden. Dit gezien de beschikbaarheid van communicatiemiddelen voor inwoners van deze gebieden. Ook hier is Myanmar een relevante casus.

De laatste sector is de Elektronica sector. Grote spelers opereren wereldwijd en halen hun grondstoffen uit diverse landen. Mensenrechten spelen hierbij een belangrijke rol. De productie van chips is een ander relevant onderwerp niet alleen wat betreft de productie en verkoop van chips, maar ook de export van machines die de chips produceren.

De specifieke ondernemingen zijn geselecteerd op basis van aanwezigheid in de beleggingsportefeuille, diverse data (onder andere MSCI, CHRB) en onze analyse van de onderneming.

Hieronder een overzicht van de geselecteerde ondernemingen.

Tabel 31: Selectie ondernemingen thema Mensenrechten & Governance

Onderneming	ESG Score MSCI
AT&T Inc.	BBB
ENI SpA	A
General Electric Company	BB
HeidelbergCement AG	AA
Proximus	BBB
Siemens AG	AA
Sony Group Corporation	AAA
Telenor ASA	AAA
Vodafone Group Plc	AA

Voortgang thema

In het tweede halfjaar van 2022 is het nieuwe thema opgezet. In voorbereiding hiervan is onderzoek uitgevoerd en zijn uiteindelijk de ondernemingen geselecteerd. In H2 2022 zijn de brieven uitgegaan om de engagement met de ondernemingen te initiëren

Bedrijf	AT&T Inc.
Thema	Mensenrechten & Governance
Mijlpaal	2
Verslag	In december 2022 is een brief naar AT&T gestuurd met het verzoek om de dialoog aan te gaan omtrent mensenrechten. Wij wachten nog op reactie.
Vervolg	Wij zullen aandringen voor een gesprek in H1 2023.

Bedrijf	ENI SpA
Thema	Mensenrechten & Governance
Mijlpaal	2
Verslag	In december 2022 is er een brief naar Eni gestuurd met het verzoek om de dialoog aan te gaan omtrent mensenrechten. Wij wachten nog op reactie.
Vervolg	Wij zullen aandringen voor een gesprek in H1 2023.

Bedrijf	General Electric Company
Thema	Mensenrechten & Governance
Mijlpaal	2
Verslag	December 2022 is er een brief naar General Electric gestuurd met het verzoek om de dialoog aan te gaan omtrent mensenrechten. Wij wachten nog op reactie.
Vervolg	Wij zullen aandringen voor een gesprek in H1 2023.

Bedrijf	HeidelbergCement AS
Thema	Mensenrechten & Governance
Mijlpaal	2
Verslag	In december 2022 hebben wij een brief naar HeidelbergCement gestuurd met het verzoek om een engagement aan te gaan op het gebied van mensenrechten. We wachten nog op reactie.
Vervolg	Wij zullen aandringen voor een gesprek in H1 2023.

HEIDELBERGCEMENT

Bedrijf	Proximus SA
Thema	Mensenrechten & Governance
Mijlpaal	3
Verslag	In december 2022 hebben wij een engagement brief naar Proximus verzonden met een verzoek om de dialoog aan te gaan. Proximus staat hier voor open.
Vervolg	Er is een gesprek ingepland voor het begin van 2023.

Bedrijf	Siemens AG
Thema	Mensenrechten & Governance
Mijlpaal	3
Verslag	De onderneming liet in een reactie op onze brief weten graag met ons in gesprek te willen.
Vervolg	Er is een gesprek ingepland voor het begin van 2023.

SIEMENS

Bedrijf	Vodafone
Thema	Mensenrechten & Governance
Mijlpaal	2
Verslag	De onderneming liet weten met ons in gesprek te willen.
Vervolg	Er is een gesprek ingepland voor het begin van 2023.

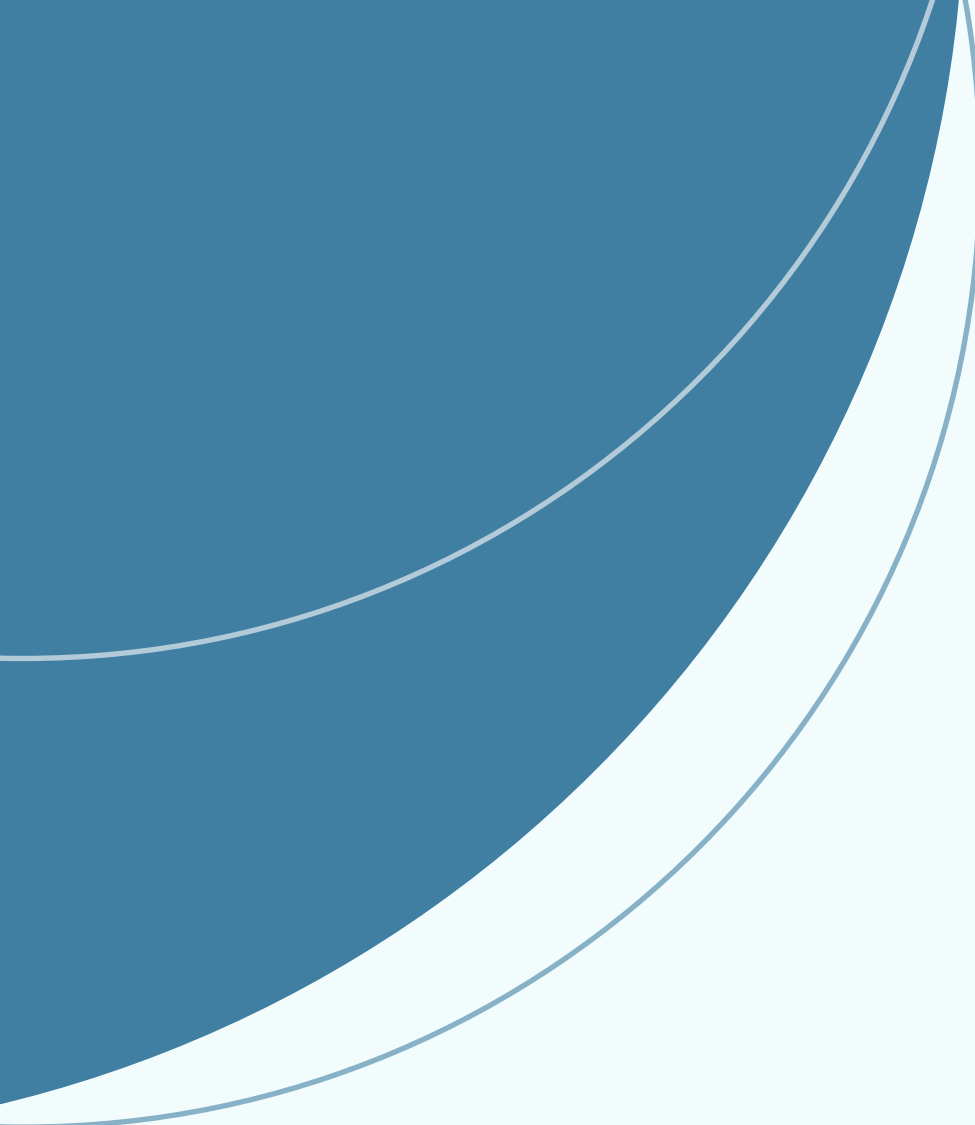

Bedrijf	Telenor
Thema	Mensenrechten & Governance
Mijlpaal	2
Verslag	In december 2022 is er een brief naar Telenor gestuurd met het verzoek om de dialoog aan te gaan omtrent mensenrechten. Wij wachten nog op reactie.
Vervolg	Wij zullen aandringen voor een gesprek in H1 2023.

Bedrijf	Sony
Thema	Mensenrechten & Governance
Mijlpaal	2
Verslag	In december 2022 hebben wij een brief naar Sony gestuurd met het verzoek om een engagement aan te gaan op het gebied van mensenrechten. We wachten nog op reactie.
Vervolg	Wij zullen aandringen voor een gesprek in H1 2023.

Bijlage C: Collectieve Initiatieven

Investor statements

- Investor statement gericht aan overheden over de aanpak van de klimaatcrisis
- Brief aan Amazon over vakbondsvrijheid en het recht op collectieve onderhandeling
- Investor statement toegang tot medicijnen in beloningsbeleid voor bestuurders
- Statement van de private financiële sector aan de 15e biodiversiteitstop van de Verenigde Naties

Collectieve dialogen

- ESG Nederland
- FAIRR engagement programma biodiversiteit, afval & vervuiling
- Collectieve engagement met Australië op het thema klimaat
- Dutch Climate Coalition

Investor statements

Investor statement gericht aan overheden over de aanpak van de klimaatcrisis

Achmea heeft dit jaar wederom het jaarlijkse investor statement gesteund waarin beleggers regeringen die deelnemen aan de United Nations Climate Change Conference of the Parties (UNCCC) oproepen om over te schakelen naar een klimaatbestendige 'net-zero' economie in 2050. Het statement werd dit jaar in aanloop van COP27 gepubliceerd en is ontwikkeld door The Investor Agenda, een samenwerkingsverband van onder andere CDP, CERES en PRI voor een gemeenschappelijke agenda voor klimaatengagement. Het statement vraagt overheden om hun 'National Determined Contributions' (NDC) en nationaal klimaatbeleid in lijn te brengen met het 1,5 graden scenario.

Specifieke beleidsmaatregelen die in de brief worden genoemd zijn onder andere CO₂-heffingen, plannen voor een rechtvaardige transitie en deadlines voor het uitfaseren van steenkool en subsidies voor fossiele energie. Daarnaast vragen de ondertekenaars om wetgeving voor de verplichting van klimaatrapportage door ondernemingen om transparantie te verhogen.

Brief aan Amazon over vakbondsvrijheid en het recht op collectieve onderhandeling

Via het normatieve engagementprogramma, voert ISS ESG namens Achmea engagement met Amazon naar aanleiding van diverse schendingen van arbeidsrechten, waaronder ook schendingen van vakbondsvrijheid.

Op 25 mei 2022 stemden aandeelhouders op de aandeelhoudersvergadering (AVA) van Amazon over een resolutie, ingediend door SHARE. In deze resolutie werd de raad van bestuur gevraagd een rapport op te stellen over het huidige mensenrechten en arbeidsrechtenbeleid, met name in relatie tot vakbondsvrijheid. Het voorstel werd gesteund door 39% van de stemmen, waaronder ook door Achmea. De raad van bestuur heeft sindsdien echter nog geen actie ondernemen waaruit het voornemen blijkt om het voorstel uit te voeren en daarmee aan de wensen van aandeelhouders te voldoen. In navolging van de resolutie, vragen aandeelhouders in een investor statement Amazon onder andere om beleid waarin de onderneming zich committeert aan het beschermen van vakbondsvrijheden en een beoordeling van Amazons toezeggingen, beleid en maatregelen met betrekking op vakbondsvrijheid. Deze beoordeling zou moeten worden uitgevoerd door een onafhankelijke externe partij.

Investor statement toegang tot medicijnen in beloningsbeleid voor bestuurders

In 2020 heeft Achmea IM in samenwerking met meer dan 50 institutionele beleggers een collectief investor statement uitgebracht over de rol van de farmaceutische sector bij de COVID-19 crisis. Een vervolg hierop was de brief ‘Vaccines equity & executive remuneration’, die begin 2022 naar de producenten van vaccines is gestuurd. Hierin riepen beleggers deze ondernemingen op om toegang tot vaccins een plek in het beloningsbeleid voor bestuurders te geven. Met alle 4 de producenten van vaccins is er naar aanleiding van onze brief contact geweest. Al deze ondernemingen hebben ons uitgenodigd om input te leveren voor de evaluatie van hun beloningsbeleid in de tweede helft van 2022.

Met een kerngroep van investeerders en experts, waaronder Access to Medicine, heeft Achmea IM daarom een brief aan de betrokken ondernemingen opgesteld. Achmea heeft deze brief ondertekend. In de brief worden de criteria en KPI's genoemd waarmee Toegang tot Medicijnen een betere plek in het beloningsbeleid kan krijgen. De brief gaat hiermee ook in op de bezwaren die in de engagement gesprekken door ondernemingen naar voren werden gebracht, namelijk dat er onvoldoende geschikte KPI's zouden zijn. Aangezien deze input niet alleen voor de producenten van vaccins relevant is, is het voornemen om deze brief breder te verspreiden onder farmaceutische bedrijven.

Statement van de private financiële sector aan de 15^e biodiversiteitstop van de Verenigde Naties

In navolging van de ‘Finance for Biodiversity Pledge’, waar Achmea ondertekenaar van is, roepen private financiële instellingen, waaronder Achmea, in dit statement de deelnemende landen aan de 15^e biodiversiteitstop van de Verenigde Naties op om te komen tot een wereldwijd akkoord over het behoud van biodiversiteit, met daarin een duidelijke rol voor de financiële sector. Daarbij vraagt het statement vooral om naar voorbeeld van het Klimaatakkoord van Parijs vast te leggen dat financiële stromen in lijn gebracht worden met het bevorderen van biodiversiteit. Het statement is opgesteld door ‘UN Environment Programme Finance Initiative’ (UNEP), PRI en ‘Finance for Biodiversity Foundation’

Collectieve dialogen

ESG Nederland

In het ESG Nederland-engagement is Achmea in collectief verband in gesprek met Nederlandse ondernemingen. Het gezamenlijke doel is het beïnvloeden van governance en duurzaamheidsthema's, veelal ingegeven door de actualiteit van de aandeelhoudersvergadering. Te denken valt aan beloningsbeleid, benoeming van bestuurders, fusies en overnames en sociaal- en milieubeleid.

FAIRR engagement programma biodiversiteit, afval & vervuiling

Achmea IM is lid van FAIRR (Farm Animal Investment Risk & Return) en verleent haar steun aan een nieuw engagement programma gericht op behoud van biodiversiteit. Aandachtspunt is de problematiek van mest en afval van de intensieve veehouderij, en hoe dit leidt tot milieuvervuiling en bedreiging van biodiversiteit. De ondernemingen waarop FAIRR zich met dit programma richt zijn: BRF, Charoen Pokphand Foods, Cranswick, Hormel Foods, JBS, Maple Leaf Foods, Muyuan Foods Co., Seaboard Corporation, Tyson Foods, WH Group, Darling Ingredients en Yara International.

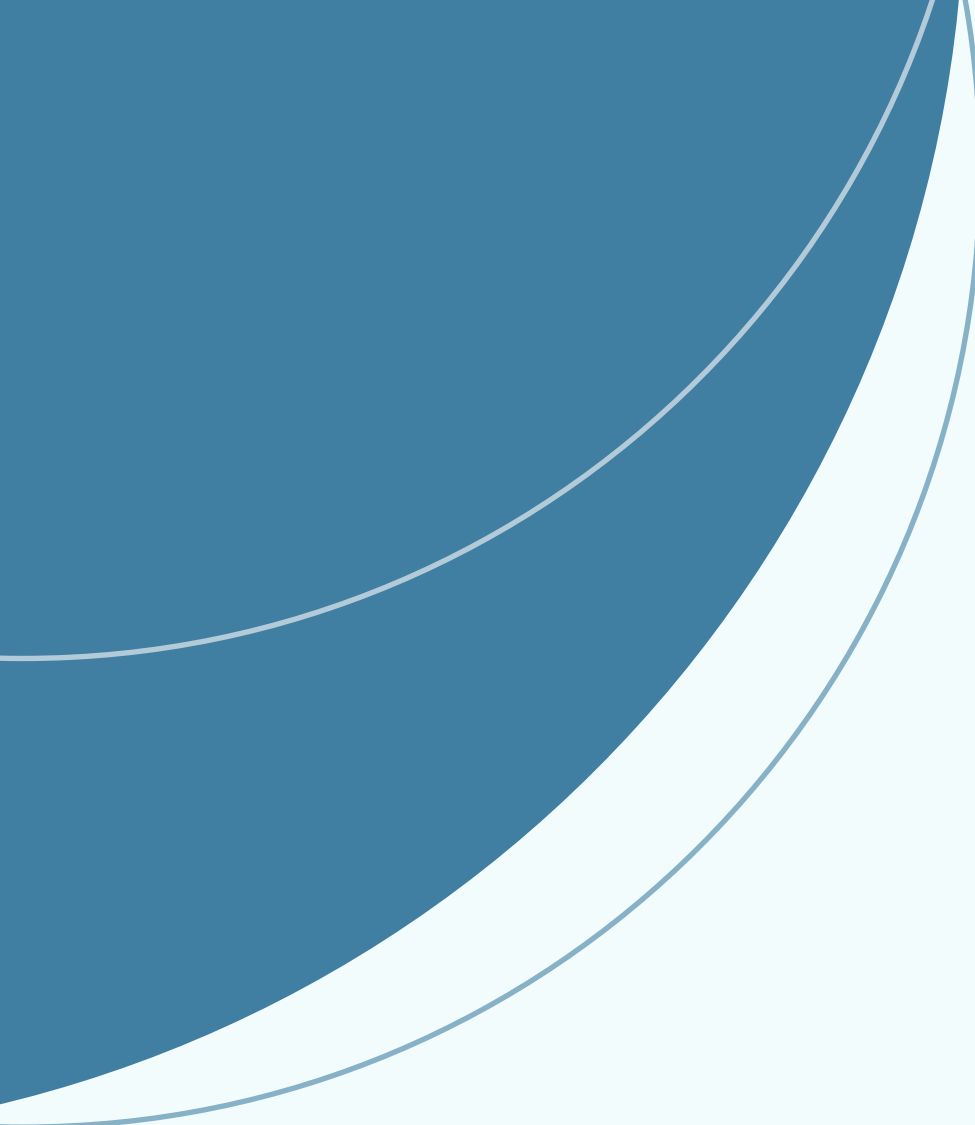
Collectieve engagement met Australië op het thema klimaat

In het kader van Achmea's kernthema Klimaat en de ambitie om ook engagement met overheden te voeren steunt Achmea het door de PRI geleide engagementprogramma waarin beleggers er bij de overheid van Australië op aandringen stappen te nemen op het gebied van klimaatmitigatie en in lijn te komen met de doelen van het Klimaatakkoord van Parijs. Australië heeft recent te maken gehad met meerdere klimaatrampen zoals bosbranden en overstromingen. Dit heeft ernstige gevolgen en is deels het gevolg van het ontbreken van adequaat nationaal klimaatbeleid. Momenteel zijn de plannen en het beleid van de Australische overheid dan ook niet adequaat om klimaatverandering tegen te gaan. Hoewel de regering zich tot doel heeft gesteld om in 2050 'net-zero' te zijn, zijn de maatregelen in de langetermijnstrategie ontoereikend om dat doel te bereiken. Deelname aan dit initiatief stelt Achmea bovendien in staat ervaring op te doen op het gebied van engagement met overheden, en op basis daarvan dit beleid te verdiepen.

Dutch Climate Coalition

Achmea maakt deel uit van de Dutch Climate Coalition (DCC), een groep gelijkgestemde Nederlandse investeerders die de doelstellingen van het samenwerkingsverband 'Institutional Investors Group on Climate Change' (IIGCC) en het 'Climate Action 100+' (CA100+) engagement-initiatief ondersteunen. Deze doelstellingen omvatten toezeggingen van ondernemingen om de uitstoot van broeikasgassen in de hele waardeketen te verminderen in overeenstemming met de doelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs, robuuste governance ten aanzien van klimaatrisico's en verbeterde transparantie in overeenstemming met de aanbevelingen van de 'Task Force on Climate-related Financial Disclosure' (TCFD).

De coalitie richt zich in eerste instantie op de olie- en gasindustrie. In de tweede helft van 2022 lanceerde de DCC een investor statement waarin olie- en gasbedrijven werden opgeroepen aan te tonen hoe hun emissiereductie strategieën voor 2030 in lijn zijn met 1,5 graden Celsius. Daarnaast werd er met een aantal ondernemingen engagement gevoerd, wat tweemaal resulteerde in een bedrijfsspecifiek investor statement. In 2023 zal de focus van de coalitie zich uitbreiden naar de vraagkant, door zich mede te richten op de gebruikers van fossiele brandstoffen.

Bijlage D: Aandeelhoudersresoluties

Klimaat

- Commonwealth Bank of Australia
- KLA Corporation

Arbeidsnormen

- Amazon

Mensenrechten

- Nike
- Tesla
- Microsoft

Governance

- General Mills

Klimaat

Commonwealth Bank of Australia

Aandeelhouders verbonden aan Market Forces hebben een resolutie ingediend waarin Commonwealth Bank of Australia (CBA) wordt verzocht informatie openbaar te maken over de wijze waarop wordt voorkomen dat haar financiering zal worden gebruikt voor nieuwe of grote projecten op het gebied van fossiele brandstoffen. De aandeelhouders erkennen de steun van de onderneming voor het Klimaatakkoord van Parijs en de doelstelling om in 2050 net zero te zijn.

CBA heeft verklaard dat het een leidende rol wil spelen in de transitie van Australië naar een net zero economie in 2050, inclusief het vaststellen van tussentijdse doelstellingen. In het klimaatrapport van 2022 heeft CBA informatie verstrekt over de wijze waarop CBA voornemens is verschillende industriesectoren te financieren en over de vooruitgang in het lopende jaar. Ook heeft het een reductiepad op sectorniveau gepubliceerd, waardoor de bank op transparante wijze de reductie kan volgen bij 4 van de meest emissie-intensieve sectoren in haar portefeuille.

Achmea heeft VOOR de resolutie gestemd, omdat extra informatie over de financiering van de onderneming in relatie tot haar toegezegde klimaatdoelstellingen aandeelhouders in staat stelt beter te begrijpen hoe de onderneming de aan klimaatverandering gerelateerde risico's beheert en monitort. Het voorstel is niet op de agenda gekomen met onbekende reden.

KLA Corporation

As You Sow heeft een aandeelhoudersvoorstel ingediend waarin KLA Corporation wordt verzocht verslag uit te brengen over haar doelstellingen inzake broeikasgasemissies, in overeenstemming met het Klimaatakkoord van Parijs. Specifiek wordt de onderneming verzocht om een rapport uit te brengen, tegen redelijke kosten en met uitsluiting van vertrouwelijke informatie, waarin wordt bekendgemaakt hoe de onderneming haar broeikasgasemissies denkt te verminderen in overeenstemming met de 1,5-gradendoelstelling van het Klimaatakkoord van Parijs.

KLA Corporation is van mening dat de 'dwingende aanpak' van het voorstel niet in het belang van de onderneming is, gezien haar huidige klimaatacties. Hoewel de onderneming stelt dat haar scope 1 en 2 GHG-reductiedoelstellingen 'SBTi informed' zijn, wordt KLA op de SBTi-website echter niet benoemd als één van de ondernemingen met vastgestelde wetenschappelijk onderbouwde doelstellingen. De onderneming stelt dat het eind 2023 van plan is zijn scope 3- emissiestrategie bij te werken, wat in overeenstemming kan zijn met het Klimaatakkoord van Parijs. Aandeelhouders hebben er baat bij te weten hoe de onderneming van plan is de klimaattransitie naar een koolstofarmere economie te bewerkstelligen en dat het haar scope 3-emissies af gaat stemmen op de doelstellingen uit het Klimaatakkoord van Parijs. Scope 3 zijn daarbij het overgrote deel van de broeikasgasemissies van de onderneming. Daarom heeft Achmea VOOR het voorstel gestemd. Van de aandeelhouders heeft 25% VOOR het voorstel gestemd, het voorstel is hiermee afgewezen.

Arbeidsnormen

Amazon

Op de aandeelhoudersvergadering van Amazon zijn meerdere resoluties ingediend, waaronder gerelateerd aan arbeidsnormen. De indiener van de resolutie verzoekt Amazon.com een verslag over gezondheids- en veiligheidsverschillen tussen werknemers openbaar te maken. De indiener vraagt specifiek naar publicatie van een rapport over (1) de vraag of de gezondheids- en veiligheidspraktijken van Amazon aanleiding geven tot raciale en genderongelijkheden in de letselpercentages onder magazijnmedewerkers en (2) de impact van dergelijke ongelijkheden op de lange termijn inkomsten en carrièremogelijkheden van magazijnmedewerkers die tot vrouwen en minderheden behoren.

Amazon geeft al uitgebreide informatie over gezondheid en veiligheid op de werkvloer. Ondanks deze informatie hebben aandeelhouders er baat bij als zij het beleid, de programma's en de toezichtmechanismen op het gebied van veiligheid op de werkvloer beter zouden kunnen begrijpen en beoordelen. Om deze reden heeft Achmea VOOR de resolutie gestemd. Van de aandeelhouders stemde 12,7% voor de resolutie, daarmee is deze resolutie afgewezen.

Mensenrechten

Nike

Domini Impact Equity Fund en mede-indieners Vancity Investment Management en Canadian Equity Fund hebben een aandeelhoudersvoorstel ingediend bij Nike. De indieners verzoeken Nike om de inkoop van katoen en andere grondstoffen uit China tijdelijk stop te zetten, tot de 'Uyghur Forced Labor Prevention Act' van de Amerikaanse overheid is opgeheven of teruggetrokken. Op 23 december 2021 ondertekende president Biden de 'Uyghur Forced Labor Prevention Act'. Deze wet verbiedt de invoer van goederen die geheel of gedeeltelijk in de Oeigoerse autonome regio Xinjiang in China zijn vervaardigd. Daarnaast heeft het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken het 'Xinjiang Supply Chain Business Advisory' gepubliceerd, waarin de potentiële risico's worden belicht die ondernemingen kunnen lopen door investeringen in Xinjiang. De aandeelhouders maken zich zorgen over de gedwongen Oeigoerse arbeid in de toeleveringsketen van de onderneming en over de juridische risico's van mogelijke niet-naleving.

Nike heeft een verklaring gepubliceerd over dwangarbeid, mensenhandel en moderne slavernij voor het boekjaar 2021. Hierin wordt informatie verstrekt over haar toeleveringsketen. Nike eist van haar leveranciers dat zij voldoen aan de minimumnormen in haar gedragscode en Code Leadership Standards (CLS). Nike heeft ook een verklaring gepubliceerd dat zij zich ernstig zorgen maakt over dwangarbeid in de regio Xinjiang. Zij nemen geen producten af uit de regio en

leveranciers hebben bevestigd dat zij geen textiel of gesponnen garen uit de regio gebruiken. De onderneming voegt eraan toe dat zij haar controleprotocollen heeft aangescherpt en voortdurend due diligence-onderzoek verricht bij haar leveranciers in China. De onderneming verklaart verder dat, hoewel Nike geen katoen of andere grondstoffen uit de regio rechtstreeks afneemt, de traceerbaarheid op het niveau van de grondstoffen een punt van voortdurende aandacht is. Zij schrijft dat zij nauw samenwerkt met leveranciers, brancheorganisaties, merken en andere belanghebbenden om traceerbaarheidsbenaderingen te testen en materiaalbronnen in kaart te brengen.

Hoewel de onderneming goede stappen heeft gezet om de risico's voor de mensenrechten aan te pakken, zou aanvullende transparantie en goedkeuring van de door de onderneming gedane toezeggingen om dwangarbeid in haar toeleveringsketen te voorkomen, bevestigen en versterken. Bovendien is de onderneming naar verluidt betrokken bij controverses in verband met de mensenrechten. In het licht van deze vermeende controverses zou het aannemen van dit voorstel gunstig zijn voor betrokken aandeelhouders en de aandeelhouderswaarde verder waarborgen. Om deze reden heeft Achmea VOOR het voorstel gestemd. Slechts 6,2% van de aandeelhouders heeft VOOR het voorstel gestemd, hiermee is het voorstel afgewezen.

Tesla

De 'State of New York Office of the State Comptroller' (NYS Comptroller) heeft een aandeelhoudersvoorstel ingediend omtrent transparantie over intimidatie en discriminatie. Tesla wordt verzocht te rapporteren in een openbaar jaarverslag over haar inspanningen, inclusief gekwantificeerde resultaten, om intimidatie en discriminatie van werknemers te voorkomen.

Tesla hanteert een nultolerantiebeleid voor intimidatie, discriminatie en pesten. De Ethische code van de onderneming beschrijft het beleid inzake gelijke kansen voor alle werknemers en het onderschrijft de VN-verklaring voor de rechten van de mens. In het Impact Report 2021 geeft Tesla informatie over inclusieve verwervingsinitiatieven en programma's voor diversiteit, gelijkheid en inclusie.

Tesla heeft echter te maken met herhaaldelijke beschuldigingen van rassendiscriminatie en seksuele intimidatie op de werkvloer. Momenteel lopen er meerdere rechtszaken, waaronder een rechtszaak van het 'California Department of Fair Employment and Housing' wegens vermeende rassendiscriminatie en intimidatie. Aandeelhouders zouden baat hebben bij aanvullende informatie om te begrijpen hoe de onderneming de daarmee samenhangende risico's beheert en beperkt. Achmea heeft daardoor voor de resolutie gestemd. Ruim 46,5% van de aandeelhouders heeft VOOR het voorstel gestemd. Het voorstel is hiermee helaas afgewezen maar heeft wel een dusdanig volume VOOR stemmen ontvangen dat de onderneming hier actie op zal moeten ondernemen om te voorkomen dat stemmen

op herbenoemingen beïnvloed worden door een gebrek aan reactie.

Per 1 januari 2023 staat Tesla op de uitsluitingslijst van Achmea. Het bedrijf heeft de afgelopen jaren onvoldoende voortgang geboekt om een einde te maken aan de misstanden rondom het respecteren van arbeidsrechten.

Microsoft

AkademikerPension en een aantal mede-indieners hebben een resolutie ingediend met het verzoek dat Microsoft zijn belastingbetalingen rapporteert in overeenstemming met de GRI Tax Standard. De indieners voeren aan dat Microsoft “geen inkomsten of winsten in niet-Amerikaanse markten bekendmaakt, en buitenlandse belastingbetalingen niet worden uitgesplitst, waardoor het voor beleggers moeilijk wordt om de risico’s van belastinghervormingen voor [het] bedrijf te evalueren”.

Microsoft stelt dat de GRI Tax Standard niet op grote schaal wordt toegepast, ook niet door grote Amerikaanse technologiebedrijven, en dat het voorbarig zou zijn om deze vrijwillige standaard aan te nemen. Microsoft verstrekt al informatie over haar belastingbijdragen in haar Form 10-K voor Amerikaanse federale, staats- en internationale inkomstenbelastingen.

Achmea heeft VOOR de resolutie gestemd, omdat de voorgestelde GRI Tax Standard extra transparantie biedt van de onderneming over belastingbeleid. Van de aandeelhouders stemde 22,8% VOOR het voorstel, het voorstel is hiermee afgewezen.

Governance

General Mills

John Chevedden heeft een aandeelhoudersvoorstel ingediend bij General Mills, waarin het verzoekt dat de onderneming beleid rondom onafhankelijk bestuur aanneemt. Het stelt dat de voorzitter van de Raad van Bestuur een onafhankelijk bestuurder dient te zijn. Bij General Mills vervult Jeffrey Harmening zowel de rol van CEO als Chair.

General Mills verklaart dat het ‘cruciaal’ is dat de onderneming de flexibiliteit en discretie behoudt om te bepalen welke leiderschapsstructuur op een bepaald moment het meest geschikt is voor de onderneming en haar aandeelhouders. Wanneer de voorzitter echter niet onafhankelijk is, moeten de onafhankelijke bestuurders een onafhankelijke hoofdbestuurder kiezen. De Raad van Bestuur is van mening dat de optimale voorwaarde voor de huidige leiderschapsstructuur wordt bewezen door de financiële prestaties van de onderneming en het ‘robuuste’ onafhankelijke toezicht op de raad. De onderneming stelt verder dat zijn leiderschapsstructuur verder wordt ondersteund door een “sterke onafhankelijke raad en corporate governance-structuren die effectief onafhankelijk toezicht en verantwoording bevorderen”.

Social Advisory Services erkent dat veel grote ondernemingen de functies van voorzitter en CEO combineren; het is echter over het algemeen in het belang van de aandeelhouders om deze functies te scheiden. De primaire verantwoordelijkheid

van de raad van bestuur is de aandeelhouders van de onderneming te vertegenwoordigen, toezicht te houden op het management en verantwoording af te leggen. Er kunnen belangenconflicten ontstaan wanneer één persoon zowel de functie van voorzitter als die van CEO bekleedt.

Bij de taakomschrijving van de voorzitter staat de plicht om de prestaties van de CEO te beoordelen. Deze rol van objectieve beoordeling van de prestaties van de CEO komt in het gedrang wanneer een voorzitter belast is met de beoordeling van haar/zijn eigen prestaties als CEO. Deze objectiviteit kan ook in het gedrang komen, of als zodanig worden ervaren, wanneer een gelieerde bestuursvoorzitter belast is met de evaluatie en beoordeling van de prestaties van het management. Bovendien vormt een verenigde positie van voorzitter en CEO een directe bedreiging voor de soepele werking van het gehele bestuursproces, aangezien het de uiteindelijke verantwoordelijkheid van de voorzitter is om de agenda vast te stellen en ervoor te zorgen dat bestuurders volledige toegang krijgen tot informatie om met kennis van zaken beslissingen te kunnen nemen. Om deze reden heeft Achmea VOOR het voorstel gestemd. Het voorstel is afgewezen door de aandeelhouders, 41,5% van de aandeelhouders heeft VOOR het voorstel gestemd.

DISCLAIMER MVB RAPPORT

Dit rapport bevat verklaringen, zoals emissiereductiedoelstellingen en uitspraken over de huidige intenties van Achmea B.V. ('Achmea') met betrekking tot haar klimaatdoelstellingen en andere ambities op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Beleggen. Deze zijn gebaseerd op de informatie, kennis en opvattingen op de datum van publicatie van dit rapport.

Hoewel Achmea van mening is dat de doelstellingen en plannen een goede basis hebben en naar beste vermogen en te goeder trouw zijn vermeld, zijn ze niet zeker en afhankelijk van verschillende (on) bekende risico's. De doelstellingen, plannen en acties kunnen bijvoorbeeld, niet limitatief, worden beïnvloed door:

- Veranderingen in overheidsbeleid, regelgeving en wetten en de interpretatie en toepassing daarvan.
- Beschikbaarheid van betrouwbare data zoals gegevens over broeikasemissies of energielabels.
- Onzekerheden en veranderingen in en het gebruik van (emissie)berekeningsmethodieken en -modellen voor het meten van broeikasemissies of het stellen van reductiedoelen van bijvoorbeeld PCAF, SBTi, CRREM of NZIA.
- Nieuwe of gewijzigde wetenschappelijke inzichten met betrekking tot klimaatverandering.

Ondanks de constante zorg en aandacht die Achmea besteedt aan de samenstelling van dit rapport is het mogelijk dat de informatie onvolledig is of onjuistheden bevat. De informatie in het rapport wordt periodiek geactualiseerd. Eventuele wijzigingen kunnen altijd met onmiddellijke ingang en zonder enige kennisgeving worden aangebracht. Mochten er desondanks onjuistheden in de gegevens voorkomen of mocht de informatie niet meer actueel zijn, dan betreuren wij dit. Achmea aanvaardt echter geen aansprakelijkheid. Dit rapport is niet gecontroleerd door een externe auditor.

Achmea heeft de informatie in dit rapport met zorg samengesteld. De informatie is alleen bestemd voor gekwalificeerde beleggers en/of professionele beleggers zoals bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (Wft). Dit rapport is of bevat (i) geen aanbod of uitnodiging om financiële instrumenten te kopen, te verkopen of te verhandelen, (ii) geen beleggingsaanbeveling of beleggingsadvies, (iii) geen juridisch, fiscaal of ander advies. Achmea raadt u af een (beleggings)beslissing uitsluitend te baseren op de informatie in dit rapport. Raadpleeg in voorkomende gevallen een juridisch, fiscaal of andere adviseur. Achmea is niet aansprakelijk voor schade die het gevolg is van zo'n (beleggings)beslissing. De informatie in dit rapport is (mede) gebaseerd op informatie die Achmea van betrouwbaar geachte informatiebronnen heeft verkregen. Achmea garandeert niet de betrouwbaarheid van die bronnen en de juistheid en volledigheid van de van die bronnen verkregen informatie. De informatie in dit rapport is puur informatief en u kunt daaraan geen rechten ontlenen. Alle informatie is een momentopname, tenzij uitdrukkelijk anders is aangegeven. Het verstrekken van dit rapport na de oorspronkelijke publicatiedatum is geen garantie dat de hierin opgenomen informatie op die latere datum nog juist en volledig is. Achmea heeft het recht om deze informatie zonder aankondiging te wijzigen. Het noemen van rendementen op beleggingen in dit rapport dient uitsluitend als uitleg en toelichting. Achmea spreekt daarmee geen verwachting uit over het rendement of koersverloop van die beleggingen. De waarde van uw belegging kan fluctueren en in het verleden behaalde resultaten bieden geen garantie voor de toekomst. U mag de informatie in dit rapport alleen voor eigen persoonlijk gebruik kopiëren.

23040007

Heb je opmerkingen of wil je meer informatie?

Corporate Communicatie

achmeacommunicatie@achmea.nl

Achmea MVO

mvo@achmea.nl